

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Vojtěch Polák

Právní úprava ochrany vlka v České republice

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: prof. JUDr. Milan Damohorský, DrSc.

Katedra: Katedra životního prostředí

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 13. 1. 2021

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 237 128 znaků včetně mezer.

Vojtěch Polák

V Praze dne 13. 1. 2021

Na tomto místě bych chtěl poděkovat panu prof. JUDr. Milanu Damohorskému, DrSc., vedoucímu mé práce, za jeho vedení, rady a cenné připomínky k této práci, a dále Mgr. BcA. Tereze Fabšíkové, Ph. D., za její vždy přítomnou odbornou pomoc při zpracovávání této práce.

Rovněž bych chtěl poděkovat mé rodině a blízkým, zejména pak mamince a dědovi, za jejich podporu v rámci celého mého studia.

Obsah

Úvod	6
1. Vlk jako předmět právní úpravy v českém právu	8
1.1 Canis lupus a jeho výskyt v České republice	8
1.2 Příčiny ohrožení vlka obecného v současné době	11
1.2.1 Ilegální lov	12
1.2.2 Fragmentace krajiny	14
1.2.3 Úhyn na silnicích	18
1.2.4 Odmítavý postoj veřejnosti	18
1.3 Právní problematika „wolf-dog“ hybridů	20
1.4 Souhrn	23
2. Právní status vlka: chráněný živočich	24
2.1 Právní status vlka podle mezinárodního práva	24
2.1.1 Bernská úmluva	25
2.1.2 CITES	26
2.1.3 Červený seznam IUNC	28
2.2 Právní status podle Evropské unie	29
2.2.1 Směrnice Rady 92/43/EHS	29
2.2.2 Nařízení Rady (ES) č. 338/97	32
2.2.3 Nařízení Rady (EHS) č. 3254/91	33
2.3 Právní status podle českého práva	34
2.3.1 Zákon o ochraně přírody a krajiny	34
2.3.2 Zákon o myslivosti	39
2.3.3 Zákon o obchodování s ohroženými druhy	41
2.3.4 Trestněprávní aspekty ochrany vlka v ČR	41
2.4 Právní status podle našich sousedů	45
2.4.1 Německo	45
2.4.2 Polsko	48
2.4.3 Slovensko	50
2.4.4 Rakousko	52
2.5 Souhrn a komparace	52
3. Lov vlka	55
3.1 Právní úprava lovu vlka v ČR	55
3.1.1 Povolení lovu	56
3.1.2 Způsob lovu	57
3.2 Právní úprava lovu vlka na Slovensku	59
3.2.1 Lovné kvóty a povolení lovu	59
3.2.2 Způsob lovu	61
3.3 Souhrn a komparace	62
4. Náhrada škody způsobené vlkem	65

4.1 Náhrada škody v právní řádu České republiky	65
4.1.1 Podmínky nároku na náhradu škody a jeho uplatnění	66
4.1.2 Rozsah náhrady.....	68
4.2 Náhrada škody v okolních státech	69
4.2.1 Slovensko.....	70
4.2.2 Německo	70
4.2.3 Polsko	71
4.3 Souhrn a komparace	72
5. Chov vlka a obchod s ním	75
5.1 Právní úprava zájmového chovu vlka v ČR.....	75
5.1.1 Vlk jako zvěř chovaná v zajetí.....	77
5.1.2 Vlk jako zvíře vyžadující zvláštní péči	78
5.1.3 Veřejné vystoupení vlků	79
5.2 Obchod s vlkem v České republice	80
5.2.1 Obchod CITES.....	80
5.2.2 Zvláštní podmínky pro obchod podle ZOZPT	82
5.3 Souhrn	83
<i>Závěr</i>	85
<i>Seznam používaných zkratek</i>	90
<i>Seznam použitých zdrojů</i>	92
<i>Seznam příloh</i>	102
<i>Právní úprava ochrany vlka v České republice</i>	103
<i>Legal Protection of Wolf in Czech Republic.....</i>	104

Úvod

Vlci se vrací zpět do naší přírody. Tento živočišný druh, který na začátku 20. století zcela vymizel z území České republiky, začíná osidlovat jím dříve hojně obývané prostředí. Tato velmi kontroverzní velká šelma, predátor, který kromě člověka nemá přirozeného nepřítele, s sebou přináší jak pozitivní vliv na celý ekosystém především v podobě regulace přemnožených býložravců, ale také negativní dopady ve formě útoků na hospodářská zvířata. Z tohoto důvodu a také zejména kvůli strachu z neznámého však jejich návrat není lidmi příliš vítán. Přitom jsou nám vlci v mnohém podobní. Jde o tvory společenské, kteří vytvářejí dlouhodobé partnerské vztahy.¹

Cílem mé práce je proto nejprve představení druhu *Canis lupus* a problematiky související s jeho návratem, a následně analýza právní úpravy jeho ochrany, její hodnocení a navrhování případných zlepšení. Takové právní zakotvení je totiž základním pilířem umožňujícím přirozené rozšiřování vlků a působí též preventivně na možné vymizení tohoto kriticky ohroženého živočicha. Legislativní ochranu lze však poskytnout mnoha způsoby. Zprvu uvedu a zhodnotím přímou ochranu přiznávanou prostřednictvím určitého statusu, na základě kterého pak právní předpisy různé právní síly chrání vlky před negativním lidským působením. Dále pak bude hodnocena ochrana při lovu tohoto chráněného živočicha, ke kterému může ve výjimečných situacích dojít. V rámci nepřímé ochrany se pak budu zabývat právní úpravou náhrad škod, které vlci působí, jelikož se v této oblasti nalézá podle mého názoru největší kámen úrazu nepřijímání vlků lidmi, a to především hospodáři. Jelikož má česká právní úprava mnohé nedostatky, pro zdárnější nalézání jejich řešení, které uvádím vždy v souhrnu, jsou tyto části diplomové práce komparovány s právními řády sousedních států. V poslední části mé práce se pak věnuji odvětví práva, kde se ochrana zvířat, tedy i vlků, teprve vyvíjí. Jedná se o ochranu vlků při zájmovém chovu. Jelikož je nutné pro tento režim vlka vlastnit, uvádím spolu s tím i právní ochranu při jeho nabývání, resp. nakládání s ním (obchod).

Ve své práci se pokusím popsat a zhodnotit aktuální stav právních předpisů za použití nejen jejich platných znění, ale také za pomoci komentářů, judikatury, odborné knižní literatury, odborných časopisů a článků. Abych byl co nejvíce objektivní, rozhodl

¹ LMANOVÁ, Kateřina, MACHALOVÁ, Leona a KUTAL, Miroslav. *Po stopách velkých šelem v české krajině*. Olomouc: Hnutí DUHA Olomouc, ©2015. str. 6. ISBN: 978-80-904530-9-8.

jsem se dohledávat též zdroje neodborné, zejména co se části čtvrté této práce týče, které vystihují opačné názorové postavení než jen vůči vlkům ochránářské, a to především ohlasy chovatelů ovcí, kteří jsou nejvíce postiženi škodami vlků. Při vypracovávání první části budu též čerpat z odborné knižní literatury a odborných studií. Použiji nicméně i některé internetové zdroje, především z důvodu, že mnoho podstatných informací je zcela aktuálních a ještě nestihly být sepsány do knižní podoby, či se touto formou vůbec nevydávají. V této své práci využívám zejména popisnou, analytickou a komparativní metodu. Pokud je užíváno cizích právních předpisů či cizojazyčných zdrojů, jedná se o mnou provedený volný překlad.

Závěrem bych chtěl dodat, že se mě téma právní úpravy ochrany vlka u nás velmi dotýká, zejména pro můj osobní vztah k přírodě a životnímu prostředí. Jako člen organizace Junák – český skaut, z.s., se snažím dbát na ochranu přírody a jejích složek a stejně tak na rozmanitost a biodiverzitu přírody, s čímž vlci přirozeně pomáhají. Jejich návrat do naší přírody proto vítám. Zároveň podporuji aktivní řešení právních nedostatků, které se v našem právním řádu vyskytují a které mohou způsobovat negativní postoj vůči přítomnosti vlků na území Česka.

1. Vlk jako předmět právní úpravy v českém právu

1.1 *Canis lupus* a jeho výskyt v České republice

Vlk obecný (dále také jako „vlk“), je šelma čeledi psovitých (*Canidae*), rodu *Canis*, druhu *C. lupus*. V současnosti je rozlišováno zhruba 11 jeho poddruhů. Na území Evropy se ve volné přírodě vyskytuje především poddruh *Canis lupus lupus*, neboli vlk eurasijský. Vlk obecný je největší psovitou šelmou v Evropě a zároveň též největší psovitou šelmou vůbec.² Dospělí samci vlka obecného váží od 20 do 80 kilogramů a mohou dorůstat celkové délky 1,27 až 1,64 metrů.³ Vlk je spolu s rysem ostrovidem (*Lynx lynx*), rosomákem sibiřským (*Gulo gulo*) a medvědem hnědým (*Ursus arctos*) řazen mezi tzv. velké šelmy vyskytující se na území Evropy. S rosomákem sibiřským je však možné se setkat v rámci Evropy jen ve skandinávských zemích. Ve zbytku Evropy, stejně jako v české přírodě, jsou velkými šelmami myšleni jen vlk, rys a medvěd, a proto, pokud budu v rámci své práce hovořit o velkých šelmách, budou tím myšleny jen tyto tři druhy.

Vlk byl původně rozšířen téměř po celé šíři severní polokoule od Asie (včetně jejích jižních částí) přes severní Afriku, střední a severní Ameriku, kde osidloval i její arktické části, až po celou Evropu.⁴ Na území Čech se přirozeně vyskytoval zhruba do první poloviny 19. století, o čemž svědčí záznamy o ulovených vlčích.⁵ Lze však mít za to, že zvláště jejich posledními zástřely byly uloveni již jen migrující jedinci. Na Moravě, především v Beskydech, byla situace poněkud jiná. Zde byl přirozený výskyt této šelmy zaznamenáván až do druhé poloviny 19. století, kdy k posledním zástřelům jedinců na Moravě došlo v letech 1907, 1908⁶ a 1914. Jedinci ulovenému 5. března 1914, kterého zastřelil František Jež v Beskydech u obce Bukovec, stojí dokonce na místě skonu pomník.⁷ Od té doby vlk téměř zcela vymizel z naší krajiny.

První další výskyt vlka na našem území byl zaznamenán až roku 1947 a následně v letech 1963-1965 na území Jeseníků. Od 70. let minulého století byli vlci

² SILLERO-ZUBIRI, Claudio. Family Canidae (Dogs). In: MITTERMEIER, Russel A. a WILSON, Don E. *Handbook of the Mammals of the World. Vol. 1. Carnivores*. Barcelona: Lynx Editions, ©2009, str. 358. ISBN 978-84-96553-49-1.

³ MECH, David L. *Canis lupus*. Mammalian Species No. 37. Minnesota: The American Society of Mammalogist, ©1974. str. 2. ISSN 0076-3519.

⁴ SILLERO-ZUBIRI, pozn. 2, str. 413.

⁵ ANDRESKA, Jiří a ANDRESKOVÁ, ERIKA. *Tisíc let myslivosti*. 1. vydání. Vimperk: TINA, ©1993. str. 263. ISBN 80-85618-12-5.

⁶ Ibidem, str. 263.

⁷ *Stav divoké populace* [online]. ČSOP Rejstějn, ©2016 [cit 20.12.2020].

pozorování také na Šumavě, v Krkonoších, na Rakovnicku, v Krušných horách,⁸ na Hrubém Jeseníku, Kralickém Sněžníku, Bílých Karpatech a jinde.⁹ Jednalo se však zpravidla o migrující jedince. O opětovném usazování vlka v české přírodě lze hovořit až na přelomu tisíciletí, kdy se sem začínají stahovat vlci ze tří různých vlčích populací, přičemž v celé Evropě se vyskytuje celkem deset populací.

První ze tří populací je populace karpatská, která dle údajů poskytovaných Evropskou komisí mezi lety 2012 a 2016 čítala 3 460 až 3 849 jedinců a je tedy jednou z největších vlčích populací v Evropě.¹⁰ Území, na kterém se nachází, se rozpíná od východní Moravy přes Slovensko, Polsko, Maďarsko a Rumunsko až do Srbska. Skupiny karpatských vlků se u nás vyskytují především v oblasti Beskyd, a to již od roku 1994, kdy byl první výskyt vlka prokázán v obci Bílá,¹¹ přičemž pravidelně byly v období let 2000 až 2003 vidány zhruba tak dva až čtyři jedinci a v roce 2008 byl jejich počet odhadován na sedm. Výskyt vlků v této oblasti byl však až do roku 2012 velmi sporadický.¹² Jinak tomu nebylo ani v následujících letech, a to především kvůli pytláctví a kvóтовému lovu vlků na Slovensku.¹³ Návrat vlčí smečky do oblasti CHKO Beskydy byl oficiálně potvrzen až v zimě na přelomu let 2017 a 2018 společnou tiskovou zprávou Agentury ochrany přírody a krajiny ČR, Hnutí DUHA a Správy CHKO Kysuce z monitoringu velkých šelem 2018. Třemi důvody, proč se území, na kterém se vlk v česko-slovenském pohraničí vyskytuje, začíná rozšiřovat, jsou podle Petera Drengubiaka, zoologa ze správy CHKO Kysuce, jednak celoroční ochrana vlka na větším území v působnosti správy CHKO Kysuce, dále fakt, že v polovině sezóny 2017/2018 nebyl uloven žádný vlk na území CHKO Kysuce ani v přilehlých chráněných územích, a nakonec celoroční ochrana vlka na území Polska a České republiky.¹⁴ V současné době lze tedy očekávat trend zvyšujícího se výskytu vlka

⁸ ANDĚRA, Miloš a ČERVENÝ, Jaroslav. *Velcí savci v České republice rozšíření, historie a ochrana*. 2. Šelmy (*Carnivora*). Praha: Národní muzeum, ©2009. str. 119, ISBN 978-80-7036-259-4.

⁹ ČERVENÝ, Jaroslav et al. Recently expanding mammal species in the Czech republic: distribution, abundance and legal status. *Beitrage zur Jagd- Wildforschung*. 26. GWJF, ©2001. str. 117-118. ISSN: 1436-3895.

¹⁰ *Status of large carnivore populations in Europe 2012-2016* [online]. Brusel: Evropská komise, ©2016 [cit. 17.11.2020].

¹¹ BARTOŠOVÁ, Dana a KUTAL, Miroslav. Obtížný návrat vlků do České republiky. *Ochrana přírody*. 2014; 3/2014. str. 35. ISSN: 1210-258X.

¹² KUTAL, Miroslav et al. Trans-Boundary Edge Effects in the Western Carpathians: The Influence of Hunting on Large Carnivore Occupancy. *PLOS Biology*. PLOS ONE, ©2016; 11(12). str. 7-8. ISSN: 1544-9173.

¹³ *Rozšíření vlka obecného* [online]. Olomouc: Hnutí DUHA Olomouc, ©2018 [cit. 17.11.2020].

¹⁴ *Společná tisková zpráva Agentury ochrany přírody a krajiny ČR, Hnutí DUHA a Správy CHKO Kysuce z monitoringu velkých šelem 2018* [online]. Olomouc: Hnutí DUHA Olomouc, ©2018 [cit. 17.11.2020].

obecného z karpatské populace na našem území, včetně následného rozmnožování. To bylo letos ve Slezských Beskydech pozorováno poprvé od jeho návratu do této oblasti.¹⁵

Druhou vlčí populací, která má významnější vliv na výskyt vlka obecného v naší krajině než populace karpatská, je střeoevropská nížinná populace, jejíž centrum se nachází v západním Polsku a v Německu. Ta dle informací poskytovaných Evropskou komisí v letech 2012–2016 dosahovala počtu 780 – 1 030 jedinců, který dále narůstá.¹⁶ V severních Čechách, v oblasti Ralska, se vlci z této populace začali každoročně vyskytovat od sezóny 2014–2015 (květen předešlého až duben následujícího roku, také jako tzv. vlčí rok) a od sezóny 2016–2017 jsou vlci pravidelně sledováni též na Broumovsku a v Krušných horách.¹⁷ Právě v Chráněné krajinné oblasti Kokořínsko – Máchův kraj bylo v roce 2014 zdokumentováno a doloženo také první novodobé rozmnožení vlků. Jak uvádí Luboš Beran, zoolog Agentury ochrany přírody a krajiny ČR (regionální pracoviště správa CHKO Kokořínsko – Máchův kraj), lze z historických pramenů dovodit, že se u nás vlk rozmnožil po více jak dvou stech letech.¹⁸ Jednalo se celkem o pět vlků, dva dospělé jedince a tři vlčata, které fotopast zachytila v říjnu roku 2014. Vlk se zde tedy usadil trvale, o čemž mimo jiné svědčí to, že se zde rozmnožoval i v následujících letech.¹⁹ Dalšími oblastmi, kam se vlci ze střeoevropské nížinné populace stahují, jsou mimo výše uvedené např. také Jeseníky²⁰ či Pošumaví, kde byla v roce 2019 opět zaznamenána reprodukce vlků, jak o tom informuje tisková zpráva národního parku Šumava,²¹ a kde byly ve volné přírodě potvrzeny celkem dvě smečky, ačkoliv se mělo za to, že trvale se na Šumavě vyskytuje pouze jedna.²²

Poslední populací sporadicky se u nás vyskytující je populace alpská, která zasahuje především na území Itálie, Francie, Švýcarska, Rakouska a Slovinska a

¹⁵ *Ve slezských Beskydech i v Javorníkách se narodila vlčata* [online]. Olomouc: Hnutí DUHA Olomouc, ©2020 [cit. 17.11.2020].

¹⁶ *Status of large carnivore populations in Europe 2012-2016* [online], Brusel: Evropská komise, ©2016 [cit. 17.11.2020].

¹⁷ KUTAL, Miroslav et al. Výskyt velkých šelem – rýsa ostrovida (*Lynx lynx*), vlka obecného (*Canis lupus*) a medvěda hnědého (*Ursus arctos*) – a kočky divoké (*Felis silvestris*) v České republice a na západním Slovensku v letech 2012–2016 (Carnivora). *Lynx, n. s.* Praha: 2017; **48**. str. 97-99. ISSN: 0024-7774.

¹⁸ BERAN, Luboš. První doložené rozmnožování vlků v Čechách po více než 200 letech. *Ochrana přírody*. 2015; 2/2015. str. 3. ISSN: 1210-258X.

¹⁹ *Vlčí smečka v Dokesku se rozrostla i loni* [online]. Olomouc: Hnutí DUHA Olomouc, Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, ©2016 [cit. 17.11.2020].

²⁰ *Po deseti letech se do Jeseníku vrátil vlk* [online]. Olomouc: Hnutí DUHA Olomouc, Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Lesy ČR, ©2016 [cit. 17.11.2020].

²¹ DVORÁK, Jan. *Vlci ze Šumavy nevyumizeli. V roce 2019 vychovali další mláďata* [online]. Vimperk: Národní Park Šumava, ©2016 [cit. 17.11.2020].

²² VANDLÍČKOVÁ, Jana. *Na Šumavě jsou dvě potvrzené vlčí smečky* [online]. Prachatice: Prachatický deník, ©2020 [cit. 17.11.2020].

v letech 2012–2016 čítala 420-550 jedinců.²³ O procesu usazování příslušníků této populace v naší krajině není mnoho důkazů. Zatím jediným zdokumentovaným případem je vlčí pár v národním parku Šumava, který je tvořen samicí ze střeoevropské nížinné populace a samcem z populace alpské, což potvrdila analýza DNA ze vzorku trusu.²⁴

Jak lze z výše uvedeného vyvodit, vlk obecný se začíná opět začleňovat do koloritu naší přírody. Příslušníci všech tří populací postupně vyplňují původní vlčí oblasti. Ještě v sezóně 2017-2018 bylo pozorováno celkem 16 teritorií na území celé České republiky. V sezóně následující, tedy 2018-2019 již bylo zdokumentováno teritorií 18 s tím, že přibýly další 3 nové smečky.²⁵ Jen v roce 2020 byla zaznamenána reprodukce u nejméně 10 vlčích smeček na našem území.²⁶ Takový návrat vlka do přírody s sebou přináší jistě pozitiva, která mohou mít dalekosáhlý dopad na životní prostředí, jako například regulace počtu jelenovitých kopytníků (*Cervidae*) a divokých prasat (*Sus scrofa*),²⁷ s jejichž přemnožením byl donedávna velký problém.²⁸ Spolu s větším počtem vlků přichází ale také určitá negativa, a to především útoky na hospodářská zvířata. Právě chovatelům hospodářských zvířat, zejména pastevcům, současná situace ztěžuje jejich postavení a návrat vlka zpět do naší přírody nijak nevítají.²⁹

1.2 Příčiny ohrožení vlka obecného v současné době

Jak bylo již zmíněno v předchozích kapitolách, vlk se začíná navracet zpět do naší přírody, kde byl vyhuben především pro nedostatečnou vůli zachovat tuto šelmu jako součást našeho přirozeného životního prostředí. Aby se mohl vlk opět začlenit zpět, musí být řádně chráněn, a to především redukcí příčin jeho ohrožení. Takových příčin je mnoho, od aktivního lidského chování směřujícímu přímo proti vlkovi přes nepřímé lidské vlivy na vlčí habitat (přírodní životní prostor, ve kterém vlk žije) až po

²³ *Status of large carnivore populations in Europe 2012-2016* [online]. Brusel: Evropská komise, ©2016 [cit. 17.11.2020].

²⁴ Současné rozšíření. *Výskyt vlka* [online]. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR [cit. 17.11.2020].

²⁵ *Ibidem*.

²⁶ *Vlčata se letos v ČR narodila minimálně v 10 smečkách loni* [online]. Olomouc: Hnutí DUHA Olomouc, ©2020 [cit. 17.11.2020].

²⁷ KUTAL, Miroslav. *Velké šelmy v českých lesích*. Význam z pohledu ochrany přírody a myslivosti. 2. vydání. Olomouc: Hnutí DUHA Olomouc, ©2013. str. 6. ISBN: 978-80-904530-4-3.

²⁸ *Přemožení divočáci míří do měst. Za odstřel stát výrazně snížil odměnu* [online]. Praha: Česká televize, ©2019 [cit. 17.11.2020].

²⁹ ZÁZVORKA, Jan a NOVOTNÁ, Karolína. *Současný způsob ochrany vlků je proti zdravému rozumu, říká chovatel* [online]. Praha: iDNES.cz, ©2020 [cit. 17.11.2020].

samotné, člověkem těžce ovlivnitelné, vlčí rozmnožování. Každá z nich působí jinou intenzitou na případné ohrožení nejen návratu vlka, ale také jeho setrvání po jeho další generace. Proto jsem se rozhodl vybrat a popsat pouze ty příčiny, které mají na vlčí život dle mého názoru největší vliv. Jedná se především o ilegální lov, fragmentaci krajiny, úhyn na silnicích a odmítavý postoj veřejnosti.

1.2.1 Ilegální lov

Vlk byl v historii významnou kožešinovou zvěří,³⁰ což se však v dnešní době již říci nedá. Co však vlkovi z minulosti zůstalo, je přízvisko škodné zvěře. Důvodem tedy, proč jsou dnes lidé motivováni k nelegálnímu lovu této šelmy, resp. pytláctví, je především snaha chránit svůj dobytek, aniž by museli buďto pořizovat často dražší ochranná opatření, jako jsou např. elektrické ohradníky, nebo uplatňovat náhradu škody vůči státu, kde by museli škodu způsobenou vlkem prokazovat. Možná i z těchto důvodů zařadila v roce 2012 Evropská komise tuto příčinu ohrožení vlka obecného na 3. místo v rámci svého programu „*Status of large carnivores in Europe*“.

Problematika nelegálního lovu je aktuální po celé Evropě. Například v Dánsku byl 16. dubna 2018 poblíž města Ulfborg audiovizuálně zachycen 66letý muž, který zastřelil jednoho z mála vlků, kteří se do Dánska začali po 200 letech navracet.³¹ Následně byl odsouzen ke 40 dnům probačního trestu, konfiskaci lovecké pušky³² a nakonec i ke ztrátě lovecké licence na dva roky.³³ Od roku 2012 se v Dánsku ztratilo celkem 7 vlků s tím, že v roce 2018 byl odhadovaný počet žijících jedinců 4 dospělí a 6 vlčat.³⁴ I země, jako je Rakousko, se také potýká s podobnými problémy. V srpnu roku 2019 bylo poblíž města Sellrain nalezeno tělo zastřeleného vlka s utratou hlavou.³⁵ Dále byly v roce 2018 v Rakousku napočítány celkem 3 vlčí smečky, avšak o rok později byla zaznamenána smečka jen jedna. Rakouský biolog a profesor Vídeňské univerzity Kurt Kotrschal se domnívá, že důvodem, proč vlci mizí z Rakouska, ač by zde přirozený vlčí habitat dokázal skýtat 100-200 smeček, je především jejich ilegální

³⁰ ANDRESKA, Jan a ANDRESKA, Dominik. Lovecké techniky a právní normy vedoucí k vyhubení vlka evropského (*Canis lupus*) v Českých zemích. In: *Prameny a studie 49. Z historie zemědělství II*. Praha: Národní zemědělské muzeum Praha, ©2012, str. 103. ISBN: 978-80-86874-44-9.

³¹ TAYLOR, Matthew. *Wild wolf shot and killed Denmark* [online]. Guardian News and Media Limited, ©2018 [cit. 17.11.2020].

³² *40 dages betinget fængsel i ulvesagen* [online]. Danmarks Jægerforbund, ©2018 [cit. 17.11.2020].

³³ LINDDAHL, Marie. *Dømt for ulvedrab: Jeg har aldrig troet det var en ulv* [online]. Holstebro: TV MIDTEVEST, ©2019 [cit. 17.11.2020].

³⁴ HUISMAN, Nick. *Brutal wolf killing continues across Europe despite its protection* [online]. European Wilderness Society, ©2019 [cit. 17.11.2020].

³⁵ MAIR, Benedikt. *Wolf in Sellrain. In den Bauch geschossen und geköpft* [online]. Tiroler Tageszeitung, ©2019 [cit. 17.11.2020].

zabíjení a nedostatečně zodpovědný postoj státu k této problematice.³⁶ Ve Španělsku, kde žije populace vlka Iberského, jejíž počty byly naposledy v roce 2007 odhadované na 2500 jedinců,³⁷ bylo v letech 2008 až 2014 zabito celkem 944 jedinců. Ačkoliv se jedná o zemi, která má výjimku z přísné ochrany podle čl. 12 Směrnice 92/43/EHS o stanovištích, a tedy smí stanovit lovné kvóty, bylo z výše uvedených 944 jedinců zabito 333 nelegálně.³⁸ Takto podobně je tomu také v dalších zemích Evropské unie, jako např. v Itálii, na Slovensku apod. I v sousedním Německu bylo jen za rok 2020 (k listopadu 2020) nelegálně zabito 6 vlků.³⁹

V České republice byly doposud zdokumentovány dva potvrzené případy nelegálního odstřelu vlka obecného, a to z května roku 2019, kdy bylo tělo mrtvé vlčice nalezeno mezi obcemi Konětopy a Sudovo Hlavno a z listopadu roku 2020. „*Ze znaleckých zkoumání se podařilo zjistit, že vlčice zemřela na následky střelného poranění. Nepodařilo se prokázat, že by stejnou zbraní byl spáchán jiný trestný čin. Vzhledem k tomu, že se nepodařilo zjistit pachatele, byl případ odložen,*“ uvedla k prvnímu případu tisková mluvčí Policie České republiky, územní odbor Mělník, por. Mgr. Markéta Johnová, DiS. pro internetové zpravodajství Novinky.cz.⁴⁰ Druhé střelené vlčí tělo bylo nalezeno 8. listopadu 2020 u silnice mezi obcemi Dubá a Ždírec. Ač se původně mělo za to, že byla vlčice sražena autem, pitva následně stanovila jako nejpravděpodobnější příčinu smrti zastřelení.⁴¹ Mělo jít o vlčici již v tomto regionu dříve pozorovanou, které chybělo jedno ucho a která byla zachycena fotopastmi v blízkém okolí místa, kde vlci na podzim napadli několik ovcí.⁴² Nelze tedy vyloučit, že se jednalo o odplatu ze strany poškozeného hospodáře, nicméně celý případ je doposud ve fázi prověřování.

Další trestní oznámení Agentury ochrany přírody a krajiny ČR na neznámého pachatele bylo podáno kvůli postřelenému vlkovi v Českém Středohoří, opět v květnu

³⁶ KOTRSCHAL, Kurt. *Warum in Österreich die Wolfe wieder verschwinden* [online]. Heute.at [cit. 17.11.2020].

³⁷ *Status of large carnivore populations in Europe 2012-2016* [online]. Brusel: Evropská komise, ©2016 [cit. 17.11.2020].

³⁸ HUISMAN, Nick. *How Spain brutally reduces its wolf population* [online]. European Wilderness Society, ©2017 [cit. 17.11.2020].

³⁹ *Karte der Totfunde von Wolfen in Deutschland* [online]. DBBW – Dokumentations- und Beratungsstelle des Bundes zum Thema Wolf, ©2020 [cit. 17.11.2020].

⁴⁰ *Policie nenašla pytláka, který na Mělnicku zastřelil vlčici* [online]. Mělník: Novinky.cz, ©2019 [cit. 17.11.2020].

⁴¹ *Vlčice, která byla před 14 dny nalezena u silnice na Kokořínsku, má v těle zbytky střely* [online]. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, ©2020 [cit. 27.11.2020].

⁴² *Na Kokořínsku zemřela vlčice, zabila ji nejspíše srážka s vozidlem* [online]. Olomouc: Hnutí DUHA Olomouc, ©2020 [cit. 27.11.2020].

roku 2019. I zde policie případ odložila ve smyslu § 159a zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (dále jen „*trestní řád*“), nyní však v souvislosti s § 172 odst. 2, písm. a) trestního řádu, a to proto, že nebylo pro nedostatek důkazů prokázáno, že se skutek stal. Nepodařilo se totiž prokázat ani příčinu poranění vlka, tedy že by byl postřelen či jinak zraněn přímým působením člověka.⁴³

Z výše uvedeného lze dovodit, že je pro státy v Evropě tento problém složitě řešitelný a že je třeba aktivně přistupovat k jeho řešení. Spolu s nárůstem počtu jedinců vlka obecného je možné očekávat, že se zvýší i počet jeho ilegálních odstřelů. Je velmi těžké prokázat, kdo takový čin spáchal a jestli se takový čin stal, a ne vždy se policii naskytne takové důkazy, které vyvstaly v dánském řízení. Na tuto situaci reagují také neziskové organizace. V České republice je jí například Hnutí DUHA ve spolupráci s Českomoravskou mysliveckou jednotou. Ta se rozhodla vypsát odměnu ve výši 100 000,- Kč za poskytnutí informace vedoucí k dopadení pytláka jakékoliv velké šelmy.⁴⁴

1.2.2 Fragmentace krajiny

Vlci, stejně tak jako ostatní velké šelmy u nás, „*obývají velmi rozsáhlá území (řádově ve stovkách km²), k jejich biologii patří navíc pohyb krajinou na velké vzdálenosti. Jde jednak o disperze mladých jedinců vytlačovaných z rodičovských okrsků nebo nepravidelné přesuny dospělých jedinců. (...) Je patrné, že tyto dlouhé přesuny jsou podmínkou trvalé existence jejich populací. Prostřednictvím pohybu v krajině jsou totiž schopné reagovat na změny v prostředí, doplňovat ztrátové části populace a především udržovat potřebnou genetickou rozmanitost.*“⁴⁵ Evropa je proto pro vlky vcelku nehostinné prostředí zejména pro její hustou síť železnic a silnic, které jim brání v přechodu z jednoho místa na druhé, především když se „*přesouvají se za potravou, hledají partnery pro rozmnožování nebo nové teritorium.*“⁴⁶ Liniové stavby totiž „*vytváří z původně souvisle průchodné krajiny systém vzájemně izolovaných „ostrovů“, jejichž populace jsou následkem fragmentace prostředí ohrožovány souborem vlivů, označovaných jako tzv. „ostrovní efekt.*““⁴⁷ Tím může být například inbreeding (páření mezi příbuznými jedinci) a ztráta genetické rozmanitosti, což vede ke

⁴³ Osobní sdělení AOPK ČR ze dne 1. 10. 2020.

⁴⁴ KUTAL, Miroslav. *Velké šelmy v českých lesích*. Význam z pohledu ochrany přírody a myslivosti. 2. vydání. Olomouc: Hnutí DUHA Olomouc, ©2013. str. 23. ISBN: 978-80-904530-4-3.

⁴⁵ ANDĚL, Petr et al. *Metodika na ochranu krajiny před fragmentací z hlediska druhů lesních ekosystémů* [online]. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR [cit. 17.11.2020], str. 3.

⁴⁶ KUTAL, Miroslav, pozn. 44, str. 24.

⁴⁷ HLAVÁČ, Václav a ANDĚL, Petr. *Metodická příručka k zajišťování průchodnosti dálničních komunikací pro volně žijící živočichy* [online]. Havlíčkův Brod: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR [cit. 17.11.2020], str. 5.

snížení reprodukční fitness (tzv. inbreedingové depresi) a snížení schopnosti se vyvíjet a reagovat na environmentální vývoj.⁴⁸ Právě tato inbreedingová deprese, může ohrozit jednotlivé subpopulace nejen skrz možné mutace jedinců, ale v krajním případě může vést až k vyhynutí.⁴⁹ Dle Frankhama et al. mezi 80 až 100 % inbredních populací vymírá po osmi generacích bratrsko-sesterských pářeních.⁵⁰ Aby takové riziko nehrozilo nově vznikajícím vlčím subpopulacím na našem území, je nutné zajistit prostupnost naší krajiny.

Jedním z nejvýznamnějších činitelů, které fragmentují krajinu v České republice, jsou silniční a dálniční komunikace. Reakcí na tento problém bylo vydání Metodické příručky k zajišťování průchodnosti dálničních komunikací pro volně žijící živočichy Agenturou ochrany přírody a krajiny, která byla zpracována roku 2001 a která byla následně schválena Ministerstvem životního prostředí ČR a doporučena k použití při přípravě a povolování staveb dálničních komunikací. Ta si stanovila za cíl podat nejen přehled o základních principech a východiskách k řešení problematiky migrace volně žijících živočichů ve vztahu k pozemním komunikacím, ale také obecná doporučení k zajištění průchodnosti zvláště úseků a zvláště jednotlivých migračních objektů. Doporučuje, aby skrze teorii tzv. migračního potenciálu, tedy pravděpodobnosti funkčnosti migračního profilu, místa křížení cesty s pozemní komunikací,⁵¹ byly posuzovány a hodnoceny migrační objekty, průchody, které mají za úkol umožnit zvěři migrovat přes dálnice. Takovými migračními objekty mohou být u nás zejména tzv. víceúčelové podchody, čímž může být například klasické přemostění vodního toku, či tzv. ekodukt, což je „speciální stavba určená k zajištění migrace fauny vrchem přes dálnici“⁵² a pro něž bývá charakteristická jeho svrchní vegetační úprava. Na tuto metodickou příručku navazuje pak úprava předpokládaných technických podmínek pod názvem Migrační objekty pro zajištění průchodnosti dálnic a silnic pro volně žijící živočichy, schválených roku 2006 Ministerstvem dopravy ČR, v nichž jsou stanovené především technické požadavky takových objektů.⁵³

⁴⁸ FRANKHAM, Richard, BALLOU, Jonahtan D. a BRISCOE, David A. *A Primer of Conservation Genetics*. New York: Cambridge University Press, ©2004. str. 52. ISBN: 0521831105.

⁴⁹ Ibidem, str. 59.

⁵⁰ Ibidem, str. 82.

⁵¹ HLAVÁČ, Václav a ANDĚL, Petr. *Metodická příručka k zajišťování průchodnosti dálničních komunikací pro volně žijící živočichy* [online]. Havlíčkův Brod: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR [cit. 17.11.2020], str. 5.

⁵² Ibidem, str. 12.

⁵³ Ministerstvo dopravy ČR. *Migrační objekty pro zajištění průchodnosti dálnic a silnic pro volně žijící živočichy*. 1. vydání. Liberec: EVERNIA, ©2006. ISBN: 80-903787-0-6.

Kromě komunikací působí dle Metodiky na ochranu krajiny před fragmentací z hlediska druhů lesních ekosystémů na vlčí migraci jako bariery i další činitelé, jako jsou osídlení (zástavba), oplocení nebo nevhodné biotopy, např. bezlesí (zemědělská krajina), vodní toky a plochy apod., kterými je naše krajina také fragmentována.⁵⁴ Ministerstvo životního prostředí ČR se spolu s AOPK v rámci této své metodiky rozhodlo vydat nový koncept zajišťování průchodnosti krajiny prostřednictvím biotopu vybraných zvláště chráněných druhů velkých savců, kde vymezuje biotopy rysů, medvědů, vlků a losů evropských za účelem ochrany a propojenosti těchto biocenter. Důvodem, proč se tak rozhodli učinit, bylo mimo jiné to, že předchozí projekt VaV-SP/2d4/36/08 „Vyhodnocení migrační propustnosti krajiny pro velké savce a návrh ochranných a optimalizačních opatření,“ na který metodika navazuje, nebyl závazným územně analytickým podkladem ve smyslu § 26 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu. Stávalo se proto, že i když byla tímto projektem vymezena migračně významná území, dálkové migrační koridory a migrační trasy, nebylo to použito jako podklad pro případné územní plánování a pouze se spoléhalo na to, že by dálkové migrační koridory mohly být zahrnuty jako součást plánování územního systému ekologické stability ve smyslu § 3 odst. 1 písm. a) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (dále jako „ZOPK“).⁵⁵ To se však změnilo a nyní AOPK zahrnuje biotop a dálkové migrační koridory dle metodiky do mapového podkladu, který je ve smyslu vyhlášky č. 500/2006 Sb. přikládán jako samostatný územně analytický podklad k územnímu plánování, přičemž nedílnou součástí těchto podkladů jsou „i limity využívání jeho různých částí s ohledem na potřeby daných druhů a daného typu prostředí.“⁵⁶

Jelikož se problematika fragmentace krajiny dotýká většiny Evropy, je nutné ji řešit i z nadregionálního hlediska. Zvláště důležité je, aby na sebe jednotlivé biotopy a migrační koridory přeshraničně navazovaly. Jedna z nejlépe připravených sítí migračních koridorů pro vlka obecného se nachází v Polsku. „*Tato síť je tvořena nejen vlastními migračními koridory, ale také tzv. „nášlapnými kameny“ (oblastmi s příhodným habitatem s předpokládaným přechodným výskytem druhu v době migrace) a*

⁵⁴ ANDĚL, Petr et al. *Metodika na ochranu krajiny před fragmentací z hlediska druhů lesních ekosystémů* [online]. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR [cit. 17.11.2020], str. 8.

⁵⁵ MINÁRIKOVÁ, Tereza, ANDĚL, Petr a HLAVÁČ, Václav. Opatření na ochranu migrační propustnosti krajiny pro velké savce. In: ANDĚL, Petr et al. *Ochrana průchodnosti krajiny pro velké savce*. Liberec: EVERNIA, ©2010, str. 131. ISBN: 978-80-903787-5-9.

⁵⁶ ANDĚL, Petr et al., pozn. 54, str. 38.

*jádrovými územími, která umožňují dlouhodobý výskyt populací vlka,*⁵⁷ přičemž již zmíněné migrační koridory se dále člení na mezinárodní, národní a lokální. Návaznost česko-polské ekologické sítě pro vlky je naprosto zásadní v oblasti česko-polsko-slovenského pomezí Slezských Beskyd.⁵⁸ Slovenská strana, na rozdíl od Polska a nyní i Česka, však upravuje svou ekologickou síť pouze prostřednictvím *územného systému ekologickej stability*, který je stejně jako v Česku upraven v zákoně č. 543/2002 Z. z., o *ochrane prírody a krajiny* (dále jako „SZOPK“). Další velmi dobře propracovanou sítí je ekologická síť v Německu, která zahrnuje stávající i potenciální jádrová území, oblasti nášlapných kamenů propojované koridory s vhodnými biotopy a migrační koridory.⁵⁹ Pro české území jsou stěžejní především přeshraniční koridory se Saskem v oblastech Šluknovska, Krušných hor a poté také oblast Šumavy. S fragmentací krajiny na mezinárodní úrovni bojuje také projekt EECONET (Evropská ekologická síť), na Západě známý také jako PanEuropean Ecological Network – PEEN, vytvořený na půdě Rady Evropy, který má prostřednictvím nezávazných doporučení Rady Evropy vytvořit celoevropskou ekologickou síť biotopů a biokoridorů a provázat tak již vzniklé národní ekologické sítě.⁶⁰ Nejdůležitějším projektem v oblasti propojenosti krajiny je pak spojitá evropská ekologická síť zvláštních oblastí ochrany NATURA 2000, zřízená směrnicí Rady 92/43/EHS, o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, jež má za úkol zachovat vybraná přírodní stanoviště nebo stanoviště vybraných druhů živočichů v příznivém stavu, popřípadě takový stav obnovit. Směrnice v článku 10 nabádá členské státy Evropské unie, aby *„podpořily péči o krajinné prvky, které mají rozhodující význam pro volně žijící živočichy a planě rostoucí rostliny. Takové prvky jsou ty, které s ohledem na svou lineární a nepřetržitou strukturu (jako např. řeky a jejich břehy nebo tradiční způsoby vyznačování okrajů polí) nebo na svoji funkci „nášlapných kamenů“ neboli spojovacích ostrůvků (jako např. rybníky nebo malé remízky) mají zásadní význam pro migraci, šíření a výměnu genetické informace volně žijících druhů.*⁶¹ V České republice se nachází jediná evropsky významná lokalita (EVL) v rámci soustavy NATURA 2000, jejíž předmětem ochrany je vlk obecný, a to EVL Beskydy.

⁵⁷ STRNAD, Martin, MINÁRIKOVÁ, Tereza a ROMPORTL, Dušan. Vazba koridorů na sousední státy. In: ANDĚL, Petr et al. *Ochrana průchodnosti krajiny pro velké savce*. Liberec: EVERNIA, ©2010, str. 121. ISBN: 978-80-903787-5-9.

⁵⁸ Ibidem, str. 122.

⁵⁹ Ibidem, str. 123.

⁶⁰ MÍCHAL, Igor. Evropská ekologická síť. *Časopis pro aplikovanou biologii* [online]. Bratislava: Společnost pro trvale udržitelný život, ©2000 [cit. 18.11.2020].

⁶¹ Čl. 10 směrnice OFFB.

1.2.3 Úhyn na silnicích

Jak již bylo výše zmíněno, vlci jsou přirozeně migrujícími zvířaty a při svém putování musejí často překonávat překážky v krajině, a to především silniční a dálniční komunikace. To, co je při takovém počínání bezprostředně ohrožuje, je pak kolize s dopravními prostředky. Jedním z prvních sražených jedinců byla ještě nedospělá vlčice, která byla nalezena v roce 2012 u obce Krhová blízko Valašského Meziříčí. Ta byla zároveň prvním důkazem přítomnosti vlka obecného v Beskydech.⁶² A právě zde „*se za posledních deset let intenzita dopravy zvýšila a význam dopravy jako limitujícího faktoru rozšíření narůstá. Krizový je zejména dopravní koridor vedoucí Jablunkovským průsmykem. Jablunkovský průsmyk přitom představuje klíčové území propojující Moravskoslezské Beskydy se Slezskými Beskydy a zbytkem západních Karpat.*“⁶³ Zatím posledním případem bylo nalezení těla vlka dne 22. ledna 2020 u Trutnova.⁶⁴ Celkem bylo v České republice mezi lety 1996 až 2019 sraženo 8 vlků.⁶⁵ Oproti tomu v sousedním Německu bylo jen za rok 2020 (k listopadu 2020) sraženo 82 jedinců.⁶⁶ „*I když jsou vlci ze všech velkých šelem nejméně častou obětí dopravních nehod,*“⁶⁷ stále je třeba dbát na jejich ochranu, jelikož se dá očekávat, že spolu s jejich rostoucí početností bude přibývat i kolizí s dopravními prostředky.

1.2.4 Odmítavý postoj veřejnosti

Podle vědců závisí přežití velkých šelem v naší přírodě na pozitivním postoji veřejnosti k nim.⁶⁸ John Linnell z Norského institutu pro výzkum přírody v Trondheimu, Norsko, se k tomu vyjádřil následovně: „*Nerad to jako ekolog přiznávám, ale ty nejnaléhavější otázky bytí či nebytí velkých šelem souvisejí se sociologií. Rozumět sociologii koexistence je tím pravým klíčem.*“⁶⁹ Ze všech druhů velkých šelem veřejnost nejméně pozitivně vnímá právě vlka obecného.⁷⁰ I podle dokumentu *Status of large carnivores in Europe*, vypracovaného pro Evropskou

⁶² Ministerstvo životního prostředí. *Program péče o vlka obecného*. ©2020. str. 65.

⁶³ Ibidem, str. 66.

⁶⁴ LÁNSKÝ, Tomáš. *Auto srazilo v Českém ráji vlčici, ochranáři hledají dobrovolníky do hlídek* [online]. Liberec: iDNES.cz, ©2020 [cit. 17.11.2020].

⁶⁵ Viz příloha č. 1 této práce.

⁶⁶ *Karte der Totfunde von Wolfen in Deutschland* [online]. DBBW – Dokumentations- und Beratungsstelle des Bundes zum Thema Wolf, ©2020 [cit. 17.11.2020].

⁶⁷ Ministerstvo životního prostředí, pozn. 62, str. 65.

⁶⁸ ČERVENÝ, Jaroslav, BUFKA, Luděk a KOUBEK, Petr. Velké šelmy v České republice: I. Mýty a skutečnost. *Vesmír*. VESMÍR, ©2005; **84**(11), str. 662. ISSN: 1214-4029.

⁶⁹ ENSERINK, Martin a VOGEL, Gretchen. The Carnivore Comeback. *Science*. AAAS, ©2006; **314**(12), str. 748. ISSN: 1095-9203.

⁷⁰ ČERVENÝ, Jaroslav, BUFKA, Luděk a KOUBEK, Petr, pozn. 68, str. 656.

Komisi, je největším rizikem pro vlky po celé Evropě právě příliš nízká akceptace vlka člověkem v divoké přírodě.⁷¹ Za negativním postojem veřejnosti k vlku obecnému jako zvířeti navracejícímu se do naší přírody stojí podle bioložky Mgr. Leony Machalové, především tři skutečnosti. V první řadě za to mohou občasné útoky vlka na dobytek, a to především na nechráněných stádech. Lidé si totiž odvykli svá stáda v době nepřítomnosti vlka chránit. Dále je to vnímání vlka jako konkurence, co se týče zásahů do populací divokých kopytníků. Zde je odmítán především mysliveckou společností, ve které hraje také určitou roli touha po netradičních trofejích z divokých kopytníků. Třetí skutečností je pak strach mnoha lidí o svůj život a zdraví, který více než z reálného nebezpečí pramení z předsudků a pověstí jako strach z neznámého doprovázený nedostatkem informací.⁷² Přitom, jak uvádí zoolog Jan Andreska, „*napadení člověka vlkem bylo zaznamenáváno velmi zřídka a je velmi pravděpodobné, že k němu docházelo v důsledku ztráty plachosti působené vzteklinou. Přesto se lidský pohled na vlky a jejich přítomnost v okolní krajině dlouhodobě řídí ze všeho nejvíce pohádkou o Červené Karkulce. (...) Pro tento jev zobecněl název komplex Červené Karkulky.*“⁷³ A právě komplex Červené Karkulky může být dále posilován vlivem médií, která ve snaze prezentovat senzace a konfrontace uveřejňují častěji špatné zkušenosti s vlky než právě ty pozitivní.

Podle průzkumu veřejného mínění v Beskydech provedeného Leonou Machalovou v rámci její diplomové práce s názvem *Velké šelmy v CHKO Beskydy z pohledu místních obyvatel a návštěvníků* a publikovaného v rámci díla *Velké šelmy na Moravě a ve Slezsku*,⁷⁴ byl vlk vnímán jako velmi problémový a kontroverzní druh.⁷⁵ Oběma dotazovanými skupinami, tedy místními obyvateli Beskyd a návštěvníky (turisté, chataři, výletníci),⁷⁶ byl vlk nejčastěji ze všech tří druhů velkých šelem považován za škodlivého, a to nejen pro napadání hospodářských zvířat, ale také pro možné nebezpečí pro lidi.⁷⁷ „*Překvapivě mnoho dotázaných považuje za nebezpečné setkat se v přírodě s vlkem – v průměru za místní i návštěvníky téměř 70 % respondentů,*

⁷¹ Evropská komise. *Status, management and distribution of large carnivores – bear, lynx, wolf and wolverine – in Europe*. Part 1. ©2012. str. 43.

⁷² KUTAL, Miroslav, SUCHOMEL, Josef et al. *Velké šelmy na Moravě a ve Slezsku*. 1. vydání. Olomouc: Universita Palackého v Olomouci, ©2014, str. 139. ISBN: 978-80-244-4072-9.

⁷³ ANDRESKA, Jan a ANDRESKA, Dominik. *Lovecké techniky a právní normy vedoucí k vyhubení vlka evropského (Canis lupus) v Českých zemích*. In: *Prameny a studie 49. Z historie zemědělství II*. Praha: Národní zemědělské muzeum Praha, ©2012, str. 104. ISBN: 978-80-86874-44-9.

⁷⁴ KUTAL, Miroslav, SUCHOMEL, Josef et al, pozn. 72, str. 140.

⁷⁵ Ibidem, str. 146.

⁷⁶ Ibidem, str. 140.

⁷⁷ Ibidem, str. 146.

v porovnání např. se 40 % v Estonsku.⁷⁸ Machalová dále uvádí, že „stejně jako ve Slovinsku tak bylo i v Beskydech zjištěno, že negativní postoj k šelmám je významně spojen s nezájmem o více informací o nich.“⁷⁹ Na závěr svého průzkumu apeluje na to, aby se do povědomí nejširší veřejnosti dostala skutečnost, že vlci a ryši nepředstavují pro člověka reálnou hrozbu. Dále předkládá různá doporučení pro práci s veřejností, jako např. zvýšit povědomí o účinných preventivních opatřeních zabraňujících škodám a informovanost chovatelů hospodářských zvířat o možnosti náhrady škody včetně podmínek pro její vyplacení, vést s veřejností debatu o roli velkých šelem v naší přírodě a krajíně, pokusit se o osvětu prostřednictvím televize, novin, časopisů a internetu atd. Jak ale vyplývá ze studie, z oblasti Beskyd, Kutala a spol., v porovnání dat z roku 2000 a 2009-2010 se ukazuje klesající trend extrémně negativních a negativních postojů respondentů vůči vlkům a medvědům. Za možnou příčinu uvádí mj. také úbytek negativních, a naopak nárůst pozitivních zpráv.⁸⁰

Krajhanzl a kol. ve svém průzkumu uvádí, že v otázce, zda podporovat či nepodporovat výskyt určitých živočišných druhů, vyjádřilo 62 % Čechů podporu pro vlky (20 % bylo proti).⁸¹ Celorepublikový průzkum veřejného mínění o akceptaci vlka obecného na území České republiky však doposud nebyl proveden.

1.3 Právní problematika „wolf-dog“ hybridů

Vlk obecný je jedinou velkou šelmou v naší přírodě, u které může docházet ke křížení s domestikovanými zvířaty, a to se psy domácími (*Canis lupus f. familiaris*). Ačkoliv byl vlk v minulosti křížen i záměrně s různými psími plemeny člověkem, čímž vznikla různá plemena, jako např. Saarlosův vlčák či československý vlčák,⁸² v divoké přírodě může k takovému křížení docházet samovolně, kdy se vlci páří s toulavými a zdivočelými psy. Tento jev je z genetického hlediska nežádoucí. „Hybridizace vlků s volně žijícími psy může mít i ekologické a managementové důsledky. Například hybridů

⁷⁸ KUTAL, Miroslav, SUCHOMEL, Josef et al. *Velké šelmy na Moravě a ve Slezsku*. 1. vydání. Olomouc: Universita Palackého v Olomouci, ©2014, str. 147. ISBN: 978-80-244-4072-9.

⁷⁹ Ibidem, str. 148.

⁸⁰ KUTAL, Miroslav et al. Attitudes towards large carnivore species in the West Carpathians: shifts in public perception and media content after the return of the wolf and the bear. In: *Large Carnivore Conservation and Management*. Human Dimensions. 1. vydání. New York: Routledge, ©2018. str. 181. ISBN: 978-1-138-03999-5.

⁸¹ KRAJHANZL, Jan, CHADABA, Tomáš a SVOBODOVÁ, Renata. *Vztah české veřejnosti k přírodě a životnímu prostředí*. Reprezentativní studie veřejného mínění. Brno: Masarykova universita, ©2018. str. 42. ISBN: 978-80-210-8966-2.

⁸² ČERVENÝ, Jan, BUFKA, Luděk a KOUBEK, Petr. Velké šelmy v České republice: I. Mýty a skutečnost. *Vesmír*. VESMÍR, ©2005; 84(12), str. 730. ISSN: 1214-4029.

vlka a psa mohou vykazovat synantropní chování, mohou častěji napadat domácí zvířata a zvěř, čímž zvyšují odmítavý postoj veřejnosti, zvláště pak chovatelů hospodářských zvířat a myslivců k vlkům.“⁸³ Vůči hybridizaci probíhající mezi vlkem a psem se vymezili i tvůrci manifestu „*A manifesto for large carnivores conservation in Europe*“, ve kterém ji označili jako hrozbu, co se k zachování vlka týče.⁸⁴

Ač jsou tedy hybridní jedinci nechtěnými v přírodě, právo na ně pohlíží poněkud jiným způsobem. Právní úpravu týkající se hybridů nenalezneme na úrovni právních řádů jednotlivých států, ale pouze na legislativní úrovni Evropské unie. Konkrétně jde o Nařízení Komise (ES) č. 1497/2003 ze dne 18. srpna 2003, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 338/97 o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi. Toto nařízení nahradilo přílohy nařízení č. 338/97 a poznámky k jejich výkladu svým vlastním zněním. A právě zde, v poznámkách k přílohám, uvádí ve svém 10. bodu následující: „*Hybridy mohou být konkrétně uvedeny v přílohách, ale pouze v případě, že pocházejí z vymezených a stabilních populací ve volně přírodě. Hybridní živočichové, kteří měli v linii čtyř předchozích generací jeden nebo více exemplářů druhu uvedeného v příloze A nebo B, jsou předmětem tohoto nařízení stejně, jako by oni sami byli plnohodnotným druhem, dokonce i když příslušný hybrid sám není v těchto přílohách uveden.*“⁸⁵ Jak bude zmíněno v dalších kapitolách, vlk obecný spadá (až na výjimky) do kategorie exemplářů druhů uvedených v příloze A, a proto je chráněn i hybridní jedinec vzdálen až 4 generace od vlka obecného stejnými nástroji, jako vlk sám. Důvod, proč právo přiznává takovou ochranu hybridům, je ryze kazuistický. „*Určení hybridního statusu jedince je díky velmi blízké příbuznosti vlka a psa poměrně komplikované,*“⁸⁶ a proto, co se obchodu týče, je třeba z důvodu řádné kontroly garantovat ochranu i zaměnitelným hybridům.

Problematikou hybridizace mezi psy a vlky se zabývá také doporučení č. 173 (2014) k hybridizaci mezi divokými vlky obecnými (*Canis lupus*) a domácími psy (*Canis lupus familiaris*) vydané v rámci mezinárodní smlouvy publikované sdělením ministerstva zahraničních věcí č. 107/2001 Sb. m. s., o ochraně evropských planě rostoucích rostlin, volně žijících živočichů a přírodních stanovišť. To nabádá signatáře Bernské úmluvy k prevenci hybridizace snížením počtu divokých a toulavých psů a

⁸³ Ministerstvo životního prostředí. *Program péče o vlka obecného*. ©2020. str. 68.

⁸⁴ IUNC. *A manifesto for large carnivores conservation in Europe*[online]. ©2013.

⁸⁵ Bod 10. poznámek k přílohám nařízení Komise (ES) 1497/2003 ze dne 18. srpna 2003, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 338/97 o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi. In: *Úřední věstník L 215*, 27.8.2003, str. 3—84.

⁸⁶ Ministerstvo životního prostředí, pozn. 83, str. 68.

řádným genetickým či morfologickým detekováním a následným odchycením hybridních jedinců z volné přírody. Následně by pak měla být přijata nezbytná opatření k tomu, aby vlci nebyli úmyslně či omylem zabiti jako hybridy.⁸⁷ Toto doporučení se však řadí do tzv. kategorie *soft-law* a tudíž není právně závazné.

Ke křížení vlků a psů se vyjádřil i Evropský parlament v bodu 105. svého usnesení ze dne 3. května 2018 o současné situaci a výhledu do budoucna odvětví chovu ovcí a koz v Unii, č. 2017/2117(INI). V něm uvedl, že „naléhavě vyzývá členské státy, aby provedly doporučení obsažená v této úmluvě (pozn. Bernská úmluva), aby se předešlo rozmnožení kříženců vlka a psa, neboť tito kříženci ohrožují zachování druhu *Canis lupus* a lze jim z velké části přisoudit útoky na stáda ovcí a koz.“⁸⁸

Německo se hybridy zabývá v § 45a *Bundesnaturschutzgesetz* (dále jako „BNatSchG“). V tomto ustanovení je uložena povinnost příslušným orgánům odebrat takové křížence z volné přírody. Při takovém jednání se na hybridy nevztahuje ochrana podle § 44 BNatSchG. *A contrario* je „wolf-dog“ jedincům v Německu do doby jejich odnětí z přírody přiznáván stejný status ochrany jako jedincům plnokrevným.

Právní řád České republiky řeší křížence v jediné ze svých norem, a to v § 5 odst. 5 ZOPK, který stanoví, že záměrné rozšiřování kříženců živočichů, tedy i „wolf-dog“ kříženců, podléhá povolení orgánu ochrany přírody a krajiny, kterým je podle § 77 odst. 1 písm. e) ZOPK obecní úřad obce s rozšířenou působností. Cílem tohoto ustanovení není chránit křížence, naopak jde o to zabránit negativním dopadům na biodiverzitu a minimalizovat lidské zásahy, kterými může být ohrožen její přirozený řád. Určitou prevenci proti křížení poskytuje § 10 odst. 1 zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti (dále jako „ZoM“), který zakazuje vlastníkům domácích zvířat nechat je volně pobíhat v honitbě mimo vliv svého majitele nebo vedoucího.

Co však žádná z právních norem českého právního řádu neřeší, je samotný status kříženců, a to, zda se ochrana zvláště chráněného živočicha vztahuje i na hybridy. Praktická strana této problematiky je jasná. Ve volné přírodě je možno si lehce zaměnit hybridního jedince s vlkem, čímž hrozí, že se záměrem odstranit z přírody křížence bude odstřelen jedinec plnokrevný. České právo by tak mělo podle vzoru nařízení Komise (ES) č. 1497/2003 a Německa najisto postavit, že kříženci zvláště chráněných

⁸⁷ The Dictator of Democratic Governance. *Recommendation No. 173 (2014) of the Standing Committee on hybridisation between wild grey wolves (*Canis lupus*) and domestic dogs (*Canis lupus familiaris*). ©2014.*

⁸⁸ Bod 105. usnesení Evropského parlamentu ze dne 3. května 2018 o současné situaci a výhledu do budoucna odvětví chovu ovcí a koz v Unii (2017/2117(INI)). In: *Úř. věst. C 41, 6.2.2020, s. 50–63.*

druhů živočichů, ač ve volné přírodě nechtění, požívají stejné právní ochrany, jako příslušníci takového druhu.

1.4 Souhrn

Vlků v naší přírodě přibývá a začínají znovu osidlovat území, odkud byli z důvodu nedostatečné právní i faktické ochrany vyhnáni. Dříve byl vlk škodnou zvěří, za jejíž kadávery neboli zdechlíny panovník po právu vyplácel odměnu,⁸⁹ avšak dnes patří mezi zvláště chráněné druhy včetně jeho nechtěných „wolf-dog“ kříženců. I přes všelijaké překážky, zejména nepřijetí lidmi, se však vlčímu druhu začíná u nás dařit.

Je třeba mít na paměti, že vlk je nutnou součástí naší přírody a že bez jeho přítomnosti nebude nikdy celý lesní ekosystém zcela zdravý. Jako vrchol pomyslné potravní pyramidy brání tato šelma svým lovem přemnožování velkých býložravců a tím nepřímo ovlivňuje i vitalitu lesů. Sudokopytníci, jako jsou např. srnci a jeleni, „*rádi okusují mladé stromky, přemnožení divočáci zase ve velkém rozrývají lesní půdu, požírají vzácné lesní byliny a způsobují škody zemědělcům na polích.*“⁹⁰ I z důvodu předcházení škod způsobených v lesích je vlk spolu s ostatními velkými šelmami nezbytným prvkem, který však v našem ekosystému po dlouhou dobu chyběl. Aby mohl být vlk zachován a bylo umožněno jeho ozdravné působení v přírodě, musíme jej chránit, tuto ochranu pevně zakotvit v našem právním řádu a důsledně ji realizovat.

⁸⁹ ANDRESKA, Jan a ANDRESKA, Dominik. Lovecké techniky a právní normy vedoucí k vyhubení vlka evropského (*Canis lupus*) v Českých zemích. In: *Prameny a studie 49. Z historie zemědělství II*. Praha: Národní zemědělské muzeum Praha, ©2012, str. 127. ISBN: 978-80-86874-44-9.

⁹⁰ ULMANOVÁ, Kateřina, MACHALOVÁ, Leona a KUTAL, Miroslav. *Po stopách velkých šelem v české krajině*. Olomouc: Hnutí DUHA Olomouc, ©2015. str. 9. ISBN: 978-80-904530-9-8.

2. Právní status vlka: chráněný živočich

Vlk obecný je volně žijícím živočichem ve smyslu § 3 odst. 1 písm. d) ZOPK, který je zde definován jako *„jedinec živočišného druhu, jehož populace se udržují v přírodě samovolně, a to včetně jedince odchovaného v lidské péči vypuštěného v souladu s právními předpisy do přírody. Živočichem se rozumí všechna vývojová stadia daného jedince. Jedinec zdivočelé populace domestikovaného druhu se za volně žijícího živočicha nepovažuje.“*⁹¹ Na ochranu, kterou je možné vlkům jako živočichům poskytnout, se dá nahlížet z mnoha pohledů. Základem je však přiznání určitého právního statusu této šelmě, na základě kterého je jí garantována přímá ochrana.

Ta je fakticky zakotvena již v normách nejvyšší právní síly našeho právního řádu, tedy na ústavní úrovni, a to v Listině základních práv a svobod (dále jako „Listina“), konkrétně v čl. 35 odst. 3. Ten stanoví, že *„při výkonu svých práv nikdo nesmí ohrožovat ani poškozovat životní prostředí, přírodní zdroje, druhové bohatství přírody a kulturní památky nad míru stanovenou zákonem.“*⁹² Listina, ač dále odkazuje na zákon, přiznává ústavní ochranu biologické rozmanitosti přírody neboli biodiverzité. Do té spadají všechny druhy živočichů a rostlin vyskytujících se na našem území, tedy i vlci. Proto jakékoliv intenzivní narušení druhu vlka obecného by jistě znamenalo zásah, tj. ohrožení či poškození, i do druhového bohatství přírody. Listinou je tak nastaven obecný rámec druhové ochrany, jehož pohledem je pak nutné zkoumat všechny ostatní právní normy.

2.1 Právní status vlka podle mezinárodního práva

Vlci hranice neznají a teritoria mnohých vlčí populací se rozprostírají na území vícera států. Pro funkční a komplexní ochranu vlka obecného je tedy mezinárodní úprava zcela zásadní. Vůle uzavírat mezinárodní smlouvy týkající se životního prostředí v oblasti ochrany druhů živočichů vyvstala až na počátku 70. let 20. století. Vlka obecného, jako ohroženého druhu, se týkají především dvě mezinárodní smlouvy evropského významu, a to Úmluva o ochraně evropských planě rostoucích rostlin, volně žijících živočichů a přírodních stanovišť (dále jako „Bernská úmluva“) a Úmluva o mezinárodním obchodu ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích

⁹¹ Ustanovení § 3 odst. 1 písm. d) ZOPK.

⁹² Čl. 35 odst. 3 Listiny.

rostlin (dále jako „CITES“). K ratifikaci obou mezinárodních smlouvy dal souhlas Parlament České republiky a Česká republika je jimi vázána. Obě úmluvy se tak staly součástí českého právního řádu a ve smyslu čl. 10 Ústavy stanoví-li něco jiného než zákon, použijí se právě ony.

2.1.1 Bernská úmluva

Úmluva o ochraně evropských planě rostoucích rostlin, volně žijících živočichů a přírodních stanovišť (*Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats*) byla sjednána ve švýcarském Bernu dne 19. září 1979. Tato regionálně zaměřená úmluva vstoupila v platnost, ve smyslu čl. 19 odst. 3 Bernské úmluvy, dne 1. června 1982. Ke dni 1. listopadu 2020 podepsalo úmluvu 51 signatářů včetně Evropské unie.⁹³

Jejími hlavními cíli, vymezenými v čl. 1 odst. 1, jsou chránit planě rostoucí rostliny a volně žijící živočichy a jejich přírodní stanoviště. Čl. 1 odst. 2 pak klade zvláštní důraz na ochranu ohrožených a zranitelných druhů, a to včetně druhů stěhovavých. K naplňování těchto cílů bylo však potřeba stanovit, které druhy budou pro tuto úmluvu relevantní a které ne. Z tohoto důvodu má Bernská úmluva celkem čtyři přílohy. V příloze I. jsou uvedeny zvláště chráněné druhy planě rostoucích rostlin, u kterých je podle čl. 5 Bernské úmluvy zapovězeno záměrné sbírání, trhání, odřezávání nebo vytrhávání (i s kořeny). Zvláštní ochranu jsou smluvní strany povinny ve smyslu čl. 6 Bernské úmluvy zajistit i druhům volně žijících živočichů v příloze II. U takových druhů je zakázáno zejména záměrně je odchyťovat, držet a usmrcovat, záměrně ničit či poškozovat místa k jejich rozmnožování či odpočinku, záměrně je vyrušovat nebo obchodovat s jejich jedinci, zdechlinami, preparáty, běžně rozpoznatelnými částmi či odvozeninami. Příloha III. obsahuje seznam volně žijících živočichů, kterým jsou smluvní strany zavázány zajistit alespoň nějakou ochranu, aby nedošlo k ohrožení jejich existence. Příloha IV. se netýká druhů jako takových, ale, jak je specifikováno v čl. 8 Bernské úmluvy, zakázaných prostředků a způsobů zabíjení, odchytu a jiných forem využívání druhů živočichů uvedených v přílohách II. a III.

Canis lupus je zahrnut mezi přísně chráněné druhy živočichů, tedy do přílohy II. Každý signatář může podle čl. 22 odst. 1 Bernské úmluvy „v době podepsání nebo při ukládání listin o ratifikaci, přijetí nebo schválení či přistoupení učinit jednu či více výhrad týkajících se určitých druhů uvedených v přílohách I - III, a/nebo, pokud jde

⁹³ Council of Europe. *Full list*. Strasbourg: Council of Europe, ©2020 [cit. 18.11.2020].

*o určité druhy uvedené ve výhradě či ve výhradách, týkajících se určitých prostředků nebo způsobů usmrcování, odchytu či jiného využívání podle seznamu v Příloze IV.*⁹⁴ Vůči vlku obecnému jako přísně chráněnému druhu uvedeného v příloze II. učinilo výhradu celkem čtrnáct států včetně Slovenska, Španělska, Finska i České republiky. Tyto smluvní strany tak nemají povinnost naplňovat požadavky Bernské úmluvy ve vztahu k vlkům. Nicméně protože je Evropská unie jedním ze signatářů této úmluvy, mohou být členské státy i přes vznesenou výhradu vázání ochranou vlka obecného podle Bernské úmluvy.

Za uplatňování této smlouvy odpovídá stálý výbor, složený z delegací všech smluvních stran, které mohou být ve stálém výboru zastoupeny jedním nebo více delegáty. Každá delegace má pak jeden hlas. Stálý výbor má podle čl. 14 Bernské úmluvy nejen kontrolovat plnění povinností a případně předkládat doporučení opatření státům k naplňování této úmluvy, ale také podávat návrhy na zlepšení účinnosti této úmluvy. Jediné doporučení týkající se výlučně vlka obecného je doporučení č. 173 (2014) k hybridizaci mezi divokými vlky obecnými (*Canis lupus*) a domácími psy (*Canis lupus familiaris*), vydané na 34. schůzi stálého výboru konané ve dnech 2.-5. prosince 2014 ve Štrasburku. Více je k němu uvedeno v části 1. této práce.

Při hodnocení toho, zda je tato úmluva ve vztahu k vlkům smluvními stranami, obzvláště těmi evropskými, naplňována, je třeba brát v potaz ostatní mezinárodní závazky, především pak legislativu Evropské unie. Z obecného hlediska lze však mít za to, že Bernská úmluva právně poskytuje minimální úroveň ochrany tomuto druhu a jeho biotopu, tedy přirozenému stanovišti. Většina států však zohlednila Bernskou úmluvu ve svých legislativách a vlka obecného podle vzoru přílohy II. zařadila mezi zvláště chráněné druhy živočichů, jako např. Německo.

2.1.2 CITES

Úmluva o mezinárodním obchodu ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (*Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora*) (dále jako „CITES“) byla smluvna ve Washingtonu dne 3. března 1973 a v platnost ve smyslu čl. XXII CITES vstoupila dne 1. července 1975. K 1. listopadu 2020 má úmluva 183 členů, opět včetně Evropské unie.⁹⁵

⁹⁴ Čl. 22 odst. 1 Bernské úmluvy.

⁹⁵ CITES. *List of Contracting Parties*. CITES, ©2020 [cit. 18.11.2020].

CITES, na rozdíl od Bernské úmluvy, nemá své cíle explicitně uvedeny v žádném ze svých článků. „*Účelem úmluvy je postavit mezinárodní obchod s volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami pod společnou kontrolu všech zemí světa, aby se docílila ochrana ohrožených druhů fauny a flóry před úplným vyhubením vlivem bezohledného získávání pro obchodní účely. Úmluva omezuje zejména obchod s jedinci ohrožených druhů získaných z volné přírody, kontroluje však i obchod s živočichy odchovanými v zajetí nebo člověkem vypěstovanými rostlinami druhů, které jsou v přírodě ohroženy. Ve většině případů se však úmluva nedotýká domestikovaných zvířat a kulturních rostlin.*“⁹⁶ I pro tuto úmluvu bylo nutné vytvořit seznamy druhů, které má smlouva chránit, a proto vznikly celkem tři přílohy CITES. Příloha I., podle čl. II CITES, zahrnuje všechny druhy ohrožené vyhubením, které jsou nebo mohou být obchodem nepříznivě ovlivňovány. Obchod s nimi je pak předmětem zvlášť přísných opatření a mělo by k němu docházet výjimečně. Příloha II. „*obsahuje všechny druhy, které i když nejsou bezprostředně ohroženy vyhubením, by se jimi mohly stát, kdyby obchod s exempláři těchto druhů nebyl podřízen přísným opatřením zabraňujícím takovému jejich využívání, které je neslučitelné s jejich přežitím*“⁹⁷ a další druhy, které musí být také chráněny, aby bylo možné řádně kontrolovat ostatní, ne bezprostředně ohrožené druhy. V příloze III. jsou uvedeny druhy, o nichž kterákoli smluvní strana prohlásí, že v mezích její právní svrchovanosti jsou předmětem opatření majících preventivně zabránit jejich exploataci nebo ji omezit, a které vyžadují spolupráci jiných stran při kontrole obchodu.

Canis lupus je uveden v seznamu přílohy I., avšak do té spadají pouze vlčí populace nacházející se na území Bhútánu, Indie, Nepálu a Pákistánu. Zbylé populace, včetně všech evropských, jsou zařazeny do přílohy II. Nejsou tedy z pohledu CITES bezprostředně ohroženy vyhynutím, ale mezinárodní obchod by na ně mohl negativně působit. Výhradu vůči zařazení vlka obecného jak do přílohy I. tak do přílohy II. učinila ze všech 183 států pouze Severní Makedonie.⁹⁸

Na rozdíl od Bernské úmluvy, která poskytuje spíše obecný rámec či minimální status ochrany ohroženým druhům, podává CITES velmi konkrétní návod k provádění obchodů na mezinárodní úrovni a také postup, kterým by se státy měly řídit k potlačení nelegálních obchodů. Dalším významným rozdílem je, že CITES poskytuje ochranu tzv.

⁹⁶ KLOUČEK, Ondřej. *CITES – základní informace* [online]. Praha: Ministerstvo životního prostředí, ©2020 [cit. 18.11.2020], str. 1.

⁹⁷ Čl. 2 CITES.

⁹⁸ CITES. *Reservations entered by Parties*. CITES, ©2020 [cit. 18.11.2020].

exemplářům. Těmi se dle čl. I písm. b) CITES rozumí živočich živý nebo mrtvý. Dále se za exemplář považuje též u druhů zařazených v přílohách I. a II. každá jejich snadno rozpoznatelná část nebo výrobek z nich a totéž i u druhů řazených v příloze III., pokud je tak u nich výslovně uvedeno. Toto vymezení předmětu ochrany nakonec vyplývá z účelu této úmluvy.

Naplnování této mezinárodní úmluvy přísluší každému smluvnímu státu prostřednictvím jejich vědeckých a výkonných orgánů ve smyslu čl. IX CITES. Vědecké orgány zpravidla sdělují, zda konkrétní obchod je nebo není způsobilý ohrozit dotčený druh a výkonné orgány ve vzájemné spolupráci zařizují administrativu. Blíže se tomuto tématu budu věnovat v části páté této práce.

2.1.3 Červený seznam IUNC

Červený seznam je seznam ohrožených druhů živočichů a rostlin, vydávaný Mezinárodním svazem ochránců přírody (*International Union for Conservation of Nature, IUNC*). Tato nevládní mezinárodní organizace sdružuje 89 států, 105 mezinárodních nevládních organizací a mnoho národních organizací.⁹⁹ Celkem působí ve více než 170 státech a čítá přes 1 400 členů.¹⁰⁰ Ač má právo vyjadřovat se k jakýmkoliv otázkám týkajícím se ochrany přírody a biodiverzity členských států, její vyjádření a doporučení nejsou právně závazná. Působí však svou vysokou odborností. IUNC totiž spolupracuje s více než 17 000 experty.¹⁰¹

Mezi hlavní výstupy této mezinárodní organizace patří právě Červený seznam IUNC. Vlk obecný je v něm uveden v kategorii LC (*Least Concern*), tedy málo dotčen.¹⁰² Na národní úrovni byl podle poslední verze návodu IUNC, zveřejněné roku 2012, „pro používání kategorií a kritérií pro červené seznamy na úrovni nižší, než je celosvětová,“¹⁰³ vytvořen Červený seznam ohrožených druhů České republiky. V něm je vlk uveden v kategorii CR (*Critically Endangered*) jako kriticky ohrožený. V ČR slouží červené seznamy k připravované aktualizaci seznamu zvláště chráněných druhů, který je součástí vyhlášky č. 395/1992 Sb.¹⁰⁴

⁹⁹ Ministerstvo životního prostředí. *Mezinárodní svaz ochrany přírody (IUCN)*[online]. Ministerstvo životního prostředí, ©2020 [cit. 18.11.2020].

¹⁰⁰ IUCN. *IUCN Members* [online]. IUCN, ©2020 [cit. 18.11.2020].

¹⁰¹ IUCN. *About* [online]. IUCN, ©2020 [cit. 18.11.2020].

¹⁰² BOITANI, Luigi, PHILLIPS, Mike a JHALA, Yadvendravan. *Canis lupus, Grey Wolf*. In: *The IUCN Red List of Threatened Species*. IUNC, ©2018 [errata verze 2020]. ISSN 2307-8235.

¹⁰³ CHOBOT, Karel a NĚMEC, Michal. *Červený seznam ohrožených druhů České republiky*. Obratlovci. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, ©2017. str. 12. ISBN: 978-80-88076-46-9.

¹⁰⁴ PLESNÍK, Jan. Červené knihy a seznamy Mezinárodní unie ochrany přírody slaví půlstoletí. *Ochrana přírody*. 2015; 2/2015. str. 41. ISSN: 1210-258X.

2.2 Právní status podle Evropské unie

Statusová ochrana vlka obecného na mezinárodní úrovni nekončí výše uvedenými mezinárodními úmluvami. Užší, co do počtu povinovaných států, avšak širší, co do rozsahu ochrany, a mnohem konkrétnější je pak úroveň předpisů Evropské unie. Ta, jelikož je, jak již bylo výše uvedeno, smluvní stranou Bernské úmluvy i CITES, je zavázána zohlednit obě tyto mezinárodní smlouvy v rámci své legislativy. Článek 288 Smlouvy o fungování Evropské unie ji zmocňuje pro výkon svých pravomocí vydávat tzv. akty sekundárního práva EU, zejména pak nařízení a směrnice. Nařízení, jak je definováno dále v tomto článku, je právně závazné, má obecnou působnost a je přímo použitelné ve všech členských státech. Směrnice je pouze závazná pro členské státy a co do výsledku, který je v ní stanoven (přímo použitelná, a to jen ve vertikálním směru, může být směrnice podle rozsudku Soudního dvora EU ze dne 4. prosince 1974, sp. zn. 41/74 – Van Duyn, pouze pokud je její cíl chránit práva jednotlivců, její ustanovení jsou bezpodmínečná, dostatečně jasná a přesná a příslušný členský stát netransponoval směrnici ve stanovené lhůtě).

2.2.1 Směrnice Rady 92/43/EHS

Základním aktem statusové ochrany vlka, který mimo jiné naplňuje požadavky Bernské úmluvy, je směrnice Rady (ES) 92/43/EHS ze dne 21. května 1992 o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (dále jako „směrnice OFFB“). Na základě této směrnice byla vytvořena již výše zmíněná evropská ekologická síť NATURA 2000, která se skládá z přírodních stanovišť uvedených v příloze I. směrnice OFFB, stanovišť druhů uvedených v příloze II. a zvláště chráněných území označených podle směrnice 79/409/EHS (pozn. ta byla nahrazena směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2009/147/ES, o ochraně volně žijících ptáků). Druh vlka obecného, až na estonské, lotyšské, litevské a finské populace a dále populace ve Španělsku severně od Duero, Řecku severně od 39. rovnoběžky, je uveden právě v příloze II. Zároveň je zde označen jako prioritní druh, což podle čl. 1 písm. h) směrnice OFFB znamená, že má Společenství za jeho zachování zvláštní odpovědnost a vztahuje se přísnější ochrana na jeho stanoviště. Příkladem takové ochrany je čl. 4 odst. 4 směrnice OFFB, který obecně stanoví, že pokud se má nějaký projekt či plán uskutečnit na území evropsky významné lokality, přičemž na ni však může mít významný vliv, a bude zde naléhavý důvod ve veřejném zájmu (včetně důvodu

sociálního či ekonomického), je možné jej uskutečnit, pokud nebude k dispozici alternativní řešení. Pokud se však v takové lokalitě bude vyskytovat vlk jakožto prioritní druh, lze uskutečnit projekt či plán pouze z důvodu souvisejícího „s ochranou lidského zdraví a veřejné bezpečnosti s nesporně příznivými důsledky mimořádného významu pro životní prostředí nebo jiné naléhavé důvody převažujícího veřejného zájmu podle stanoviska Komise.“¹⁰⁵

Canis lupus je zároveň uveden i v příloze IV. směrnice OFFB, kde je mu přiznáván status druhu živočichů, který vyžaduje přísnou ochranu. Tento se opět vztahuje na všechny vlky až na populace ve Španělsku severně od Duero, Řecku severně od 39. rovnoběžky, Estonsku, Lotyšsku, Litvě, Bulharsku, Polsku, Slovensku a Finsku v oblasti péči o soby ve smyslu § 2 finského zákona č. 848/90 ze dne 14. září 1990, o péči o soby. V souvislosti s tímto statutem stanoví směrnice OFFB v článku 12 odst. 1 povinnost členským státům přijmout nezbytná opatření k vytvoření systému přísné ochrany, který zakazuje veškerý úmyslný odchyt a usmrcování jedinců v přírodě, jejich vyrušování zejména v době páření, výchově mláďat, přezimování a migrace a poškozování či ničení jejich míst rozmnožování a odpočinku. V odst. 2 tohoto ustanovení je pak zakázáno „držení a chov, doprava a prodej nebo výměna a nabízení za účelem prodeje nebo výměny jedinců odebraných z volné přírody s výjimkou jedinců, kteří byli z přírody legálně odebráni ještě před prováděním této směrnice.“¹⁰⁶ Dále musí členské státy zřídit systém sledování odchytů a usmrcování a na základě toho provádět další výzkum a přijímat nezbytná ochranná opatření k zamezení takové činnosti.

Vlk obecný je však také součástí přílohy V. V té jsou vyjmenovány druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, jejichž odebírání z přírody a využívání, při zachování podmínky jejich příznivého stavu, mohou být předmětem opatření na jejich obhospodařování. Takovým opatřením může být ve vztahu k vlkům podle čl. 14 odst. 2 směrnice OFFB zejména dočasný nebo místní zákaz odebírání jedinců z volné přírody či regulace období a metod odebírání. Nejhojněji však bývá členskými státy využíváno opatření k vytvoření systému povolení k odebírání jedinců nebo systému kvót. Takové obhospodařování je povolené u španělských populací severně od Duera, řeckých populací severně od 39. rovnoběžky, finských populací uvnitř oblasti péče o soby ve smyslu § 2 finského zákona č. 848/90 ze dne 14. září 1990 o péči o soby, bulharských, lotyšských, litevských, estonských, polských a slovenských populací.

¹⁰⁵ Čl. 6 směrnice OFFB.

¹⁰⁶ Čl. 12 odst. 2 směrnice OFFB.

Na závěr směrnice OFFB se pak čl. 16 zmiňuje o možnosti států odchýlit se od výše uvedených ustanovení. Výjimky podle tohoto článku pak lze využít ad hoc, v případě neexistence jiného alternativního řešení a za podmínky dobrého stavu populace bez negativního ovlivnění odchylkou, a to zejména v zájmu ochrany fauny, flóry či biotopů, prevence závažných škod, naléhavého veřejného zájmu, vzdělání a výzkumu. O takových odchylkách musí členské státy každé dva roky podávat zprávu Evropské komisi k přezkumu.

Jediným státem, který byl doposud žalován u Soudního dvora EU v souvislosti s čl. 16 směrnice OFFB a ve vztahu s vlky, byla Finská republika. Ta byla Evropskou komisí žalována pro neplnění povinností stanovených tímto článkem ze dvou hlavních důvodů. Ačkoliv bylo pro obě strany nesporné, že legislativní promítnutí směrnice OFFB do finské právní úpravy proběhlo řádně, byla Evropskou komisí kritizována správní praxe finských orgánů v oblasti lovu vlka. Za prvé žalobkyně spatřovala porušení čl. 16 směrnice OFFB ve vydávání povolení k lovu jako preventivní akce k zabránění škod způsobených vlky, ačkoliv se nabízejí i jiné alternativy a za druhé uvedla, že jsou povolení k lovu vydávána bez náležitého posouzení stavu druhu. K prvnímu uvedl Soudní dvůr EU ve svém rozsudku ze dne 14. června 2007, Komise v. Finsko C-342/05, že „*Finská republika tím, že povoluje preventivní lov vlka, aniž by bylo prokázáno, že takový lov umožňuje prevenci závažných škod ve smyslu čl. 16 odst. 1 písm. b) směrnice o ochraně přírodních stanovišť, nesplnila povinnosti, které pro ni vyplývají z čl. 12 odst. 1 a čl. 16 odst. 1 písm. b) této směrnice.*“¹⁰⁷ Ve zbytku pak žalobu zamítl z důvodu neunesení důkazního břemene žalobkyně.

Soudní dvůr se čl. 16 směrnice OFFB zabýval ještě dvakrát ve vztahu k vlkům. Poprvé se jednalo odst. 1 písm. e), a to v rámci předběžné otázky podané Nejvyšším správním soudem Finské republiky. Toto ustanovení říká, že za výše uvedených podmínek se lze ad hoc odchýlit od ochrany, kterou tato směrnice poskytuje, „*aby za přísně kontrolovaných podmínek v omezeném rozsahu a na základě výběru povolily odebrání nebo držení omezeného a příslušnými statnými orgány stanoveného počtu jedinců určitých druhů uvedených v příloze IV.*“¹⁰⁸ Dotaz v tomto případě zněl, zda lze užít tohoto ustanovení k odchýlení od ochrany poskytované čl. 12 odst. 1 písm. a) směrnice OFFB, konkrétně úmyslného usmrcení vlka, a to z důvodu snahy regulovat

¹⁰⁷ Rozsudek Soudního dvora ze dne 14. června 2007, Komise v. Finsko, C-342/05, ECLI:EU:C:2007:341. bod 47.

¹⁰⁸ Čl. 16 odst. 1 písm. e) směrnice OFFB.

počty jedinců, aby nedocházelo k nelegálnímu lovu. K tomu by mohlo docházet kvůli strachu veřejnosti z přemnožení vlků v určité oblasti, s čímž by mohl zas být spojen nárůst škod způsobenými vlky. Soudní dvůr se k tomu vyjádřil ve svém rozsudku ze dne 10. října 2019, věc C-674/17. V něm uvedl, že je možno učinit takovou výjimku z právní ochrany směrnice, pokud cíl bude jasně a konkrétně podložen, včetně vědeckého údaje, že lze dosáhnout takového cíle právě tímto opatřením, pokud cíle nelze dosáhnout jiným uspokojivým řešením, pokud výjimka nebude mít negativní vliv na zachování příznivého stavu populací dotčeného druhu, pokud bude výjimka vyhodnocena z hlediska ochrany stavu populace a jejího dopadu na takový stav a pokud jsou splněny podmínky „*týkající se selektivního a omezeného odebrání omezeného a specifikovaného počtu některých jedinců*“,“¹⁰⁹ přičemž je nutno přihlídnout k velikosti, stavu a biologickým vlastnostem populace. Je tedy možné vydat povolení k lovu vlka obecného za kumulativního splnění všech podmínek proto, aby se preventivně zabránilo pytláctví.

Ve druhém případě šlo o předběžnou otázku podanou soudem prvního stupně v Zárnești, Rumunsko, ve které byl Soudní dvůr dotázán, zda je nutné vydat výjimku podle čl. 16 směrnice OFFB také v případě, kdy živočich patřící k ohroženým druhům opustí své přírodní stanoviště a nachází se v jeho bezprostřední blízkosti nebo zcela jinde. (V této věci se totiž vlk často vyskytoval v oblasti lidského osídlení, kde se dokonce stravoval spolu se psy, přičemž byl následně uspán a byl zorganizován jeho převoz, aniž by účastníkům bylo uděleno povolení v souladu s čl. 16 směrnice OFFB. Při přepravě se vlkovi podařilo poškodit klec a uprchnout do okolního lesa.) Soudní dvůr v rozsudku ze dne 11. června 2020, věc C-88/19, rozhodl tak, že čl. 12 odst. 1 písm. a) směrnice OFFB, tedy ochrana před veškerými formami úmyslného odchyту či usmrcování, se vztahuje též na vlky nacházející se v blízkosti nebo uvnitř oblasti lidského osídlení. Je proto nutné i v takových případech získat výjimku k odchytu, která bude v souladu s čl. 16 směrnice OFFB.

2.2.2 Nařízení Rady (ES) č. 338/97

Nejvýznamnějším nařízením v oblasti ochrany vlka je nařízení Rady (ES) č. 338/97, ze dne 9. prosince 1996, o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi (dále jako „nařízení o ochraně fauny a flory regulováním obchodu“ či „nařízení OFFRO“), jehož cílem, definovaným v čl. 1

¹⁰⁹ Rozsudek Soudního dvora ze dne 10. října 2019, C-674/17, ECLI:EU:C:2019:851. bod 81.

nařízení OFFRO, je chránit druhy fauny a flory a zaručit jejich zachování regulováním obchodu s nimi. Toto nařízení přímo navazuje na mezinárodní úmluvu CITES a musí být užíváno v souladu s jejími cíli, zásadami a ustanoveními.

Zároveň přejímá též seznamy ohrožených druhů z CITES do svých čtyř příloh. Obecně lze mít za to, že přílohy A, B a C nařízení OFFRO obsahují obdobné druhy jako přílohy I, II a III CITES, avšak u mnohých druhů je ochrana zpřísněna a jsou uvedeny o stupeň výše. Příloha A tedy zahrnuje kromě druhů uvedených v příloze I CITES také všechny ostatní druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, kterým hrozí vyhynutí, nebo jsou tak vzácní, že jakýkoliv objem obchodu by ohrozil jejich přežití. Příloha B pak představuje většinu druhů z přílohy II a některé z přílohy III a navíc další druhy, jejichž dovoz byl pozastaven pro jejich hrozbu jako nepůvodního invazivního druhu. Příloha C pak vyčerpává výčet téměř všech zbylých druhů, které jsou součástí příloh CITES a zároveň nebyly zahrnuty do předešlých příloh. V příloze D lze najít ostatní druhy zmíněné v přílohách CITES a „*druhy, které nejsou zaraženy do příloh A až C a které jsou do Společenství dováženy v počtech, jež jsou dostatečným opodstatněním pro sledování.*“¹¹⁰

Vlk je součástí přílohy A s výjimkou populací ve Španělsku na sever od řeky Duero a v Řecku na sever od 39. rovnoběžky, které jsou uvedeny v příloze B. Zpravidla je tedy zakázán podle čl. 8 odst. 1 nařízení OFFRO jakýkoliv obchod s exempláři vlka. Těmi se opět rozumí „*jedinec, ať živý nebo neživý, (...), jakákoli jeho část nebo odvozenina, ať tvoří součást jiného zboží či nikoli, jakož i jakékoli jiné zboží, u něhož je podle původních dokumentů, obalu nebo označení či etikety nebo jakýchkoli jiných příznaků patrné, že představuje nebo obsahuje části či odvozeniny.*“¹¹¹ Díky nařízení Komise (ES) č. 1497/2003 jsou pod stejnou ochranou, jak je již uvedeno v části první kapitole III. této práce, i hybridní „wolf-dog“ jedinci, a to až do čtvrté generace. Více k obchodu s vlky v části páté této práce.

2.2.3 Nařízení Rady (EHS) č. 3254/91

Vlk obecný je chráněn také dnes již téměř obsoletním nařízením Rady (EHS) č. 3254/91, ze dne 4. listopadu 1991, o zákazu používání nášlapných pastí ve Společenství a dovozu kožešin a zboží z určitých volně žijících živočichů ze zemí, kde jsou tyto živočichové odchyťováni pomocí nášlapných pastí nebo jiných metod odchyty, které

¹¹⁰ Čl. 3 odst. 4 písm. a) nařízení OFFRO.

¹¹¹ Čl. 8 odst. 1 nařízení OFFRO.

nesplňují mezinárodní normy humánního odchyty do pastí, kde je uveden v příloze I. Toto nařízení zároveň stanovilo k 1. lednu 1995 obecný zákaz dovozu vlčích kožešin a ostatního zboží uvedeného v příloze II, pokud nebude u země původu takového zboží prokázáno, že její právní řád zakazuje používání nášlapných pastí či že takové užívání pastí splňuje mezinárodní normy humánního odchyty. Nášlapné pasti, čímž se dle nařízení rozumí „zařízení zkonstruované pro zachycení nebo uvěznění zvířat prostřednictvím čelistí, které se těsně sevrou kolem jedné nebo více končetin tak, že vylučují vytažení této končetiny nebo končetin z pasti,“¹¹² jsou zároveň součástí přílohy IV Bernské úmluvy, jako jedna ze zakázaných forem prostředků a způsobů zabíjení, odchyty a jiných forem využívání druhů živočichů.

2.3 Právní status podle českého práva

Přímá ochrana vlka obecného v českém právu vychází z kombinace výše uvedených mezinárodních úmluv a evropského práva. Důležité je však vzít v potaz, že právě právo evropské blíže konkretizuje jak Bernskou úmluvu, tak CITES a v úmyslu sjednotit přístup k problematice řešené těmito dvěma úmluvami zavazuje členské státy přijmout buď harmonizační či alespoň kooperační opatření k promítnutí těchto závazků do jejich právních řádů. Jako členský stát Evropské unie je tímto vázána i Česká republika. Na některých místech české právo přebírá celou právní úpravu Evropské unie, především u směrnic, jinde se snaží o korelaci zákonů s přímo proveditelnými nařízeními, která se snaží dále provádět. Stále má ale samostatné postavení a v souhrnu poskytuje širší ochranu než sekundární právo.

2.3.1 Zákon o ochraně přírody a krajiny

Zcela zásadním zákonem v oblasti ochrany vlka obecného jako chráněného druhu volně žijících živočichů je zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (ZOPK). Tento zákon stanoví dvě úrovně ochrany živočichů, a to obecnou a zvláštní.

Obecné ochraně je věnována celá část druhá zákona o ochraně přírody a krajiny, přičemž živočichů (kromě ptáků) se týká § 5 ZOPK. V jeho prvním odstavci jsou chráněny všechny druhy před zničením, poškozováním a odchytom, který vede nebo by mohl vést k pouhému ohrožení těchto druhů na bytí nebo k jejich degeneraci, narušení jejich rozmnožovacích schopností, zániku jejich populace nebo zničení ekosystému,

¹¹² Čl. 1 nařízení Rady (EHS) č. 3254/91.

jehož jsou součástí. Podle komentáře k tomuto ustanovení „*obecná ochrana se uplatní tehdy, nevztahuje-li se na živočichy či rostliny ochrana podle ZOPK přísnější.*“¹¹³ Je tedy subsidiární k ochraně zvláštní a podle právní zásady *lex specialis derogat legi generali* se jí užije až v případě, kdy bude zvláštní úprava mlčet. Zároveň může dojít k její aplikaci v případě, že by mohlo dojít či by došlo k ohrožení celého druhu, populace či celého ekosystému. I v tomto případě lze užít záštitu poskytované § 5 odst. 1 ZOPK.

Zvláštní ochrana živočichů je začleněna do části páté, konkrétně v § 48 a násl. ZOPK. Zvláště chráněné druhy, za které lze vyhlásit takové druhy, které jsou ohrožené nebo vzácné, vědecky či kulturně velmi významné, jsou pak rozřazeny do tří stupňů mezi kriticky ohrožené, silně ohrožené a ohrožené. Toto řazení je podstatné zejména pro deliktní odpovědnost. *Canis lupus* je uveden v příloze č. III vyhlášky č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení ZOPK, ve které je, podle vzoru směrnice OFFB a s ohledem na červené seznamy,¹¹⁴ prohlášen za druh kriticky ohrožený. Je tedy druhem chráněným též zvláštní částí ochrany živočichů. Živým vlkům jsou na rovinu z hlediska ochrany postaveni též mrtví jedinci, jejich části nebo výrobky z nich. Podle § 48 odst. 4 ZOPK „*musí být u výrobků z jedinců zvláště chráněných druhů patrné z průvodního dokumentu, obalu, značky, etikety nebo z jiných okolností, že je vyroben z částí takového živočicha nebo rostliny. Výrobkem přitom není pouze „zboží“ vyráběné za účelem hromadného prodeje; ustanovení se vztahuje na všemožné výtvary vzniklé zpracováním částí jednotlivců zvláště chráněných druhů, přestože je jejich komerční využití omezené či nulové.*“¹¹⁵ Dále jsou chráněna jejich přirozená i umělá sídla, jako jsou „*typicky různé části a prostory staveb, ale i různé movité věci ponechané „přírodě napospas*““¹¹⁶ a biotop. Ten je definován v § 3 odst. 1 písm. k) ZOPK jako soubor veškerých neživých a živých činitelů, které ve vzájemném působení vytvářejí životní prostředí určitého jedince, druhu, populace nebo společenstva. Je tedy takovým místním prostředím, které splňuje charakteristické nároky vlků.

¹¹³ VOMÁČKA, Vojtěch. § 5 [Obecná ochrana rostlin a živočichů]. In: VOMÁČKA, Vojtěch et al. *Zákon o ochraně přírody a krajiny*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, ©2017, str. 62. ISBN: 978-80-7400-675-3.

¹¹⁴ CHOBOT, Karel a NĚMEC, Michal. *Červený seznam ohrožených druhů České republiky*. Obratlovci. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, ©2017. str 23. ISBN: 978-80-88076-46-9

¹¹⁵ VOMÁČKA, Vojtěch. § 48 [Zvláště chráněné rostliny a živočichové]. In: VOMÁČKA et al. *Zákon o ochraně přírody a krajiny*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, ©2017, str. 401. ISBN: 978-80-7400-675-3.

¹¹⁶ VOMÁČKA, Vojtěch. § 50 [Základní podmínky ochrany zvláště chráněných živočichů]. In: VOMÁČKA, Vojtěch et al. *Zákon o ochraně přírody a krajiny*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, ©2017, str. 409. ISBN: 978-80-7400-675-3.

Ve vztahu k vlkům je díky zvláštní ochraně zakázáno škodlivě zasahovat do jejich přirozeného vývoje. Pod tuto generální klauzuli spadá zejména jejich odchyt, chování v zajetí, rušení, zraňování nebo usmrcování a dále možnost je držet, chovat, dopravovat, prodávat, vyměňovat a nabízet za účelem prodeje nebo výměny. Jimi užívaná sídla není dovoleno ničit, poškozovat či přemísťovat. § 50 ZOPK však „nevymezuje (...) přímo zakázané činnosti, které by mohly ohrozit či poškodit biotop ohrožených živočichů. A také v tomto případě platí, že je možné řadu činností, které nějakým způsobem mění biotop, a to ne nutně negativním způsobem, podřadit rušení ve vývoji, které je výslovně zakázáno.“¹¹⁷

Jelikož je vlk obecný zařazen mezi kriticky ohrožené druhy, čímž je zároveň zohledněn požadavek směrnice OFFB ke zvláštní odpovědnosti za prioritní druhy, nevztahuje se na něj zúžení zákonné ochrany ve smyslu § 50 odst. 3 ZOPK. Ten stanoví, že není třeba dbát výše uvedených zákazů v případě prokazatelně nezbytného zásahu do přirozeného vývoje živočichů z důvodu běžného obhospodařování nemovitostí nebo jiného majetku nebo z důvodu hygienických, ochrany veřejného zdraví a veřejné bezpečnosti anebo leteckého provozu.

Zákazy stanovené § 50 ZOPK ale nejsou ani vůči vlkům absolutní. Zákon o ochraně přírody a krajiny umožňuje v § 56 vydání výjimky z výše uvedených činností, a to formou rozhodnutí vydaného ve správním řízení, opatřením obecné povahy, pokud by se taková činnost měla týkat blíže neurčeného okruhu osob, a ve specifických případech též formou dohody neboli veřejnoprávní smlouvy mezi orgánem ochrany přírody a krajiny a fyzickými nebo právnickými osobami. Výjimku lze vydat jen na žádost toho, kdo zamýšlí uskutečnit škodlivý zásah, a pouze v případech, kdy veřejný zájem převažuje nad zájmem ochrany přírody nebo je takový zásah v zájmu ochrany přírody. Jelikož je vlk chráněn právem Evropské unie, stanoví zákon další podmínky, které musí být pro vydání výjimky v jeho případě splněny. Mimo výše uvedené nesmí existovat jiné uspokojivé řešení, povolovaná činnost neovlivní dosažení či udržení příznivého stavu druhu *Canis lupus* z hlediska ochrany a je přítomen jeden z taxativních důvodů uvedených v §56 odst. 2 ZOPK. Výjimka dotýkající se vlka či jeho biotopu může být povolena jen v zájmu ochrany fauny, flory a přírodních stanovišť, v zájmu prevence závažných škod, v zájmu veřejného zdraví, bezpečnosti či jiného naléhavého

¹¹⁷ VOMÁČKA, Vojtěch. § 50 [Základní podmínky ochrany zvláště chráněných živočichů]. In: VOMÁČKA, Vojtěch et al. *Zákon o ochraně přírody a krajiny*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, ©2017, str. 409. ISBN: 978-80-7400-675-3.

veřejného zájmu a pro účely výzkumu a vzdělání, opětovného osídlení určitého území a chovu nezbytného pro tyto účely. Aby byly splněny požadavky evropského práva, byla úprava byla přejata ze směrnice OFFB a výjimky povolené v režimu § 56 ZOPK splňují požadavky čl. 16 této směrnice.

V případě, že má být vydáno rozhodnutí o povolení výjimky, postačuje k jeho řízení, jak se k tomu vyjádřil Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku ze dne 18. prosince 2015, č.j. 2 As 49/2013-109, *„pouhá eventualita zásahu do přirozeného vývoje zvláště chráněného živočicha, a právě pravděpodobnost negativního účinku a míra škodlivosti zásahu pokračování jsou hledisky, s nimiž se musí orgán ochrany přírody v řízení o výjimce ze zákazu náležitě vypořádat.“* Takového řízení se podle § 70 odst. 3 ZOPK mohou zúčastnit též tzv. ekologické spolky, což jsou občanská sdružení, která mají právní subjektivitu a dle stanov je jejich hlavním posláním ochrana přírody a krajiny. Jejich námitkami a procesními úkony pak může být dosaženo ještě vyšší ochrany vlka obecného v konkrétních případech. I když v řízení může být zcela zřejmé, že jsou naplněny všechny zákonné podmínky pro udělení povolení podle § 56 ZOPK, *„mohou právě podmínky povolované činnosti výrazně ovlivnit ochranu zájmů, do nichž je zasahováno. Orgán ochrany přírody nesmí rezignovat na svoji zákonnou úlohu a musí především zkoumat, zda je možné provedení činnosti i v menším rozsahu, a pokud nikoliv, pak zda, jakým způsobem a v jakých etapách realizace činnosti je možné škodlivé následky minimalizovat. Zároveň je však vázán žádostí o udělení výjimky, přičemž důkazní břemeno leží primárně na žadateli o povolení výjimky.“*¹¹⁸

Co se následně obsahu povolení výjimky týče, zákon stanoví, že je nutno uvést, ať se jedná o jakoukoliv z výše uvedených forem, označení druhů a množství živočichů, na které se tento akt vztahuje, prostředky, způsob nebo metody povolené pro odchyt nebo zabíjení, uvedení důvodu pro odchylný postup, podmínky a časové a místní okolnosti, za nichž lze takto postupovat, a způsob kontroly orgánem ochrany přírody a krajiny.

Povolení výjimky se může vztahovat i na další činnosti a zásahy, které jsou vymezeny v bližších ochranných podmínkách zvláště chráněných druhů rostlin či živočichů. Tyto podmínky stanovilo na základě zmocnění § 50 odst. 5 ZOPK

¹¹⁸ VOMÁČKA, Vojtěch. § 56 [Výjimky ze zákazů u památných stromů a zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů]. In: VOMÁČKA, Vojtěch et al. Zákon o ochraně přírody a krajiny. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, ©2017, str. 426. ISBN: 978-80-7400-675-3.

Ministerstvo životního prostředí ČR vyhláškou č. 395/1992 Sb. Na povolení podle § 56 ZOPK se váže preparování vlků a dále užití velmi významného prostředku pro jeho monitoring, fotografování, ruší-li je v jejich přirozeném vývoji. K instalaci fotopastí je tedy podle § 16 odst. 6 vyhlášky č. 395/1992 Sb. v souvislosti s § 50 a 57 ZOPK nutno mít předchozí povolení výjimky podle § 56 ZOPK.

V případech, kde dochází k porušování zákazu § 50 ZOPK bez udělené výjimky podle § 56 ZOPK, lze u pachatele dovést deliktní odpovědnost, a to nejen na úrovni správněprávní, ale dokonce i trestněprávní.

Zákon o ochraně přírody a krajiny myslí též na případy, kdy je člověkem nalezen dočasně či trvale handicapovaný jedinec ve volné přírodě. Obecná úprava stanoví, že každý, kdo se takového jedince ujme, zajistí jeho nezbytné ošetření, nebo ho za tímto účelem předá provozovateli záchranné stanice. Zároveň je třeba u dočasně postiženého jedince přijmout taková opatření, aby bylo zamezeno buďto tělesným změnám jedince či změn v chování, které by následně znemožňovaly jeho reintrodukcii zpět do volné přírody. Úprava obsažená v § 52 odst. 2 ZOPK však stanoví zvláštní postup pro zvláště chráněné živočichy. Ten, kdo by se ujal vlka neschopného v důsledku zranění, nemoci nebo jiných okolností dočasně nebo trvale přežít ve volné přírodě, má následně za povinnost předat jej bezodkladně k ošetření do záchranné stanice. Taková speciální úprava je nutná z důvodu odborné zdravotní péče, která musí být jedinci poskytnuta a pro neodborné chování běžného člověka při střetu s takovým jedincem. Oběma důvody by totiž mohl být ohrožen cíl uvedený v obecné úpravě, čímž je zdárný návrat zvláště chráněného živočicha do svého přirozeného prostředí.

Dalším, neméně důležitým institutem, který ZOPK zavádí, je možná ochrana vlka obecného koncepčním nástrojem. Ministerstvo životního prostředí ČR ve spojení s Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR a vědci připravili roku 2020 Program péče o vlka obecného (dále také jako „Program péče“), který je ve smyslu § 52 odst. 1 ZOPK tzv. záchranným programem a který má přispívat ke snížení stupně ohrožení vlčího druhu. Tento záchranný program stanoví dlouhodobý koncepční cíl, a to přispět k zajištění příznivého stavu tohoto druhu¹¹⁹ a socioekonomické přijatelnosti výskytu vlka v České republice. Střednědobými cíli pak jsou zejména dosažení funkčních systémů dotací na preventivní opatření a náhrad škod způsobených vlky, systematický monitoring výskytu a jeho vyhodnocování, jednotný postup při výskytu netypicky se

¹¹⁹ Srov. §3 odst. 1 písm. t) ZOPK.

chovajících vlků a zajištění objektivního informování veřejnosti. Nejprve hodnotí současnou situaci, přičemž následně k naplnění stanovených cílů uvádí různé způsoby řešení.¹²⁰ Program péče je připraven na období mezi lety 2020 až 2030 s tím, že bude v průběhu podle potřeb aktualizován.

2.3.2 Zákon o myslivosti

Vlk obecný je v zákoně č. 449/2001 Sb., o myslivosti (ZoM) uveden již z úvodu, v § 2 písm. c). Tím byl zařazen mezi druhy zvěře, které nelze podle mezinárodních smluv či národní legislativy pro svůj status zvláště chráněného živočicha lovit. Jelikož tedy vlci spadají pod pojem zvěř, je jim poskytována protekce skrze ochranu myslivosti. Tou se podle § 8 odst. 1 ZoM rozumí „ochrana zvěře před nepříznivými vlivy prostředí, před nakažlivými nemocemi, před škodlivými zásahy lidí a před volně pobíhajícími domácími zvířaty; ochrana životních podmínek zvěře, zajištění klidu v honitbě a ochrana mysliveckých zařízení.“¹²¹ Následující ustanovení pak stanoví povinnost každému, kdo vstupuje do přírody, aby se choval takovým způsobem, že jeho činností nebude docházet ke zbytečnému ohrožování nebo zraňování zvěře a k poškozování jejich životních podmínek. Ustanovení § 8 ZoM jsou spíše o morálním apelem, jelikož porušení těchto povinností není na základě zákona o myslivosti nijak sankcionováno. Je však nutné vzít v potaz, že vlci jsou v tomto ohledu zejména pod ochranou zákona o ochraně přírody a krajiny, který taková jednání sankčně zapovídá.

Oproti tomu § 9 odst. 1 ZoM zakazuje jakkoliv zvěř plašit, pokud nejde o opatření, která mají zabránit škodám působeným zvěří, anebo o dovolené způsoby lovu. Dále je zakázáno rušit zvěř především při kladení mláďat či jinak negativně působit na její život, pokud nejde o obhospodařování pozemků či návštěvu honitby jako součásti krajiny. Zdá se, jako by toto ustanovení částečně přejímalo úpravu ze zákona o ochraně přírody a krajiny, především § 50 ZOPK, avšak je důležité si uvědomit, že zákon o myslivosti nepovoluje žádnou výjimku z této povinnosti. Nad to je její porušení sankcionováno jako přestupek, za který hrozí pokuta fyzickým osobám ve výši až 10 000 Kč a právnickým a podnikajícím fyzickým osobám až 40 000 Kč.

Některá ustanovení zákona o myslivosti a zákona o ochraně přírody a krajiny se mohou v krajních případech dostat do rozporu. § 11 odst. 4 ZoM ukládá uživateli honitby povinnost řádně zvěř přikrmovat v době nouze. „Zákon pojem "doba nouze"

¹²⁰ Blíže Ministerstvo životního prostředí. *Program péče o vlka obecného*. ©2020. str. 11-36.

¹²¹ Ustanovení § 8 odst. 1 ZoM.

výslovně *ne*definuje, uvádí *nicméně* příkladný výčet nejčastějších případů. Stran uvedených situací [v § 11 odst. 3 ZoM] lze považovat za dobu nouze například též extrémní sucho, extrémní mrazy apod.“¹²² Takové přikrmování však v případě vlka obecného znamená v určité míře škodlivý zásah do jeho přirozeného vývoje, v jehož důsledku si vlk, jakožto predátor, může vypracovat návyk na příkrmy od lidí a tím by byla oslabena jeho schopnost samostatně přežít ve volné přírodě. Takový zásah je ve smyslu § 50 odst. 1 ZOPK nepřipustný. V zákoně o myslivosti však chybí ustanovení, které by uživatele honitby, tj. držitel či nájemce honitby, z této povinnosti vyvázalo. Nad to mu hrozí odpovědnost za přestupek podle § 64 odst. 3 písm. a) ZoM pro porušení takové povinnosti.

Co je pozoruhodné, je otázka vlastnictví upravená zákonem o myslivosti ve vztahu k vlčím kadáverům (zdechlinám). Dle § 2 písm. h) ZoM do práva myslivosti spadá do souhrnu různých práv a povinností také právo přivlastňovat si ulovenou nebo nalezenou uhynulou zvěř. Takové právo má držitel honitby. V případě nalezení uhynulého vlka v honitbě však stále platí § 48 odst. 4 ZOPK, kterým je chráněn i mrtvý jedinec, a tudíž s ním podle § 50 odst. 2 ZOPK nelze nijak nakládat. Aby se mohl uživatel honitby o vlčí zdechlinu postarat, musí si k tomu vyžádat povolení výjimky podle § 56 ZOPK. K tomuto tématu následně může vyvstat otázka, jak je to s vlastnictvím živých vlků. Podle komentáře k ZoM „zvěř zásadně nelze vlastnit jinak než realizací práva myslivosti v příslušné honitbě, a to formou ulovení zvěře a přivlastněním si zvěřiny, trofeje nebo celého kusu ulovené zvěře. Pokud je zvěř živá, představuje *res nullius*, věc ničí. Volně se může pohybovat mezi různými honitbami a nikomu vlastnický nenáleží, dokud není ulovena.“¹²³ Nabytí vlastnického práva ke zvěři až ulovením podporuje též Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 13. 12. 2006, sp. zn. Pl. ÚS 34/03. Podstatné je však doplnit, že pojem *res nullius* se zde neužívá v římskoprávním slova smyslu (tedy ten, kdo by se první zmocnil věci, stal by se jejím vlastníkem). Zmocnitelem zde může být jen osoba zákonem oprávněná. Důvodová zpráva pak uvádí, že „zvěř nelze považovat ani za věc společnou všem (*res omnium communes*, jako je na př. vzduch, volně tekoucí voda), ani za věc veřejnou (*res publicae*, věc patřící státu popřípadě obci, jako na př. veřejné cesty, řeky).“¹²⁴ Nezbyvá tedy než

¹²² BOHUSLAV, Petr et al. *Zákon o myslivosti*. Komentář. Praha: Wolters Kluwer, a. s., ©2015. str. 45. ISBN 978-80-7478-781-2.

¹²³ *Ibidem*, str. 3.

¹²⁴ Vláda. Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona o myslivosti, č. 449/2001 Dz.

dotat, že živí vlci jako volně žijící živočichové nikomu nepatří a jsou pouze res nullius v okleštěném slova smyslu.

2.3.3 Zákon o obchodování s ohroženými druhy

Podle § 1 odst. 1 zákona č. 100/2004 Sb., o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi a dalších opatřeních k ochraně těchto druhů a o změně některých zákonů (dále jako „zákon o obchodu s ohroženými druhy“ či „ZOOD“), upravuje „ochranu volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, které jsou ohroženy na přežití, s cílem jejich zachování regulováním obchodu s nimi“¹²⁵ a provádí úmluvu CITES a nařízení OFFRO. Proto, aby se vztahovala ochrana tohoto zákona na stejné druhy živočichů, přejímá § 1 odst. 2 písm. a) seznamy chráněných druhů jak z CITES, tak nařízení OFFRO. Vlkům, kteří jsou obsaženi v příloze A nařízení OFFRO, je přiznáván podle § 2 písm. c) ZOOD status druhu přímo ohroženého vyhynutím nebo vyhubením.

Co se statusu vlka v rámci tohoto zákona týká, je vhodné zmínit § 24 odst. 2 ZOOD, který stanoví povinnost každému, „kdo nabývá pro obchodní účely, veřejně vystavuje pro obchodní účely, využívá pro obchodní zisk a prodej, drží za účelem prodeje, nabízí k prodeji, prodává nebo přepravuje či přemísťuje za účelem prodeje exemplář“,¹²⁶ vést o tom písemné záznamy. Prováděcí předpis, vyhláška č. 210/2010 Sb., však v § 17 odst. 1 ve spojení s přílohou č. 9 uvádí, že se tato povinnost nevyžaduje v případě neživých exemplářů vyjmenovaných v příloze B nařízení OFFRO, do které, jak je výše uvedeno, spadají i vlčí populace ve Španělsku severně od řeky Duero a v Řecku severně od 39. rovnoběžky. *Canis lupus* je však uveden jako první výjimka, na kterou se toto vyvázání z povinnosti nevztahuje. Tudíž je třeba vést řádně písemné záznamy o všech exemplářích vlků. Cíl této výjimky je zcela zřejmý, a to, aby nedocházelo k záměnám jedinců z vlčích populací uvedených v příloze B s ostatními, kteří jsou v seznamu přílohy A nařízení OFFRO.

2.3.4 Trestněprávní aspekty ochrany vlka v ČR

Za porušení povinností stanovených výše uvedenými zákony se ten, kdo takovou činnost provádí, vystavuje nebezpečí vzniku deliktní odpovědnost. Některé činy však dosahují takové intenzity zásahu do právního statku, že je třeba takové jednání regulovat i na nejvíce represivní úrovni, a to trestněprávní. Trestné činy, kterých se

¹²⁵ Ustanovení § 1 odst. 1 ZOOD.

¹²⁶ Ustanovení § 24 odst. 2 ZOOD.

může člověk dopustit ve vztahu k vlkovi obecnému, nalezneme v hlavě VIII. zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku (dále jako „trestní zákoník“ či „TZ“). Jde o trestné činy poruchové a zpravidla je nutné naplnit podmínku zavinění úmyslným jednáním. Dále uvedu jen ty skutkové podstaty včetně těch kvalifikovaných, které se týkají vlka obecného.

Prvním z těchto trestných činů je neoprávněné nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami podle § 299 TZ. Základní skutkovou podstatu nalezneme ve druhém odstavci tohoto ustanovení, ve kterém je stanoveno, že trestem odnětí svobody až na tři léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci bude potrestán, kdo v rozporu s jiným právním předpisem (tím jsou myšleny všechny právní normy, které nehledě na právní sílu nabyly účinnost;¹²⁷ v tomto případě však půjde především o ZOPK a nařízení OFFRO) usmrtí, zničí, poškodí, odejme z přírody (*„jakýmkoli způsobem (např. odchytem, lovem, sběrem, kácením atd.) přemísťuje živočichy a rostliny z jejich přirozeného prostředí bez ohledu na to, za jakým účelem tak činí“*¹²⁸), zpracovává, doveze, vyveze, proveze, přechovává, nabízí, zprostředkuje, sobě nebo jinému opatří jedince silně nebo kriticky ohroženého druhu živočicha nebo rostliny nebo exemplář druhu přímo ohroženého vyhubením nebo vyhynutím. Předmětem ochrany tohoto ustanovení je alternativně buď jedinec silně nebo kriticky ohroženého druhu živočicha nebo rostliny, jejichž seznam vymezuje prováděcí předpis č. 395/1992 Sb. ve spojení s § 48 odst. 2 a 3 ZOPK, nebo exemplář druhu přímo ohroženého vyhubením nebo vyhynutím. Zde je vidět přímá návaznost na evropské právo, konkrétně na nařízení OFFRO, které druhy přímo ohroženého vyhynutím nebo vyhubením uvádí ve své příloze A. Zároveň je třeba evropsky konformně vykládat i slovo exemplář. V § 299 odst. 3 stanoví trestní zákoník kvalifikované skutkové podstaty, za které může být pachatel potrestán trestem odnětím svobody na šest měsíců až pět let, zákazem činnosti nebo propadnutím věci. K jejich naplnění dojde, spáchá-li takový čin jako člen organizované skupiny (tu *„lze charakterizovat jako sdružení nejméně tří osob, v němž je provedeno určité rozdělení úloh mezi jednotlivé členy a jeho činnost se v důsledku toho projevuje určitou plánovitostí a koordinovaností, kterou se spáchání činu usnadňuje, zvyšuje se pravděpodobnost dosažení sledovaného cíle, a tím se zvyšuje i škodlivost činu pro společnost. Organizovaná skupina nemusí mít trvalejší*

¹²⁷ PÚRY, František. § 299 [Neoprávněné nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami]. In: ŠÁMAL, Pavel et al. *Trestní zákoník*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, ©2012, str. 2990. ISBN: 978-80-7400-428-5.

¹²⁸ Ibidem, str. 2990.

*charakter.*¹²⁹) nebo spáchá-li jej v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch (tím se podle § 138 TZ rozumí prospěch alespoň v hodnotě 500 000 Kč). Pokud je čin uvedený v § 299 odst. 2 TZ spáchán ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech, v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu (podle § 138 TZ alespoň 5 000 000 Kč), nebo je jím způsobeno dlouhodobé nebo nenávratné poškození místní populace nebo biotopu kriticky ohroženého druhu živočicha nebo rostliny, stanoví za něj odst. 4 trest odnětí svobody na dvě léta až osm let. Dlouhodobé nebo nenávratné poškození lze chápat jako „*takový rozsah a závažnost jednání pachatele, které jsou způsobily vyvolat v určitém místě trvalý nebo alespoň po delší dobu trvající zánik určitého druhu volně žijících živočichů nebo planě rostoucích rostlin, resp. místní populace nebo biotopu zvláště chráněného druhu živočicha nebo rostliny. Při posuzování, zda byl naplněn tento znak, bude vždy záležet na místních poměrech, na skladbě konkrétního ekosystému a na tom, jak velká byla původně místní populace či biotop dotčených živočichů nebo rostlin.*“¹³⁰ Tento trestný čin je zahrnut ve výčtu trestných činů v § 33 TZ, u kterých může zaniknout trestní odpovědnost také účinnou lítostí.

Druhým trestným činem, stanoveným v § 300 TZ, který je prvním velmi podobným, je neoprávněné nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami z nedbalosti. Tohoto přečinu se dopustí ten, kdo z hrubé nedbalosti poruší jiný právní předpis tím, že usmrtí, zničí, poškodí, odejme z přírody, zpracovává, opakovaně doveze, vyveze nebo proveze, přechovává, nabízí, zprostředkuje nebo sobě nebo jinému opatří jedince zvláště chráněného druhu živočicha nebo rostliny nebo exemplář chráněného druhu ve větším rozsahu než dvaceti pěti kusů nebo jedince kriticky ohroženého druhu živočicha nebo rostliny nebo exemplář druhu přímo ohroženého vyhubením nebo vyhynutím. Pachatel může být za tento trestný čin potrestán trestem odnětím svobody až na jeden rok, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty. Rozdílem oproti § 229 odst. 2 TZ je subjektivní stránka tohoto trestného činu. V tomto případě totiž postačí zavinění z hrubé nedbalosti. § 16 odst. 2 TZ říká, že trestný čin je spáchán z hrubé nedbalosti, jestliže přístup pachatele k náležitě opatrnosti svědčí o zřejmé bezohlednosti pachatele k zájmům chráněným trestním zákonem. Tím se tedy myslí „*vyšší stupeň intenzity nedbalosti, ať*

¹²⁹ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 11 Tdo 268/2016, ze dne 26.10.2016.

¹³⁰ PÚRY, František. § 299 [Neoprávněné nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami]. In: ŠÁMAL, Pavel et al. *Trestní zákoník*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, ©2012, str. 2990. ISBN: 978-80-7400-428-5.

již vědomé či nevědomé, a to na základě přístupu (postoje) pachatele k požadavku náležité opatrnosti, kterou zákon charakterizuje jako „zřejmou bezohlednost“¹³¹

Poslední trestný čin v sobě spojuje dva objekty, kterými jsou ochrana životního prostředí, konkrétněji „ochrana přírody – volně žijící zvěře a ryb, jakož i ochrana práva myslivosti a výkonu rybářského práva, která je omezena pouze na nejzávažnější formu neoprávněného zásahu do těchto práv, tj. na neoprávněný lov zvěře a ryb“¹³² a majetek neboli vlastnictví k úlovkům. Jedná se o pytláctví podle § 304 TZ, v jehož 1. odstavci se stanoví, že odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci bude potrestán ten, kdo neoprávněně loví zvěř (pojem zvěř je myšlen ve smyslu zákona o myslivosti) nebo ryby v hodnotě nikoliv nepatrné nebo ukryje, na sebe nebo jiného převede nebo přechovává neoprávněně ulovenou zvěř nebo ryby v hodnotě nikoliv nepatrné. Neoprávněného lovu se dopouští „ten, kdo k tomu není povolán a ani nemá k takové činnosti zvláštní povolení nebo povolení má a jedná nad jeho rámeč.“¹³³ Podstatným znakem tohoto trestného činu je hodnota neoprávněně ulovené zvěře. Trestní zákoník k trestnosti činu stanoví spodní hranici hodnoty alespoň 5 000 Kč. Co je však v praxi složité, je určení hodnoty konkrétního kusu ulovené zvěře. Z tohoto důvodu vypracoval Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v. v. i., sazebník minimálních hodnot upytlačené zvěře podle druhu, pohlaví a věku, který určuje hodnotu prostřednictvím minimálních nákladů na vrácení jedince téhož druhu do honitby, tj. uvedení honitby do původního stavu. Vlk obecný v něm ale uveden není, a tak je potřeba hodnotu vlčího kadáveru vždy určit znaleckým posudkem. Lze však dovozovat, že jakýkoliv neoprávněný zástřel vlka je i podle § 304 odst. 1 TZ trestný, jelikož ve výše zmíněném sazebníku je uvedena např. liška obecná, která patří mezi malé šelmy, či kuna lesní a hodnota u nich uvedená je celkem 4 800 Kč. Mezi kvalifikované podstaty v odst. 2 se pak řadí spáchání trestného činu pytláctví členem organizované skupiny, získání pro sebe nebo pro jiného většího prospěchu (podle § 138 TZ alespoň 50 000 Kč), spáchání speciálním subjektem trestného činu, a to osobou se zvláštní povinností chránit životní prostředí, speciální recidiva, čímž se rozumí to, že pachatel byl v posledních letech za stejný čin odsouzen či potrestán a spáchání činu

¹³¹ ŠÁMAL, Pavel. § 16 [Nedbalost]. In: ŠÁMAL, Pavel et al. *Trestní zákoník*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, ©2012, str. 234. ISBN: 978-80-7400-428-5.

¹³² HERCZEG, Jiří. § 304 [Pytláctví]. In: ŠÁMAL, Pavel et al. *Trestní zákoník*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, ©2012, str. 3018. ISBN: 978-80-7400-428-5.

¹³³ *Ibidem*, str. 3018.

zavrženíhodným způsobem („*způsob lovu, který způsobuje zvěři zbytečné utrpení*“¹³⁴), hromadně účinným způsobem („*lov s použitím výbušnin, jedu, plynu, elektrického proudu apod.*“¹³⁵) nebo v době hájení. Podle § 42 odst. 1 ZoM lze lovit jen zvěř, která není hájena podle § 2 písm. c), a to ve stanovené době lovu. Vlk obecný spadá do kategorie celoročně hájené zvěře, a proto jakékoliv neoprávněné ulovení vlka naplní též tuto kvalifikovanou skutkovou podstatu. Za § 304 odst. 2 TZ hrozí pachateli trest odnětí svobody na šest měsíců až pět let, peněžitý trest nebo propadnutí věci.

Trestní zákoník poskytuje výčet veškerého možného chování člověka, kterým může pachatel úmyslně či v některých případech i z hrubé nedbalosti přímo ohrozit vlka. Jak je ale již psáno v části první, kapitole třetí této práce, vždy je velice těžké sehnat dostatek důkazů či vůbec dohledat viníka, který by se takovýchto trestných činů mohl vůči vlčímu jedinci dopustit.

2.4 Právní status podle našich sousedů

Vlci v naší krajině zcela vymřeli. Zpátky se však začínají navracet z okolních států, a to především z Německa, Polska a Slovenska. Jde o jejich přirozenou expanzi, ke které ale může dojít až ve chvíli, kdy je celá populace dostatečně stabilní. Vlci a jejich výskyt na českém území jsou tudíž závislí na vitalitě vlčích populací našich sousedů. Záruku zdravé vlčí populace lze spatřovat také v zajištění ochrany v rámci legislativy. Všechny níže uvedené státy jsou signatáři jak Bernské úmluvy, tak CITES a jsou členskými státy Evropské unie. Základní právní východiska ochrany vlka obecného jsou tak pro všechny, stejně jako pro Česko, stejná.

2.4.1 Německo

Právní úprava ochrany vlka ve Spolkové republice Německo je provedena na dvou úrovních. Toto vyplývá z článku 74 odst. 1 bodu 29 *Grundgesetz* (dále jako „GG“), Základního zákona, který kompetenci v oblasti ochrany přírody a krajiny dělí mezi federaci a jednotlivé spolkové země. Ve federální úpravě se nacházejí hlavní právní normy ochrany platné společně pro všechny země, národní zákonodárství pak upravuje ve smyslu § 45 odst. 6 a 7 BNatSchG pouze bližší podmínky výjimek ze

¹³⁴ HERCZEG, Jiří. § 304 [Pytláctví]. In: ŠÁMAL, Pavel et al. *Trestní zákoník*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, ©2012, str. 3018. ISBN: 978-80-7400-428-5.

¹³⁵ *Ibidem*, str. 3018.

zákazů, anebo naopak možnosti zvláštních ochranných opatření. Ohledně druhové ochrany má podle článku 72 odst. 3 GG přednost odlišná národní úprava.

Základ právního statusu vlka ve federální legislativě je dán v § 7 odst. 2 č. 13 písm. a) BNatSchG, díky němuž je *Canis lupus* zařazen mezi zvláště chráněné živočichy. Tyto druhy živočichů následně požívají zvláštní ochrany podle § 44 BNatSchG, který v prvním odstavci zakazuje tyto druhy nebo jejich vývojová stadia štvát, chytat, zraňovat či usmrcovat nebo odnímat z přírody a poškozovat či ničit jejich přírodní stanoviště včetně míst k odpočinku. Dále se zde zapovídá tyto druhy významně rušit zejména v době rozmnožování, migrace či přezimování, přičemž za takové rušení je považováno, pokud je takovým činem zhoršen příznivý stav tohoto druhu z hlediska ochrany populace. Ve 2. odstavci citovaného ustanovení je stanoven zákaz zvláště chráněné živočichy držet či uschovávat a za těmito účely z přírody odnímat. Možnost s vlky obchodovat *Bundesnaturschutzgesetz* neupravuje, pouze odkazuje na úpravu provedenou nařízením OFFRO.

Z uvedené ochrany pak existují výjimky. Zákazy usmrcení nebo zranění zvláště chráněných živočichů či poškození jejich stanoviště se nepovažují za porušené, pokud zásah do výše uvedené ochrany nastane buď úřadem povoleným tzv. „nevyhnutelným poškozením“ (nevyhnutelným je podle § 15 BNatSchG a contrario takové poškození, ke kterému neexistuje alternativní řešení), nebo stavebním projektem, který je v souladu s § 18 BNatSchG, a to za současného splnění podmínek, že se takovými zásahy nezvýší riziko ohrožení dotčeného druhu a zásahu se nelze vyhnout požadovanými odborně uznávanými opatřeními. Zákaz štvání, odchytu zvířete nebo poškození či zničení jeho vývojové formy nebude porušen, pokud k takovému zásahu dojde v rámci nezbytného opatření prováděného z důvodu ochrany jiných částí přírody či ekologické funkce biosystému. Další výjimky z výše uvedených zákazů pak obsahuje § 50 odst. 1 až odst. 5 BNatSchG, přičemž tyto se týkají vlků legálně odchovaných v lidské péči, odchycených z přírody nebo dovezených ze zemí mimo Evropskou unii, dále vlků zraněných a nemocných nebo jejich zdechlin nalezených v přírodě. Sedmý odstavec tohoto ustanovení pak dává možnost (ve spojení s předchozími odstavci) příslušnému orgánu udělit výjimku ze zákazů v jednotlivých konkrétních případech, a to z důvodů např. ochrany fauny a flóry, převažujícího veřejného zájmu včetně zájmů sociální a ekonomické povahy, ochrany lidského zdraví, veřejné bezpečnosti, ze studijních důvodů a z důvodu výuky, za účelem znovuosídlení určitého území, odchovu a přesídlení apod. Německý zákon o ochraně přírody obsahuje dokonce samostatné tzv.

„vlčí ustanovení“ upravené v § 45a BNatSchG, kde se obecně zakazuje divoké jedince vlka obecného krmit či lákat krmivem. Toto ustanovení současně upravuje možnost povolit odstřel i takových jedinců smečky, u kterých nebyla přímo prokázána účast na škodě způsobené na hospodářských zvířatech, ale je přitom na základě prostorové a časové souvislosti velmi pravděpodobné, že jsou škůdci. Povolit odstřel lze, i pokud škoda hrozí i na jiných než hospodářských zvířatech.

Ochranou vlka se zabývá také § 19 odst. 1, 2 BNatSchG, podle něhož škoda způsobená mj. na vlku obecném se současně považuje za ekologickou újmu ve smyslu zákona o škodách na životním prostředí, *Umweltschadengesetz*. Přímou nebo nepřímou způsobenou újmu je třeba podle tohoto zákona předcházet, popř. újmu kompenzovat.

Co se týká úpravy ochrany vlka na národní úrovni, pro Českou republiku má význam zejména národní úprava zakotvená v právních rádech těch spolkových zemí, které s ní bezprostředně geograficky sousedí.

Nejvýznamnějším sousedem je z pohledu vlčí ochrany pro Českou republiku spolková republika Sasko. Je tomu tak proto, že po dlouhou dobu bylo jedinou spolkovou zemí, v níž se objevil po dlouhé době vlk a znovu se zde začal zabydlovat. V současné době se právě na jeho území se vyskytuje podstatná část středoevropské nížinné populace vlka obecného a vztah tohoto státu k uvedené šelmě má tedy přímý vliv na návrat vlka do Čech. Saská legislativa obsahuje vlastní zákon o ochraně přírody, ve kterém se ale druhové ochraně příliš nevěnuje. Pouze v § 24 odst. 2 *Sächsisches Naturschutzgesetz* dává pravomoc orgánu ochrany přírody stanovit právním předpisem či individuálním právním aktem zvláštní ochranné opatření pro stanoviště chráněného druhu. Taková oblastní ochrana může být vyhlášena až do vzdálenosti 500 metrů od stanoviště, aby bylo zamezeno případnému rušení. Více však saské právní předpisy federální úroveň ochrany vlka nerozšiřují. Je však třeba uvést, že díky mnohaletým zkušenostem s vlky má Sasko nejlépe propracovaný systém péče o vlka, náhrad škod jim způsobených i práce s veřejností. Jedná se o tzv. *Managementplan für Wolf*, koncepční nástroj, který specifikuje právní i věcná východiska této problematiky, stanoví, kdo a jak provádí práci s veřejností, jakým způsobem mohou chovatelé chránit svá hospodářská zvířata, jakou jim k tomu nabízí pomoc stát, upřesňuje postup při uplatnění náhrady škody způsobené vlkem apod.

Zabývat se právní úpravou ochrany vlka ve spolkové republice Bavorsko považují pro svou práci za nadbytečné, neboť vlčí populace nacházející se na jejím

území je poměrně malá, zejména ve srovnání se Saskem, a pro Českou republiku nepřilíš významná.

Ještě je třeba zmínit se o *Bundesjagdgesetz* (dále jako „BJagdG“), tj. loveckém zákonu, obsaženém v německém federálním právním řádu, jemuž je v Česku obdobou zákon o myslivosti. Ustanovení tohoto zákona se však na vlky nevztahují, neboť *Canis lupus* není uveden v seznamu obsaženém v § 2 odst. 1 BJagdG, kde je vymezena srstnatá lovná zvěř (např. rys je do výčtu takové zvěře zanesen). Ani spolkový stát Sasko, který využil práva přiznaného jednotlivým státům upravit seznam lovné zvěře svou vlastní legislativou ve smyslu § 2 odst. 2 BJagdG, vlka obecného do svého výčtu divoké zvěře nezařadil. Naopak § 3 prováděcího předpisu *Sächsisches Jagdverordnung* zakazuje vůči vlkům i užití výjimky povolení k lovu podle § 22 odst. 2 *Sächsisches Jagdgesetz*, která jinak může být v jednotlivých případech udělena příslušným loveckým orgánem dokonce i vůči zvěři uvedené v příloze IV. písm. a) směrnice OFFB.

Nepřímá ochrana vlka je pak zakotvena i v německém trestním právu, které obsahuje skutkové podstaty trestných činů chránící vlky nejen v *Strafgesetzbuch* (dále jako „StGB“), trestním zákoně, ale také v § 69 až 73 BNatSchG. Například podle § 71 odst. 1 BNatSchG hrozí peněžitý trest či trest odnětí svobody až na pět let tomu, kdo jednal v rozporu se zákazy v § 44 BNatSchG. Stejný trest hrozí podle § 329 odst. 3 č. 6 StGB tomu, kdo jedince druhu zvláště chráněného živočicha usmrtí, chytí či štve apod, pokud takovým jednáním poruší právní předpis nebo zákaz k ochraně přírodní rezervace nebo národního parku. Obzvláště závažný trestný čin v oblasti životního prostředí pak lze spáchat podle § 330 odst. 1 č. 3 StGB tím, že pachatel svým konáním trvale poškodí stav zvláště chráněného druhu živočichů. Za tento čin mu hrozí trest odnětí svobody ve výši 6 měsíců až 10 let.

2.4.2 Polsko

V Polsku je ochrana druhů živočichů zakotvena v zákoně o ochraně přírody a v nařízení ministra životního prostředí *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt* (dále jako „RwSOGZ“), které bylo vydáno na základě zmocnění čl. 49 *Ustawy o ochronie przyrody* (dále jako „Ochr. Przyr.“). V příloze č. 1 RwSOGZ je *Canis lupus* zanesen v seznamu druhů zvířat podléhající přísné ochraně a vyžadující aktivní ochranu. Dále je uveden v příloze č. 4 RwSOGZ, v níž se nachází seznam zvířat, u kterých se zřizuje ochranná zóna. Velikost takového pásma je 500 metrů od vlní nory.

Při vymezování zakázaných jednání vůči druhům chráněných zvířat užívá polský právní řád takový postup, ve kterém v zákoně uvede možné zákazy a jejich výjimky, které lze zavést, a následně ponechá jejich konkrétní výčet na prováděcím předpisu ministra životního prostředí. Vůči vlkům je tedy čl. 52 odst. 1 Ochr. Prz. ve spojení s § 6 odst. 1 a 2 RwSOGZ zakázáno jejich úmyslné zabíjení, zmrzačení či odchyt, chov, přeprava, shromažďování, držení, jakékoliv rušení, ničení jejich stanovišť apod. Polská úprava je ve svých zákazech mnohem více kazuističtější než v okolních zemích, o čemž svědčí např. zákazy ničení nor, míst k hledání potravy, úmyslného bránění jedincům v návratu do stanoviště atd. Dále jsou pak v § 8 odst. 1 uvedena zakázaná jednání proti vlkům, kteří nežijí v divoké přírodě, mezi které patří mj. zákaz úmyslného zabíjení, zmrzačení, odchytu nebo rušení. Obecně platnými výjimkami ze zákazů podle čl. 52 odst. 2 Ochr. Prz. ve spojení s § 9 RwSOGZ jsou např. odchyt zatoulaných zvířat v obytné zóně za základě pověření krajského ředitelství nebo odchyt zraněných či oslabených zvířat za účelem veterinární pomoci. Nařízení RwSOGZ pak v § 10 zavádí ještě ve vztahu k vlkům různá ochranná opatření, která mají zaručit aktivní ochranu tohoto druhu, a to především monitoring a hodnocení výskytu, tvorbu ochranných pásem, prostupnost krajiny, informovanost veřejnosti a zavedení ochranného programu.

Stejně jako ve všech ostatních zemích může oprávněný správní orgán, zde generální ředitel životního prostředí, z výše uvedených zákazů udělit výjimku (v polském právu tzv. povolení), a to podle čl. 56 Ochr. Prz. Takové povolení smí být vydáno při absenci alternativního řešení, pokud nezpůsobí ohrožení populace druhu, kterého se výjimka ze zákazu týká, a zároveň pokud to vyplývá z nutnosti chránit faunu nebo flóru, omezit vážné škody na hospodářství, z důvodu veřejného zájmu (včetně sociální nebo ekonomické povahy) a pokud je to nezbytné pro výzkumné či vzdělávací programy a znovuosídlení určité oblasti.

Polské trestní právo stejně jako v Německu nekoncentruje všechny skutkové podstaty trestných činů v jediném kodexu. Podle Ochr. Prz. lze spáchat ve vztahu k vlkovi trestný čin podle č. 127a Ochr. Prz., pokud pachatel nelegálně obstará exemplář chráněného druhu v množství větším než malém tak, že by takové jednání mohlo mít za následek ovlivnění příznivého stavu tohoto druhu. Za takový čin mu hrozí trest odnětí svobody na 3 měsíce až 5 let. Při spáchání takového trestného činu z nedbalosti hrozí pachateli peněžitá pokuta či trest odnětí svobody až na 2 roky. Stejně tresty hrozí pachateli trestných činů podle čl. 128 a 128a Ochr. Prz., kterých se dopustí ten, kdo v rozporu s právními předpisy či předpisy Evropské unie obchoduje

s exempláři chráněných druhů, nebo trestného činu podle čl. 181 *Kodeksu karnego*, trestního zákona, kterého se dopustí ten, kdo bez ohledu na místo činu zničí nebo poškodí zvířata pod druhovou ochranou.

2.4.3 Slovensko

Právní status vlka obecného se na Slovensku poněkud odchyluje od úprav okolních států. Slovensko totiž, jak je výše uvedeno, učinilo vůči vlkům výhradu v rámci svých mezinárodních závazků, resp. vyjednalo výjimku v evropské legislativě, a není tak povinováno zavést tomuto druhu zvláštní právní ochranu. Na rozdíl od Polska Slovenská republika tuto výjimku promítla do svých zákonů, a proto *Canis lupus* na Slovensku není uveden mezi chráněnými živočichy. Vlk obecný spadá do režimu § 37 zákona č. 543/2002 Z. z., *o ochrane prírody a krajiny* (SZOPK), ve kterém lze přiznat v zájmu zachování příznivého stavu vybraných druhů živočichů a rostlin některé podmínky druhové ochrany uvedené v § 34 až 36 z. č. 543/2002 Z. z. Seznam druhů a jim přiznané vybrané podmínky upravuje *Vyhláška č. 24/2003 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny*. Vlk je zanesen do přílohy č. 9 tohoto prováděcího předpisu, která jej celoročně zakazuje chytat, zraňovat, usmrcovat nebo ničit jeho obydlí, zejména brlohy s mláďaty na území mnoha chráněných krajinných území,¹³⁶ národního parku Slovenský kras a tam, kde Ministerstvo zemědělství a rozvoje venkova SR neurčí roční vlčí loveckou kvótu. Mimo tato území je takové jednání vůči vlkům zakázána v celé Slovenské republice v období od 16. ledna do 31. října běžného kalendářního roku.

Z těchto zákazů je opět možné požádat u příslušného orgánu ochrany přírody o výjimku, a to podle § 40 SZOPK. Výjimku lze povolit, pouze pokud neexistuje jiná ekonomicky a technicky realizovatelná alternativa a nebude tímto povolením ohrožen příznivý stav populace v jeho přirozeném biotopu. Dalšími kumulativně stanovenými podmínkami povolení je naplnění některého důvodu uvedeného v § 40 odst. 3 SZOPK, a to zejména opět kvůli ochraně fauny a flóry, za účelem předcházení závažných hospodářských škod, v zájmu veřejného zdraví nebo bezpečnosti lidí či vyššího veřejného zájmu (včetně jeho sociální nebo ekonomické povahy), pro účely výzkumné a vzdělávací či z důvodu obnovy populace nebo odběru, odchytu nebo držení jedinců v malém počtu za přísně kontrolovaných podmínek, na základě selektivního výběru a v omezeném rozsahu.

¹³⁶ Blíže Příloha č. 9 vyhlášky č. 24/2003 Z. z.

Zajímavostí slovenské legislativy je stanovení společenské hodnoty chráněných či vybraných živočichů ve smyslu § 95 SZOPK, která je zaznamenána v příloze č. 5 vyhlášky č. 24/2003 Z. z. Tato hodnota se užívá zejména při posuzování závažnosti chování spočívající v neoprávněném nakládání s těmito jedinci či při vyčíslení takto vzniklé újmy nebo při vypracování znaleckých posudků. Společenská hodnota u vlka obecného však vyčíslena není.

Slovenský zákon č. 274/2009 Z. z., *o poľovníctve* (dále jako „ZoP“), se od českého zákona o myslivosti v otázce ochrany zvěře příliš neliší. Vlk je uveden v příloze č. 1 tohoto zákona, proto je zahrnut také pod pojem zvěř a je také jako zvěř chráněn následujícími ustanoveními tohoto zákona. Podle § 24 odst. 1 ZoP má uživatel povinnost zvěř chránit před nepříznivými vlivy, zejména před nedostatkem přirozené potravy a škodlivými zásahy lidí, a dále pak chráněn přirozený biotop zvěře. Odstavec 2 tohoto ustanovení pak klade každému povinnost počínat si tak, aby podle svých možností neohrozil či nepoškodil zvěř, její životní podmínky a prostředí. Z dalších ustanovení vážících se na ochranu zvěře pak lze uvést § 24 odst. 3 ZoP, podle něhož je zakázáno v loveckém revíru např. jakýmkoliv způsobem plašit zvěř, způsobovat jí zranění, stres či ji jinak rušit atp.

Základní skutkovou podstatu jediného trestného činu, který lze spáchat ve vztahu k vlkovi, obsahuje § 310 zákona č. 300/2005 Z. z., *trestného zákona* (dále jako „STZ“). Jedná se o trestný čin pytláctví, který spáchá ten, kdo neoprávněně loví zvěř v době její ochrany, zakázaným způsobem anebo ukryje, přechová či na sebe nebo jiného převede zvěř neoprávněně ulovenou nebo nalezenou. Trestní sazba tohoto trestného činu začíná na trestu odnětí až na dva roky s tím, že nejvyšším trestem kvalifikované podstaty uvedené v § 310 odst. 5 STZ je trest odnětí svobody na 4 roky až deset let. Za použití extenzivního výkladu, který však v trestním právu nebývá příliš užíván, by mohl přicházet v úvahu ještě trestný čin porušování ochrany rostlin a živočichů podle § 305 STZ. Vlka, jakožto vybraného živočicha požívající určité ochrany chráněných živočichů, by tak bylo možné zařadit též mezi chráněné živočichy, kteří jsou tímto ustanovením chráněni. Kdo by tedy vlka i přes jeho zákonnou ochranu usmrtil, zranil chytil či přemístil nebo poškodil či zničil jeho biotop a obydlí, byl by potrestán trestem odnětí svobody až na dva roky. Následující odstavce pak obsahují další kvalifikované skutkové podstaty. Nejvyšší možnou trestní sazbu uvádí § 305 odst. 5 STZ, a to trest odnětí svobody na tři roky až osm let, pokud je např. čin spáchán členem nebezpečné skupiny.

2.4.4 Rakousko

Právní úprava ochrany vlka v Rakousku je velmi složitá. Rakouská federální vláda totiž nemá působnost na úseku myslivosti a ochrany přírody, a proto jsou za naplňování mezinárodních závazků odpovědné jednotlivé spolkové země. Samotný popis a následná komparace rakouského systému s českým by významně překročila rámec této práce, a proto rakouskou legislativu nezahrnu do komparovaných právních řádů. Jednotlivá konkrétní ustanovení rakouských spolkových zákonů týkajících se ochrany vlka obecného je možné však nalézt v rakouském *Wolfsmanagement in Österreich*.¹³⁷

2.5 Souhrn a komparace

Z výše uvedeného lze vyčíst, že mezinárodní ochrana vlka jako zvláště chráněného druhu živočichů podstatně ovlivňuje legislativu jednotlivých států a členů Evropské unie značný a přinejmenším koordinuje jejich právní řády s cílem umožnit návrat této šelmy v rámci Evropy zpět do míst, odkud byla lidmi vypuzena. A právě jednotnost právní úpravy ochrany ve všech státech je důležitá zejména kvůli vlčí migraci a potenciálnímu rozrůstání vlčích populací přes hranice států.

Všechny srovnávané státy, vyjma Slovenska, transponovaly ve vztahu k vlkům do svých zákonů požadavky stanovené směrnicí OFFB a v tomto ohledu je dle mého názoru vlčí ochrana dostatečná. Nad to kvitují možnost přezkumu naplňování podmínek této směrnice nadstátní nezávislou soudní institucí Soudním dvorem EU, a to proto, že je třeba na otázku rozšiřování ohrožených vlků pohlížet z nadnárodního, celoevropského hlediska. Užívaným a velmi významným institutem jsou, jak je výše uvedeno, i předběžné otázky, které sjednocují různé interpretace států v otázkách přístupu k výjimkám podle čl. 16 směrnice OFFB.

Zajímavými jsou pak národní odlišnosti od směrnice či rozšíření ochrany vlka nad míru stanovenou mezinárodními právními předpisy. Takovým příkladem je v rámci české legislativy § 50 odst. 6 ZOPK, který vznáší požadavek zohlednění hospodářských, sociálních a kulturních požadavků, regionálních a místních zvláštností v rámci opatření přijímaných na základě tohoto zákona. Jedná se o normu „*přijato v obavě, že zejména přísnější požadavky unijního práva omezí možnost zohlednění*

¹³⁷ *Wolfsmanagement in Österreich*. Grundlagen und Empfehlungen [online]. Wien: Koordinierungsstelle für den Braunbären, Luchs und Wolf, ©2012 [cit 8. 12. 2020], str. 8. ISBN: 978-3-200-02965-1.

*jiných veřejných zájmů, než je ochrana přírody a krajiny.*¹³⁸ V německém právním řádu je takovou odlišností celý § 45a BNatSchG, zejména pak jeho 2. odstavec. Ač evropské právo velmi dbá na povolování výjimek pouze u konkrétních jedinců, kteří způsobili škodu či jsou jinak nebezpeční, přičemž musí být toto povolení řádně odůvodněno kvůli tomu, aby nedocházelo k neopodstatněnému odstřelu vlků, německému právu postačí blízká prostorová a časová souvislost mezi jedinci určité smečky a samotným útokem na hospodářská zvířata. K těmto případům však bude docházet zcela výjimečně už jen proto, že za rok 2020 byl povolen pouze jediný odstřel jedince vlka obecného.¹³⁹ V Polsku spatřuji tyto odlišnosti v přespřílišné kazuistice určitých zákazů čl. 52 odst. 1 Ochr. Przyr. ve spojení s § 6 odst. 1 a 2 RwsOGZ, a to např. zákaz ničení doupat a nor, který lze podřadit pod ochranu biotopu nebo stanoviště, zákaz úmyslného bránění přístupu do přístřešku (*schronienie*), což se dá podřadit pod zákaz rušení, apod. Tyto odlišnosti však mají pouze nepatrný význam co do širé ochrany vlka obecného.

Pokud by bylo možné užití extenzivního výkladu § 305 STZ, byly by dle mého názoru skutkové podstaty trestných činů všech srovnávaných států, které jsou mj. velice podobné dostačující k ochraně vlka za pomoci trestního práva. Ještě bych chtěl upozornit na odlišnosti pojetí trestného činu pytláctví v českém a slovenském právu, neboť oba, ZoM i ZoP, řadí druh *Canis lupus* mezi zvěř. Oproti českému pojetí pytláctví slovenský STZ vypouští v základní skutkové podstatě majetek jako objekt tohoto trestného činu a soustředí se pouze na neoprávněný zásah lovem do práva myslivosti (*poľovníctva*) či lovem v době ochrany zvěře. Na českém a slovenském právním řádu doceňuji též mj. koncentraci trestných činů týkajících se druhové ochrany živočichů v jednom kodexu.

Jediným státem, u kterého právní ochrana vlka obecného s ohledem na využití výjimky z mezinárodních závazků nedostačuje, je Slovensko. V problematice celkového přístupu k vlkům však není jednotné, což se projevuje zejména v otázce stanovování lovných kvót. Jak vyplývá z tiskové zprávy Ministerstva zemědělství a rozvoje venkova SR, Ministerstvo životního prostředí SR spolu se Státní ochranou přírody SR

¹³⁸ VOMÁČKA, Vojtěch. § 50 [Základní podmínky ochrany zvláště chráněných živočichů]. In: VOMÁČKA, Vojtěch et al. *Zákon o ochraně přírody a krajiny*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, ©2017, str. 409. ISBN: 978-80-7400-675-3.

¹³⁹ *Karte der Totfunde von Wolfen in Deutschland* [online]. DBBW – Dokumentations- und Beratungsstelle des Bundes zum Thema Wolf, ©2020 [cit. 9.12.2020].

prosazovalo nulové kvóty pro sezónu 2020/2021.¹⁴⁰ Tomu však Ministerstvo zemědělství a rozvoje venkova SR nevyhovělo a určilo kvóty pro tuto sezónu na 50 jedinců. Více k tomuto tématu uvedu v následující části. Nezbývá tedy než doufat, že v brzké době i Slovensko po vzoru svých sousedů přidá vlka obecného na seznam chráněných živočichů.

¹⁴⁰ *Tlačové správy*. Bude sa na Slovensku loviť vlk? [online]. Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, ©2020 [cit. 8.12.2020].

3. Lov vlka

Vlci byli loveni odedávna. Andreska ve své publikaci uvedl, že důvody, které lidi k takovému počínání motivovaly, byly zejména kožešiny získaných z vlků, snaha ochránit svá stáda před predátory, vlastní ochrana lidských životů a vývojem času i konkurence mezi vlky myslivci.¹⁴¹ Stejně jako se objevovaly nové příčiny k lovu vlků, tak se vyvíjely způsoby jejich lovu. K tomu Andreska uvádí, že „*způsobů, jak vlky ulovit, bylo tradičně užíváno několik: vlčí jámy, vlčí obora, vlčí zahrádka, železa, samostříly různé konstrukce, tenata, otrávené návnady, lov střelnou zbraní, lov do oka a lov pomocí vlkovití.*“¹⁴²

Dnes je právem regulován nejen lov jako takový, ale i způsob jeho provádění. Na mezinárodní úrovni je mimo ochranu vlka obecného vhodné připomenout právě nařízení Rady (EHS) č. 3254/91, o zákazu používání nášlapných pastí a přílohu č. IV Bernské úmluvy, do které jsou řazeny zakázané prostředky a způsoby zabíjení, odchyty a jiných forem využívání. Více předpisů na mezinárodní úrovni se však k lovu jako takovému neváže, a proto je jeho úprava přenechána národním právním řádům.

3.1 Právní úprava lovu vlka v ČR

Lov je podle § 2 písm. h) ZoM součástí práva myslivosti a rozumí se jím mj. stíhání a zmocnění zvěře, nejčastěji odstřelem.¹⁴³ Právo myslivosti je však zákonem omezeno taxativním výčtem zvěře, kterou lze obhospodařovat lovem. Jak je v předchozí části uvedeno, vlk obecný je podle § 2 písm. c) ZoM druhem zvěře, který je v České republice celoročně hájen a lovit jej proto nelze. Zároveň je zvláště chráněným živočichem označeným za kriticky ohroženého, a proto je podle § 50 ZOPK zakázáno jej zejména chytat, zraňovat či usmrcovat. Mohou však nastat situace, kdy je nutné z vážného důvodu vlčího jedince ulovit. Takový důvod však musí být předmětem správního řízení a lov musí být státními orgány povolen, přičemž může být upraven i způsob takového jeho odchyty či odstřelu.

¹⁴¹ ANDRESKA, Jan a ANDRESKA, Dominik. Lovecké techniky a právní normy vedoucí k vyhubení vlka evropského (*Canis lupus*) v Českých zemích. In: *Prameny a studie 49. Z historie zemědělství II*. Praha: Národní zemědělské muzeum Praha, ©2012, str. 103-104. ISBN: 978-80-86874-44-9.

¹⁴² Ibidem, str. 105.

¹⁴³ *Slovník spisovného jazyka českého*[online]. Ústav pro jazyk český, v. v. i., 2011 [cit. 26.11.2020].

3.1.1 Povolení lovu

Prvním aktem, který lovu předchází, je povolení výjimky ze zákazů podle § 56 ZOPK, kterému jsem se již věnoval v části druhé, kapitole III. Zpravidla by se mělo jednat o rozhodnutí ad hoc, které by mělo vycházet, jak vyplývá z rozsudku Soudního dvora EU, Komise v. Finsko C-342/05, bod 30., z řádného posouzení stavu vlčího druhu z hlediska jeho ochrany a dále obsahovat mj. přesné a náležité odůvodnění neexistence jiného uspokojivého řešení a přesnou identifikaci jedince, ohledně kterého byl naplněn důvod pro povolení výjimky. K rozhodování o udělení výjimky v režimu § 56 ZOPK je příslušný podle § 77a odst. 5 písm. h) ZOPK krajský úřad, v chráněných krajinných oblastech je jím podle § 78 odst. 1 a odst. 3 písm. h) Agentura ochrany přírody a krajiny ČR a v národních parcích podle § 78 odst. 2 a odst. 3 písm. h) vždy příslušná správa národního parku. Na otázku, v kolika případech byla udělena výjimka podle § 56 ZOPK pro lov vlka obecného, AOPK ČR sdělila, že ke dni 25. listopadu 2020 žádné povolení ze zákazu odchyту, zranění či usmrcení dosud nevydala. Účastníky řízení o povolení výjimky kvůli lovu budou zpravidla navrhovatel (§ 56 odst. 1 ZOPK), obec, na jejímž území má k lovu dojít, (§ 71 odst. 3 ZOPK), občané prostřednictvím jejich občanských sdružení a dobrovolných sborů či aktivů, pokud se takové spolky do řízení přihlásí (§ 70 ZOPK) a dotčený uživatel honitby (§ 27 odst. 1 písm. a) zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu). Ve smyslu § 83 odst. 3 ZOPK má pak orgán ochrany přírody a krajiny povinnost vydat rozhodnutí bezodkladně, popř. do 60 až 90 dnů. V tomto rozhodnutí pak může také správní orgán stanovit povinnost označení uloveného jedince nezaměnitelnou a trvalou značkou nebo podmínky výkonu lovu.

Po kladném rozhodnutí o povolení výjimky podle ZOPK následuje rozhodnutí podle § 39 ZoM. Toto ustanovení umožňuje povolit, resp. uložit uživateli honitby, aby snížil počet některého druhu zvěře, ale jen v případech vyžaduje-li to zájem vlastníka, popř. nájemce honebních pozemků nebo zájem zemědělské či lesní výroby, ochrany přírody anebo zájem mysliveckého hospodaření. Dále pak stanoví, že *„nelze-li škody působené zvěří snížit technicky přiměřenými a ekonomicky únosnými způsoby, uloží orgán státní správy myslivosti na návrh vlastníka, popřípadě nájemce honebního pozemku nebo na návrh orgánu ochrany přírody nebo orgánu státní správy lesa snížení stavu zvěře až na minimální stav, popřípadě zruší chov druhu zvěře, který škody působí.“*¹⁴⁴ Jelikož vlk obecný není zvěří, pro kterou byl stanoven minimální a

¹⁴⁴ Ustanovení § 39 věta 2. ZoM.

normovaný stav,¹⁴⁵ nelze snížit počty jeho jedinců na stav minimální, a proto je nutné při povolování nebo nařizování snížení stavu vlků dbát velikosti konkrétní vlčí populace a jejího příznivého stavu a kladně v těchto případech rozhodnout pouze výjimečně.

Z § 39 ZoM vyplývá, že se jedná o správní řízení zahajované zpravidla na návrh, lze však zahájit i z vlastního podnětu správního orgánu, přičemž lov může být držiteli honitby povolen nebo nařízen. Povolení či nařízení snížení počtu jedinců může být uděleno pro kterýkoliv druh zvěře, jehož „*přítomnost v honitbě v neúměrném počtu působí (...) negativně na zájmy zákonem uvedených subjektů nebo činností.*“¹⁴⁶ Při každém takovém řízení smí podle § 66 ZoM orgán státní správy myslivosti vydat rozhodnutí pouze po dohodě s orgánem ochrany přírody. Příslušným orgánem k takovému rozhodnutí je podle § 60 ZoM obecní úřad s rozšířenou působností.

Může však dojít i na případ, kdy se jedinec vlka obecného bude vyskytovat poblíž lidského obydlí, přičemž se bude nacházet na nehonebních pozemcích (viz např. ve věci rozsudku Soudního dvora EU, věc C-88/19). Tuto situaci řeší § 41 odst. 1 ZoM, který stanoví, „*vznikne-li potřeba jednorázově omezit nebo trvale regulovat stavy některého druhu zvěře (...) na nehonebních pozemcích, povolí lov na těchto pozemcích na žádost jejich vlastníků, popřípadě nájemců nebo z vlastního podnětu orgán státní správy myslivosti.*“¹⁴⁷ Jak již plyne ze samotné dikce zákona, jedná se o zcela výjimečné případy, kterým opět předchází povolení podle § 56 ZOPK (viz rozsudek Soudního dvora EU, věc C-88/19). Lovem pak orgán státní správy myslivosti za předem stanovených podmínek pověřuje uživatele honitby, v jehož obvodu se nehonební pozemky nacházejí nebo uživatele nejbližší honitby. Lovci pak ze zákona patří ulovená zvěř. I rozhodnutí v rámci tohoto řízení musí předcházet dohoda s orgánem ochrany přírody.

3.1.2 Způsob lovu

Zákon o ochraně přírody a krajiny ve svém § 56 odst. 3 umožňuje orgánu ochrany přírody v rozhodnutí o povolení výjimky stanovit podmínky pro výkon povolované činnosti. Takovými podmínkami může být i způsob provedení lovu vlka, tedy jeho odchyty či usmrcení. Dále pak § 41 ZoM dokonce ukládá povinnost orgánu státní správy myslivosti stanovit podmínky provedení lovu, pokud by se lovilo na

¹⁴⁵ Srov. § 3 odst. 4 ZoM.

¹⁴⁶ BOHUSLAV, Petr et al. *Zákon o myslivosti*. Komentář. Praha: Wolters Kluwer, a. s., ©2015. str. 163. ISBN 978-80-7478-781-2.

¹⁴⁷ Ustanovení § 41 odst. 1 ZoM.

nehonebních pozemcích. Nařízení takových náležitostí však bude vždy vyplývat z okolností jednotlivých případů.

Obecně musí být lov prováděn jen způsobem odpovídajícím zásadám mysliveckým, zásadám ochrany přírody a zásadám ochrany zvířat proti týrání. Zákon o myslivosti uvádí v § 45 taxativní výčet způsobů lovu, které se zakazují, přičemž „*lze konstatovat, že v obecné rovině je zakázáno působení nepřiměřené bolesti, utrpení či stresu.*“¹⁴⁸ Komentář se pak v obecné rovině vyjadřuje tak, že „*některé zákazy určitých způsobů lovu jsou vysloveně motivovány cílem co nejvíce znemožnit pytláctví – proto je například zakázán lov krátkou zbraní (v Německu je dovoleno její užití jako zbraně pro dostřelnou ránu), používání tlumiče, lov v noci apod.*“¹⁴⁹ Zakázanými způsoby lovu, kterými nelze lov vlkova pořádat, jsou např. chytat jej do ok, želez, tluček či nášlapných pastí, dále způsobem, jímž by se vlk zbytečně trýznil, usmrcovat jej jedem nebo plynem a nebo lovit jej s pomocí elektrických zařízení, světel, zrcadel, noktovizoru či výbušnin. Z pohledu dnešní doby plyne z § 45 odst. 1 ZoM zvláštní důraz na tradiční způsob lovu, kdy je zakázáno lovit i s pomocí mechanismů pohybujících se po zemi, nad zemí nebo po vodě, což případně vylučuje užívání dronů při lovu zvěře.

Pozoruhodné je, že ač Česká republika při podepisování Bernské úmluvy učinila výhradu u přílohy IV., co se týče zákazu používání poloautomatických nebo automatických zbraní, se zásobníkem schopným pojmout více než dva náboje, zakomponovala tento zákaz do § 45 odst. 1 písm. l) ZoM. Český zákonodárce tak musel jistě v průběhu času zhodnotit tuto techniku lovu také jako nepřiměřenou.

Další zakázané způsoby odchyty nebo usmrcování je možno nalézt v českém právním řádu také v § 14 odst. 1 zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání (dále jako „ZOZPT“), který však užívá mnoho podobných zákazů ze zákona o myslivosti, jako je např. používání ok, tluček a sítí nebo za pomoci noktovizoru, zrcadel, jedů nebo plynu. Hlavní rozdíl těchto dvou zákonů tkví v tom, že ZoM vztahuje své zákazy jen na zvěř, resp. určité druhy zvěře či konkrétní druhy,¹⁵⁰ přičemž platí po celou dobu lovu a ZOZPT rozšiřuje tyto zákazy na všechna volně žijící zvířata, ale užijí se jen při odchyty nebo usmrcování.

¹⁴⁸ BOHUSLAV, Petr et al. *Zákon o myslivosti*. Komentář. Praha: Wolters Kluwer, a. s., ©2015. str. 182. ISBN 978-80-7478-781-2.

¹⁴⁹ Ibidem, str. 182.

¹⁵⁰ Srov. § 45 odst. 1 ZoM.

Na závěr je vhodné ještě dodat, že každý, kdo bude vlka lovit, musí u sebe mít podle § 46 ZoM lovecký lístek, povolenku k lovu a potvrzení o povinném pojištění. Dále pak musí mít zbrojní průkaz a průkaz zbraně, pokud dojde k lovu se zbraní. V případě, že tyto dokumenty nebude mít lovec při sobě, bude se jednat o neoprávněný lov zvěře ve smyslu § 48a ZoM, který je zakázán.

3.2 Právní úprava lovu vlka na Slovensku

Slovenskou republiku jsem si pro tuto část vybral z toho důvodu, že jako jediná z ostatních srovnávaných států označuje vlka obecného jako lovnou zvěř,¹⁵¹ a také proto, že je lov vlka na Slovensku a stanovování kvót k lovu této šelmy velmi aktuálním tématem.

Slovenský právní řád upravuje lov, jeho povolování, způsob jeho provádění a stanovování kvót v zákoně *o poľovníctve* (ZoP). Tento zákon v § 2 písm. e) ZoP definuje lov jako získávání zvěře odstřelem, odchytom, loveckými dravci nebo pomocí fretky. Tato činnost spadá podle § 2 písm. q) ZoP do práva (a výkonu) myslivosti, které ve smyslu § 2 písm. x) ZoP vykonává uživatel honitby. Jak bylo nastíněno v předchozí části, vlk má na Slovensku pouze postavení vybraného živočicha, kterému náleží částečná ochrana chráněných živočichů a zároveň je zanesen do přílohy č. 1 ZoP, což mu dle § 2 písm. z) ZoP přiznává status zvěře. Doba jeho legálního lovu je stanovena § 71 odst. 1 písm. a) č. 6. vyhláškou č. 344/2009 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon o poľovníctve na období od 1. listopadu do 15. ledna (vlčí sezóna) na celém území Slovenska, mimo mnohé oblasti vymezené dále v tomto ustanovení, kde je odstřel nebo odchyt vlka zakázán celoročně. Z pohledu provádění lovu této šelmy a jeho povolování je tak nutné brát v potaz nejen dobu, ve které je loven, ale také území, na kterém má k takové činnosti dojít.

3.2.1 Lovné kvóty a povolení lovu

Slovenský právní řád rozlišuje mezi řádným a mimořádným lovem vlků. Řádný lov je prováděn ve stanovené vlčí sezóně a vždy mimo území určené vyhláškou č. 344/2009 Z. z. Tuto činnost mohou vykonávat pouze držitelé loveckého lístku,¹⁵² kteří jsou zapsáni do knihy návštěv honitby ve smyslu § 54 ZoP, a jen s platným povolením k lovu. Takové povolení je veřejnou listinou a vydává jej na tiskopise předepsaném

¹⁵¹ Srov. § 2 písm. z) ZoP.

¹⁵² Blíže § 51 ZoP.

v příloze č. 15 vyhlášky č. 344/2009 Z.z. uživatel honitby. K platnosti tohoto dokumentu musí připojit svůj podpis myslivecký hospodář. V povolení je nutné konkretizovat nejen držitele loveckého lístku, ale také mj. druh zvěře, pohlaví, počet, který smí být uloven, doba, ve které lze zvěř lovit, a doba platnosti povolení. Vlka obecného je možné lovit pouze individuálním způsobem, který vykonává buďto myslivec sám nebo za pomoci mysliveckého průvodce. Dále je možné ulovit nanejvýš dva jedince tohoto druhu v jedné honitbě, pokud není větší než 10 000 ha. Podle § 55 odst. 10 ZoP má pak myslivec, který tuto velkou šelmu ulovil, povinnost vlka či vlčí kadáver bezprostředně poté označit značkou, jejíž číslo spolu s dalšími údaji zanese do povolení k lovu. Poté následuje povinná vizuální prohlídka zdechliny příslušníky Státní ochrany přírody SR.

Jediným korektorem řádného lovu vlků jsou kvóty stanovené podle § 72 písm. m) ZoP Ministerstvem zemědělství a rozvoje venkova SR, které mu navrhuje ve smyslu § 18 odst. 5 písm. e) ZoP poradní sbory honebních oblastí. Při jejich stanovování vychází ministerstvo zejména z okolností zanesených v Programu starostlivosti o vlka dravého, kterými jsou např. výsledky monitoringu, škody způsobené na hospodářských zvířatech atd.¹⁵³ Pro vlčí sezónu 2020/2021 byla tato kvóta stanovena na celkem 50 jedinců s tím, že pro každou honební oblast byla určena individuální maximální výše. O aktuální výši ulovených jedinců informují příslušné okresní úřady uživatele honiteb. Pokud je v dané sezóně a oblasti dosažen nejvyšší možný počet ulovených vlků, musí příslušný okresní úřad v honební oblasti bezodkladně zastavit jeho lov a následně o tom informovat Ministerstvo zemědělství a rozvoje venkova SR. To pak po naplnění všech maximálních kvót, nejpozději však k 15. lednu, zastaví lov vlka obecného pro celé Slovensko. Ve vlčí sezóně 2019/2020 byl z důvodu naplnění kvót lov vlků zastaven již 12. prosince 2019, přičemž stropní výše ulovených jedinců byla stanovena na 35 jedinců.

Co se však mimořádného lovu vlků týká, je k němu přístup zcela odlišný, administrativně náročnější a velmi podobný tomu českému. Užije se pro lov buďto na území, kde je vlk na Slovensku chráněn po celý rok, anebo mimo vlčí sezónu. Postup začíná zažádáním si o výjimku z podmínek ochrany vybraných druhů živočichů podle § 40 odst. 2 SZOPK, která, jak je již výše uvedeno, smí být povolena pouze pokud

¹⁵³ Blíže ANTAL, Vladimír et al. *Program Starostlivosti o vlka dravého (Canis lupus) na Slovensku*. Projekt Výskum a monitoring populácií veľkých šeliem a mačky divej na Slovensku [online]. ©2015, str. 44-45.

neexistuje jiné ekonomicky či technologicky realizovatelná alternativa a pokud neohrozí příznivý stav populace dotčeného druhu v jeho přirozeném areálu. Příslušným orgánem k vydání výjimky je podle § 65 odst. 1 písm. h) SZOPK Ministerstvo životního prostředí SR. To na žádost a při naplnění důvodů v § 40 odst. 3 SZOPK povolí vykonat žádanou činnost, přičemž v rozhodnutí stanoví zejména podmínky jejího provádění.

Druhým aktem, který musí být vydán, je povolení mimořádného lovu podle § 57 ZoP. Příslušným orgánem je Ministerstvo zemědělství a rozvoje venkova SR. Ministerstvo povolí lov vlka v čase jeho ochrany pouze v zájmu veřejného zdraví a bezpečnosti, proto aby se zabránilo závažným škodám na hospodářských zvířatech, z důvodu ochrany fauny a flóry, výzkumu a vzdělání, obnovy populace, návratu vlka do jeho biotopu a držby a chovu pro tyto účely nezbytných. Po vydání rozhodnutí, kterým se lov povoluje a ve kterém se stanoví podmínky průběhu a kontroly lovu, probíhá lov stejně jako v řádném režimu, včetně označování ulovených jedinců.

3.2.2 Způsob lovu

Podle § 65 odst. 1 ZoP je možno lovit zvěř jen způsobem odpovídajícím zásadám lovu a ochrany zvěři. Stejně jako v českém právním řádu obsahuje ZoP v § 65 odst. 2 taxativní výčet zakázaných způsobů lovu zvěři, kterými jsou mj. trávení jedem, usmrcování plynem, chytání do nášlapných pastí, lovení za pomoci noktovizorů či laserových zaměřovačů, tlumičů, umělých světelných zdrojů nebo zrcadel atp. Specialitou slovenské úpravy jsou tzv. nesprávné způsoby lovu ve smyslu § 65 odst. 3 ZoP. Jak ale vyplývá z disertační práce Mgr. Lubomíra Bubelínyho, není mezi těmito dvěma odstavci rozdíl, co do nemožnosti takového způsobu lovu. Zákazy vyplývají spíše z požadavku humanismu a nesprávné způsoby z hlediska etického.¹⁵⁴ Mezi nesprávné způsoby patří např. lovení zvěře v noci po uplynutí dvou hodin od západu slunce až do dvou hodin před jeho východem; lov vlka je povolen přes den a v noci, která začíná v den úplňku měsíce, jakož i tři noci před a tři noci po této noci, a to jen za jasných měsíčních nocí a s použitím výkonné pozorovací optiky a střelecké optiky.¹⁵⁵

Šelmy je § 61 odst. 1 ZoP povoleno lovit užitím vnaďiště. Tím je myšleno místo, na které se položí návnada s cílem přilákat zvěř. Použití návnady nesmí být vůči vlkům užito v době nouze a zároveň musí splňovat (jelikož se bude jednat vždy o živočišnou návnadu) podmínky stanovené nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č.

¹⁵⁴ BUBELÍNÝ, Lubomír. *Lov a jeho úprava*. Praha, ©2014. str. 110. Disertační práce. Právnická fakulta University Karlovy v Praze. Školitel prof. JUDr. Milan Damohorský, DrSc.

¹⁵⁵ Ustanovení § 65 odst. 3 písm. d) ZoP.

1774/2002 ze dne 3. října 2002, o hygienických pravidlech pro vedlejší produkty živočišného původu, které nejsou určeny pro lidskou spotřebu.

Podmínky mimořádného lovu, jeho způsob, prostředky, kterými má být proveden, a také různá opatření vedoucí ke zmírnění či odvrácení nepříznivých účinků této činnosti stanoví Ministerstvo životního prostředí SR, a to v rozhodnutí o povolení výjimky podle § 40 odst. 4 SZOPK. Prostředky, zařízení a metody povolené na odchyt či usmrcení vlka určí též Ministerstvo zemědělství a rozvoje venkova SR v povolení podle § 57 ZoP. Nejen samotné povolování, ale i způsob mimořádného lovu vlka na Slovensku je tak výrazně svěřeno do rukou státních orgánů a pod jejich kontrolou. Co však ani jeden ze zákonů neřeší je případný rozpor podmínek v obou povoleních, kdy každé z obou ministerstev může stanovit jiné, rozdílné okolnosti k výkonu lovu.

Ve slovenském právním řádu upravuje metody a prostředky odchyty chráněných živočichů ještě § 36 SZOPK. Zakazuje se v něm při odchyty a usmrcování živočicha používat metody a prostředky, které mohou způsobit místní vymizení či ohrožení populace dotčeného druhu, nebo jakékoliv formy odchyty a zabíjení z dopravních prostředků. Takový zákaz se však na vlka obecného nevztahuje, jelikož není, jak je výše psáno, uveden v seznamu chráněných živočichů.

3.3 Souhrn a komparace

Je zajímavé nahlížet na oba právní řády ve vzájemné komparaci. Na Slovensku, ač je zde umožněn legální sezónní lov vlků, závisí mimořádný odstřel na rozhodnutí státních orgánů na nejvyšší úrovni, ministerstev, a to již v prvním stupni řízení. Oproti tomu Česko běžně lov vlka zakazuje, avšak o výjimkách rozhodují „pouze“ krajské úřady, příp. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR nebo správa národních parků, spolu s obecními úřady obcí s rozšířenou působností. Z toho vyplývá, že Slovensko jakémukoliv lovu vlka přikládá velkou váhu a že toto neustále citlivé téma řeší centralizovaně. Tím, že Ministerstvo zemědělství a rozvoje venkova SK stanoví kvóty, je mu dána možnost mít celkový přehled o stavu vlčích populací na jeho území, což pak může být podstatné pro mimořádné povolení podle § 57 ZoP. Na druhou stranu jsem toho názoru, že pravomoc rozhodovat o výši kvót by měla být přesunuta na Ministerstvo životního prostředí SK, v jehož gesci je druhová ochrana živočichů, jelikož má možnost vidět problematiku ohrožení vlčího druhu z pohledu celého ekosystému. Tento názor podporuje též to, že od minulé vlčí sezóny nebyla Ministerstvem

zemědělství a rozvoje venkova SR při určování kvót brána v potaz problematika konkretizace jedinců, které je možno odstřelovat. U vlků přitom panuje výrazný sociální řád, kdy je celá smečka závislá na tzv. alfa páru neboli rodičovského páru, který ji tmelí a vede. Jak vyplývá ze studie, když vlci ztratí jednoho z rodičovského páru, ze 38 % se pak smečka rozpadá a vlci včetně vlčích mláďat opouštějí své teritorium.¹⁵⁶ Újma na příznivém stavu druhu vlka obecného tak může být při kvótovém lovu mnohem významnější, než jen samotná ztráta usmrcených jedinců. Pokud by však byla tato podmínka opět zavedena, byla by ochrana vlčích smeček podpořena také § 55 odst. 6 ZoP, který umožňuje vystřelit na zvěř jen tehdy, byla-li řádně rozpoznána. Toto relativně kazuistické ustanovení mj. platí též pro mimořádný lov vlka.

Při srovnání české a slovenské úpravy práva myslivosti mi chybí v českém ZoM legální definice lovu, kterou slovenský ZoP obsahuje v § 2 písm. e). Tento základní pojem lze tak vykládat mnoha způsoby. Jak vyplývá ze ZoM, nesporně vždy půjde o usmrcení jedinců zvěře. Pokud však půjde o jejich odchyt, § 40 ZoM odlišuje tento pojem od lovu, a proto není oproti Slovensku zcela jasné, zda je nutné povolení podle § 39 ZoM, popř. § 41 ZoM též k odchytu vlků a jejich případnému přemístění. Jsem toho názoru, že těchto povolení potřeba není, jelikož např. podle § 41 odst. 1 věty 3. *in fine* ZoM nemůže být nabývacím titulem k vlastnictví živého vlka pouhé rozhodnutí o povolení lovu na nehonebních pozemcích.

Český ZoM jako by zapomínal, že některé druhy volně žijících živočichů, obzvláště pak vlky, definuje jako zvěř a že tito mohou působit i jiné druhy škod, zejména pak škody na hospodářských zvířatech. Kupříkladu důvody uvedené v § 39 ZoM umožňující snížit stav vlků zcela opomíjejí možnost podat žádost o povolení k odstřelu tím, kdo má na lovu oprávněný zájem, obzvláště pokud již bylo v takovém případě kladně rozhodnuto o výjimce podle § 56 ZOPK. Pokud by tedy došlo k situaci, kdy by bylo nutné ulovit vlka, který si navykl pravidelně útočit na ovce, vyvstala by otázka, zda by měl orgán správy myslivosti zákonné oprávnění takový lov povolit. K lovu však bez takového rozhodnutí vůbec nesmí dojít, čímž by se hospodář, na jehož zvířatech by byla škoda působena, dostal do patové situace. Slovenský ZoP, ač se jedná pouze o osm let mladší zákon, se zdá být v této otázce propracovanější, když ve svém § 57 odst. 1 písm. c) takovouto situaci řeší a uvádí prevenci závažných škod na hospodářských zvířatech jako jeden z důvodů k povolení mimořádného lovu vlků.

¹⁵⁶ BRAINERD, Scott M. et al. The Effects of Breeder Loss on Wolves. *The Journal of Wildlife Management*. Willey, ©2008. 72(1). str. 93. ISSN:0022-541X.

Způsoby lovu oba právní řády řeší velmi podobným způsobem (až na slovenské rozlišení zakázaných a nesprávných způsobů lovu) a snaží se na lovené zvíře nahlížet jako na živého tvora schopného pociťovat bolest a utrpení. Jediným větším rozdílem je slovenské umožnění lovu za použití živočišné návnady, které je v Česku ve světle § 40 zákona č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (dále jen „ZoVP“), zakázán.

Právní úprava lovu na Slovensku mi tedy přijde logičtější a propracovanější. V čem by se český právní řád mohl slovenským inspirovat je především individuálnější přístup, co se právní úpravy lovu vlků týče. Odpovědí na otázku, proč je tento slovenský přístup kvalitnější, se však jeví to, že druh *Canis lupus* ze slovenského území nikdy nevyumizel a že je umožněn jeho legální lov.

4. Náhrada škody způsobené vlkem

Vlci, jako součást naší přírody, nerozlišují mezi divokými a hospodářskými zvířaty. Jejich stálá přítomnost na určitém území s sebou může přinášet mnohá negativa, a to zejména lov ovcí a ostatního dobytku, který povětšinou nebývá dostatečně preventivně chráněn. Lidé si totiž příliš zvykli na to, že se u nás tyto šelmy nevyskytují a že není nutné svá stáda zabezpečovat před možnými predátory. Přitom podle dostupných informací tvoří vlčí potravu z 98 % divoce žijící zvířata a hospodářská jen ze 2 %.¹⁵⁷

Všechny evropské státy na ústavní úrovni zakotvují právo vlastnit majetek (u nás čl. 11 Listiny) a právo na život a nedotknutelnost osoby (čl. 6 a 7 Listiny). Stejně zakotvená je také ochrana přírodního bohatství a biodiverzity a s tím spojená ochrana druhů živočichů, která nutí stát, aby aktivně zajišťoval podmínky pro jejich nerušený život.¹⁵⁸ V okamžiku, kdy ničím neomezovaný vlk v rámci svého přirozeného způsobu života napadne hospodářská zvířata místních chovatelů či jeho útok způsobí jinou škodu na majetku třetích osob, nebo dokonce na jejich zdraví či životě, dochází k situaci, že tato ústavně garantovaná práva vedle sebe nemohou obstát. Spolu s útoky následně vyvstává otázka, kdo ponese odpovědnost za případnou škodu, která vznikne útokem vlka, aby nedocházelo ke svémocné obraně svého vlastnictví vybíjením vlků.

Bylo by příliš nespravedlivé řídit se zde pouze starou římskoprávní zásadou *casum sentit dominus*. Je to tedy právě stát, kterému přísluší řešit takovou kolizi ústavně zaručených práv. Ten následně opět opřen o ústavní úpravu (u nás čl. 7 Ústavy) na tyto situace reaguje převzetím objektivní odpovědnosti za škodu způsobenou těmito živočichy, kterým vytváří systém nepřímé ochrany vlka obecného. Jednotlivé právní řády pak doplňují obecné předpoklady vzniku takové odpovědnosti, tj. útok vlka, vznik škody a příčinnou souvislost mezi nimi, o další podmínky. Evropské právo se touto problematikou nezabývá.

4.1 Náhrada škody v právní řádu České republiky

Základ legální úpravy odpovědnosti za škodu obsahuje zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jako „OZ“ či „občanský zákoník“), na jehož subsidiaritu

¹⁵⁷ Vlčice, která byla před 14 dny nalezena u silnice na Kokořínsku, má v těle zbytky střely [online]. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, ©2020 [cit. 30.11.2020].

¹⁵⁸ Srov. Nález Ústavního soudu ze dne 25. 9. 2018, sp. zn. Pl. ÚS 18/17.

poukazuje též § 11 odst. 1 zákona č. 115/2000 Sb., o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy (dále jako „ZNSŽ“).

Ke škodě způsobené přímo vlkem a její náhradě se v rámci české legislativy vážou dva zákony. Prvním z nich je ZoM, který tuto problematiku řeší v § 54 odst. 3, podle něhož *„škody způsobené zvěří, jejíž početní stavy nemohou být lovem snižovány, hradí stát.“*¹⁵⁹ Tím tedy deklaruje odpovědnost státu za takové škody a konkrétnější úpravu přenechává ZNSŽ. V tomto druhém zákoně spadá vlk mezi vybrané živočichy uvedené v § 3 písm. f) ZNSŽ, u nichž stát hradí jimi způsobené škody. Nenahrazuje se jakákoliv škoda, nýbrž podle § 4 ZNSŽ se bude vlků týkat zejména náhrada újmy na životě nebo zdraví fyzické osoby a škody na vymezených domestikovaných zvířatech, kterými se podle § 2 písm. a) ZNSŽ rozumí skot, prasata, ovce, kozy, hrabavá a vodní drůbež, koně, osli a jejich kříženci, králíci a kožešinová zvířata, a na pasteveckých psech. V úvahu může přicházet i náhrada škody na uzavřených objektech ve smyslu § 6 odst. 4 ZNSŽ, kterou by způsobila vymezená domestikovaná zvířata v důsledku napadení vlkem. Uzavřenými objekty se rozumí stavby nebo zařízení, které zabraňují domestikovaným zvířatům ve volném pohybu mimo takový objekt, např. oplocený pozemek, ohrada či budova. Hrazena však není ani *„škoda na volně žijících živočiších ani na zvěři v oborách a bažantnicích.“*¹⁶⁰

4.1.1 Podmínky nároku na náhradu škody a jeho uplatnění

První podmínka pro přiznání nároku na náhradu škody způsobené vlkem je uvedena již v § 5 odst. 1 ZNSŽ. Toto ustanovení totiž říká, že se nahrazuje *„jen škoda prokazatelně způsobená na území České republiky.“*¹⁶¹ Z této teritoriální podmínky tak vyplývá, že je lhostejné, zda se jednalo o migrujícího jedince či o smečku u níž by se prokázal trvalý výskyt na území jiného státu nebo o vlka samotáře s celoročním výskytem v naší přírodě. Další podmínky, které jsou pro vznik nároku nutné, se týkají škody způsobené na vymezených domestikovaných zvířatech a jsou stanovené v § 6 ZNSŽ. Na vlka dopadá 1. odstavec tohoto ustanovení, které uvádí, že škodu lze nahradit jen pokud *„skot, kůň, osel a jejich kříženec, ovce, koza nebo prase byli umístěni v době vzniku škody v uzavřeném objektu nebo elektrickém ohradníku anebo při jejich umístění v době vzniku škody mimo uzavřený objekt nebo elektrický ohradník byli pod přímým*

¹⁵⁹ Ustanovení § 54 odst. 3 ZoM.

¹⁶⁰ Vláda. Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy, č. 112/2000 Dz.

¹⁶¹ Ustanovení § 5 ZNSŽ.

*dohledem fyzické osoby nebo pasteveckého psa,*¹⁶² popř. byli „králíci a kožešinová zvířata (...) umístění v době vzniku škody v uzavřeném objektu.“¹⁶³

I přes naplnění výše uvedených skutečností nemusí dojít ke vzniku nároku na náhradu škody. ZNSŽ totiž obsahuje i negativní podmínky, za kterých se vzniklá škoda nehradí, ač by tomu tak za normálních okolností bylo. Takovými případy jsou např. škoda způsobená vlkem klasifikovaná jako pracovní úraz, pokud byla člověku způsobena při plnění jeho pracovních povinností, dále škoda vzniklá lovcem při lovu vlka, a nakonec škoda způsobená vlkem, který byl držen v zajetí nebo z něj uprchl. V posledně jmenovaném případě je jistě těžké dokázat, že škodu způsobil právě vlk uprchlý ze zajetí, kterým se podle § 2 písm. c) ZNSŽ rozumí jedinec držený člověkem v zajetí, který svému držiteli unikl. Potom by totiž odpovědnost nahradit škodu dopadla na chovatele, resp. vlastníka zvířete ve smyslu § 2933 až 2935 OZ. V praxi však může jednoduše dojít k záměně volně žijícího vlka s takovým jedincem, pokud není označen trvalou a nezaměnitelnou značkou.¹⁶⁴

Pro uplatňování nároku na náhradu škody způsobené vybranými zvláště chráněnými živočichy zavádí ZNSŽ dvoufázový režim, který je do určité míry podobný ve většině států Evropy.¹⁶⁵ První fáze spočívá v tom, že pokud dojde ke škodné události, musí poškozený ohlásit vzniklou škodu do 48 hodin od toho, kdy zjistil, že k ní došlo, orgánu ochrany přírody (obecní úřad s rozšířenou působností, popř. AOPK ČR či správa národního parku)¹⁶⁶ místně příslušnému podle místa, kde ke škodě došlo. V tuto chvíli musí příslušný orgán ochrany přírody podle § 10 odst. 1 ZNSŽ neprodleně provést místní šetření, sepsat protokol¹⁶⁷ a zajistit důkazy. Celkově tedy provede inspekci a sežene co nejvíce podkladů pro orgán, který bude rozhodovat o samotném nároku na náhradu škody, kterým je podle § 9 odst. 2 krajský úřad opět příslušný podle místa, kde ke škodě došlo. Druhou fází je vlastní řízení o poskytnutí náhrady škody zahájené podáním žádosti poškozeným. Její náležitosti jsou uvedeny v příloze k ZNSŽ. K uplatnění nároku žádostí v případě újmy na zdraví (a životě, toto zákonodárce vypustil) je stanovena prekluzivní lhůta pro podání 2 roky od jejího vzniku a v případě škody na domestikovaných zvířatech a pasteveckých psech platí subjektivní lhůta 10

¹⁶² Ustanovení § 6 odst. 1 písm. a) ZNSŽ.

¹⁶³ Ustanovení § 6 odst. 1 písm. b) ZNSŽ.

¹⁶⁴ Srov. § 54 odst. 5 písm. a).

¹⁶⁵ ZDRÁHALOVÁ, Lucie. Přístupy ke škodám způsobeným vlkem. *Ochrana přírody*. 2020; 3/2020. str. 23. ISSN: 1210-258X.

¹⁶⁶ Stejný orgán ochrany přírody jako ten, který je příslušný k rozhodování o udělení výjimky podle § 56 ZOPK.

¹⁶⁷ Blíže: *Místní šetření škody*[online]. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR [cit. 28. listopadu 2020].

dnů a objektivní lhůta 6 měsíců. Je třeba vzít v potaz, že se jedná o lhůty hmotněprávní, tedy příslušný orgán musí žádost ve stanoveném čase obdržet. Ten pak posuzuje na základě výše uvedených dokumentů a žádosti, zda nárok na náhradu vznikl nebo ne. Náhrada je pak proplácena Ministerstvem financí ČR prostřednictvím příslušných krajských úřadů.

4.1.2 Rozsah náhrady

Rozsahu náhrady škod způsobenými vlky se věnuje § 7 ZNSŽ. Jak uvádí důvodová zpráva, „*stát hradí jen skutečnou škodu (nikoliv ušlý zisk nebo druhotné náklady)*“.¹⁶⁸ V 1. odstavci je stanovena výše náhrady při vzniku škody na životě fyzické osoby. Odškodné bude vyplaceno ve výši 50 000 Kč nezletilému pozůstalému a ve výši 25 000 Kč zletilému pozůstalému, pokud vůči nim měla zemřelá osoba vyživovací povinnost. Dále se hradí náklady vynaložené v souvislosti s léčením zůstavitele, které muselo být z důvodu újmy způsobené vlkem provedeno, a s pohřbem. Pokud však fyzická osoba střet s vlky přežije a dojde pouze k újmě na zdraví, je jí podle § 7 odst. 2 ZNSŽ hrazeno bolestné, léčebné a odškodnění za ztížení společenského uplatnění, a to podle OZ. K případům, kdy vlk napadne člověka, však dochází zcela výjimečně.¹⁶⁹

Mnohem častěji se stává, že vlk napadne např. ovce, které spadají do skupiny vymezených domestikovaných zvířat, nebo pasteveckého psa. Zde se výše náhrady váže, stejně jako u uzavřených objektů či u movitých věcí v nich, na prováděcí předpis Ministerstva životního prostředí ČR. Vyhláška č. 360/2000 Sb. ve svém § 1 odst. 1 uvádí, že se výše náhrady určí jako cena obvyklá, čímž se rozumí „*cena, která by byla dosažena při prodeji obdobného vymezeného domestikovaného zvířete, psa sloužícího k jejich hlídání (...) v obvyklém obchodním styku v tuzemsku ke dni vzniku škody, a nelze-li přesně určit den vzniku škody, ke dni, kdy s největší pravděpodobností škoda vznikla*“.¹⁷⁰ Pokud by se mělo jednat jen o částečné poškození, §1 odst. 2 vyhlášky č. 360/2000 Sb. stanoví výši náhrady jako rozdíl mezi cenou obvyklou a cenou, za kterou by se dal poškozený kus zpeněžit, případně ve výši léčebných prostředků vynaložených z důvodu útoku.

¹⁶⁸ Vláda. Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy, č. 112/2000 Dz.

¹⁶⁹ Ministerstvo životního prostředí. *Program péče o vlka obecného*. ©2020. str. 8.

¹⁷⁰ Ustanovení § 1 odst. 1 vyhlášky č. 360/2000 Sb.

Ze statistik vyplývá, že až v 90 procentech případů vyplacených náhrad v souvislosti s vlky, se jednalo o škodu způsobenou na ovcích, a to především jejich usmrcením.¹⁷¹ Výše náhrady škody se, jak je výše psáno, odvíjí od ceny obvyklé. Za účelem sjednocení postupu a usnadnění stanovení konkrétní výše nároku byl Svazem chovatelů ovcí a koz, z.s., sestaven ceník, který uvádí hodnotu bahnice neboli ovce, která porodila, 200 Kč za kilogram či 6 000 Kč za kus nebo dojené ovce s mléčnou produkcí 19 680 Kč za kus. Ceník, ač je jeho užívání doporučeno současně Ministerstvem zemědělství ČR i Ministerstvem životního prostředí ČR, stále zůstává nekompletní, protože v něm stále chybí kategorie např. pro ostatní ovce, které nespádají ani do jedné z výše uvedených kategorií. Zároveň ceník nezohledňuje ani rozřazení jedinců podle toho, za jakým účelem jsou ovce chovány (plemenné, jatečné, chovné).

Je důležité si uvědomit, že je ZNŠŽ zákonem soukromoprávním. Stát, který přijímá odpovědnost za škodu, je zde v pozici dlužníka a poškozený v pozici věřitele. Toto tvrzení podkládá i samotný § 11 odst. 1 a 2 ZNŠŽ, kde je uvedený občanský zákoník jako *lex generalis* a zároveň je vyloučen z užití postup podle zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu. Stát zde tedy vystupuje jako soukromoprávní osoba, přičemž jeho jménem jedná krajské úřady, resp. Magistrát hlavního města Prahy. Peněžitá náhrada je pak poskytována přímo ze státního rozpočtu. V případě nesouhlasu poškozeného s výší nároku pak vyplývá možnost žalovat stát v civilním řízení, a to podle části třetí zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu.

4.2 Náhrada škody v okolních státech

Pokud má stát garantovat ochranu zvířete, u kterého zakáže až na výjimky jakékoliv ohrožující či škodlivé chování vůči němu, musí nabídnout alternativní řešení problémů, které tento živočich přináší. To souvisí i s přebíráním odpovědnosti za vlčí škody. Jelikož se vlk chová všude podobným způsobem, je tato problematika aktuální ve všech státech, kde se toto zvíře vyskytuje. Jednotlivé přístupy států se však od sebe odlišují.

¹⁷¹ ZDRÁHALOVÁ, Lucie. Přístupy ke škodám způsobeným vlkem. *Ochrana přírody*. 2020; 3/2020. str. 23. ISSN: 1210-258X.

4.2.1 Slovensko

Na Slovensku se touto náhradou škody zabývá část osmá zákona č. 543/2002 Z. z., *o ochrane prírody a krajiny* (SZOPK), především § 97 až 101. Úprava v těchto ustanoveních se příliš od té české neliší. Slovenský právní řád nahrazuje škodu na stejných předmětech jako český, jen přidává spárkatou zvěř, a to pouze v oblastech, kde je vlk chráněn celoročně. Vybraná domestikovaná zvířata, kterými jsou např. ovce, dobytek či kozy, musí být při útoku opět výhradně v uzavřených objektech nebo pod přímým dohledem pastýře či pasteveckého psa.

Rozsah náhrady se ale poněkud liší. Při usmrcení člověka stát hradí u nezletilého, vůči kterému měl zůstavitel vyživovací povinnost, trojnásobek průměrné měsíční mzdy zůstavitele a u všech ostatních dvojnásobek jeho průměrné měsíční mzdy. U škody na majetku se nahrazuje skutečná výše škody. Pokud se však jedná o škodu na domestikovaných zvířatech či pasteveckém psu, náleží poškozenému jen nárok na úhradu škody, která vznikla v souvislosti s jejich úmrtím nebo zraněním. Rozsah škody je podle § 99 odst. 4 SZOPK vždy možné prokázat znaleckým posudkem.

Slovenský zákon o ochraně přírody a krajiny opět zavádí dvoufázový režim, tedy ohlášení a následné uplatnění nároku. Na oznámení škody na majetku má poškozený stejný čas jako v Česku, a to do 48 hodin od jejího zjištění. Pokud se však jedná o újmu na zdraví či na životě, stanoví § 101 odst. 1 SZOPK lhůtu 60 dní. V ostatním se tato úprava od té naší neliší, pouze subjektivní lhůta na uplatnění nároku náhrady škody způsobené na všem ostatním mimo újmy na zdraví, je jeden měsíc (v ČR 10 dní).

Odpovědnost za škodu způsobenou vlkem může však dopadnout i na uživatele honitby, a to podle § 69 odst. 4 ZoP, pokud byla škoda způsobena po dobu lovu vlka nesprávným užíváním honitby (ve smyslu § 69 odst. 1 ZoP).

4.2.2 Německo

Základ německých kompenzací škod způsobených v souvislosti s ochranou přírody se nachází ve federálním zákoně o ochraně přírody, konkrétně v § 68 odst. 1 BNatSchG. Ten stanoví, že pokud vedou omezení majetku na základě tohoto zákona či zákonů na ochranu přírody jednotlivých federálních států v jednotlivých případech k nepřiměřenému zátěži, kterou nelze jinými opatřeními, zejména udělením výjimky či osvobození, napravit, je nutné vyplatit přiměřenou náhradu. Pod pojem omezení majetku však nelze podřadit útoky chráněných živočichů a jejich strpění vlastníky.

Proto je podstatný v této otázce § 68 odst. 4 BNatSchG, který dává možnost jednotlivým státům upravit vyplacení náhrad podle zákona o rozpočtu vlastníkům a jiným oprávněným osobám za značné ztížení užívání jejich pozemků, využívaných zejména k zemědělským, lesním či rybolovným účelům. Saský zákon o ochraně přírody svým § 40 odst. 6 *Sächsisches Naturschutzgesetz* rozšiřuje skutkovou podstatu § 68 odst. 4 BNatSchG o možnost žádat náhradu škody od orgánů ochrany přírody, pokud byla škoda způsobena na majetku divokými vlky, medvědy nebo rysy. Náhrada však přísluší jen tomu, kdo přijal veškerá přiměřená preventivní opatření proti vzniku škody.

Bližší podmínky pak upravuje prováděcí předpis *Verwaltungsvorschrift Wolf* ze dne 21. srpna 2019. Podle tohoto předpisu mohou být hrazeny škody na hospodářských zvířatech a hlídacích a pasteveckých psech zejména pokud byla tato zvířata usmrcena či zraněna, dále pak další škody na majetku, které vznikly v důsledku útoku vlka, veterinární výdaje a mzdové náklady na pátrání po zmizelých zvířatech. O náhradu může žádat jak fyzická, tak právnická osoba. Aby mohl být nárok přiznán, musí být splněny podmínky minimální ochrany uvedené v č. 8.1 plánu péče o vlky v Sasku (např. nejméně 90 cm vysoké elektrické ohradníky s napětím 2000 V apod.). Rozsah náhrady je stanoven na 100 % všech prokázaných škod, která je stanovena a vypočtena podle jednotného celostátního systému. Škoda musí být ohlášena bez zbytečného odkladu, nejpozději však do 24 hodin. Ohledání místa a protokolaci pak provádí Státní vyšetřovací ústav Sasko za pomoci Saského národního úřadu pro životní prostředí, zemědělství a geologii. Následně je možné podat žádost o náhradu škody způsobenou vlky, jak fyzickou, tak právnickou osobou, u krajského ředitelství, a to do 6 měsíců od ohlášení škody. Újmou způsobenou vlky na životě či zdraví člověka se německá legislativa nezabývá.

4.2.3 Polsko

V Polsku upravuje kompenzace za škody způsobené chráněnými zvířaty zákon o ochraně přírody. V čl. 126 odst. 1 Ochr. Przyr. je vlk uveden pod číslem 2) a Státní pokladna je odpovědná v souvislosti s ním za všechny škody, které způsobí.¹⁷² Hrazena je pouze škoda, nikoliv ušlý zisk. Zajímavou je první negativní podmínka, podle které ve smyslu čl. 126 odst. 6 č. 3) písm. d) Ochr. Przyr. nenáleží náhrada poškozenému, pokud byla škoda vlky způsobena na hospodářských zvířatech, která byla od západu do východu slunce bez bezprostřední péče. Z toho však vyplývá, že se jedná pouze o

¹⁷² Viz. Rozsudek Trybunału Konstytucyjnego ze dne 21. července 2014, Dz. U. 2014.1002.

obdobu českých preventivních opatření. Naopak se v Polsku *a contrario* tato opatření nevyžadují při útocích konaných ve dne. Příslušnými orgány jsou buďto Krajské ředitelství ochrany životního prostředí či Služby národního parku, které také škodu hradí.

Důležitým je pak nařízení vydané na základě čl. 126 odst. 11 Ochr. Przyr., a to *Rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie szacowania szkód wyrządzonych przez niektóre gatunki zwierząt objęte ochroną gatunkową*. Tento předpis upravuje postup pro odhad škod způsobených vlky, způsob jejich náhrady, termíny pro jejich hlášení a dále obsahuje potřebné dokumenty k uplatnění nároku.

Polsko má pouze jednofázový systém. Místo ohlášení a následného uplatnění nároku polské právo zavádí pouze žádost o náhradu škody. Tu musí poslat poškozený neprodleně po zjištění škody příslušnému orgánu. Touto žádostí je škoda ohlášena a orgány mají povinnost ji ověřit nejpozději do 30 dnů od jejího obdržení. Do té doby má poškozený povinnost zajistit veškeré stopy a důkazy potřebné k protokolaci. V případě škody na hospodářských zvířatech se přihlíží mj. k druhu a rozsahu poškození, k preventivním opatřením, času poškození a k negativní podmínce stanovené čl. 126 odst. 6 č. 3) písm. d) Ochr. Przyr. Pokud byla zvířata usmrcena (při útoku či po něm z humanitárních důvodů), přihlédne se dále k množství usmrcených zvířat, jejich tržní hodnotě, nákladům na jatečnou likvidaci a náklady za veterinární prohlídku. Pokud byla zvířata jen zmrzačena, přihlédne se k nákladům na jejich léčbu. Následně je pak škoda posouzena příslušnými orgány a poškozený informován o rozsahu náhrady, který je mu poté vyplacen. Ani polský právní řád se náhradou újmy na životě či zdraví nezabývá.

4.3 Souhrn a komparace

Právní problematika kompenzací škod způsobených vlky začíná být v Česku s jejich návratem čím dál více aktuální. Za rok 2020 (k 30. říjnu roku 2020) bylo doposud v celé České republice zaznamenáno celkem 204 hlášených škodných událostí způsobených vlky. Výše všech vyplacených náhrad byla ke stejnému datu celkem 5 114 000 Kč.¹⁷³ I přes tuto výši vyplacené částky však hospodáři upozorňují na to, že škoda bývá mnohdy vyšší než samotná náhrada a že nejsou zohledňovány další okolnosti (např. plemenná hodnota apod.).¹⁷⁴ V tomto ohledu dle mého názoru česká

¹⁷³ *Přehled škodných událostí 2020* [online]. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR [cit. 1.12.2020].

¹⁷⁴ HAVRLANT, Jiří. *Kausa vlk*. Verněřovice: ©2018. str. 37.

právní úprava výrazně zaostává za úpravami našich sousedů. Nezhledňuje totiž různé hodnoty jednotlivých zvířat. Vyhláška č. 360/2000 Sb. tudíž absolutně nepostačuje k určení výše. Dále v souvislosti se zraněnými či usmrcenými hospodářskými zvířaty vyvstávají další náklady, které český právní řád zcela opomíjí. Mohou jimi být nejen náhrada za veterinární léčbu či ošetření, které jsou propláceny jak v Německu, tak v Polsku, ale i náhrada mzdy při dohledávce zvířat či náklady na samotnou likvidaci kadáverů. Na Slovensku lze tyto události podřadit pod pojem „škoda vzniklá v souvislosti s úmrtím nebo zraněním hospodářských zvířat“. Na tento problém částečně odpovídá Program péče. Pokud by se podařila zavést opatření v něm uvedená jako např. aktualizovaný ceník, zhodnocení různých chovů, zohlednění vedlejších nákladů apod., mohl by být vytvořen systém pro postižené hospodáře přívětivější.¹⁷⁵

U polské legislativy vidím částečné pochybení v jednofázovém systému hlášení škod a žádání o nárok. Ačkoliv je to pro běžného člověka přehlednější a je zde méně administrativních podání, celý systém se zdá být velmi komplikovaný už jen kvůli náležitostem samotné žádosti. O tom mj. svědčí to, že obdobný postup neuzívá ani jeden z ostatních srovnávaných států.

Ještě zde zmíním třetí způsob řešení náhrad škod, který byl v roce 2005 zaveden v italském Grossetu. Tento systém byl založen na dobrovolném pojištění, přičemž chovatelé platili pouze 10 % pojistného a zbytek hradil stát. V případě škodné události pak bylo jako pojistné plnění vyplaceno cca 70 % z tržní ceny usmrceného zvířete. Toto fungování náhrad škod způsobené vlky se však neosvědčilo a ke klasickému systému náhrad se tato část Itálie vrátila zpět v roce 2014.¹⁷⁶

Co se pak lhůt týče, ve všech komparovaných právních rádech jsou přiměřené, až na českou úpravu v oblasti uplatnění nároku v případě škody na domestikovaných zvířatech a pasteveckých psech. Zde bych nechal Česko inspirovat slovenským zákonem a stanovil bych prodloužil bych prekluzivní subjektivní lhůtu na 1 měsíc.

Zcela spravedlivé se mi zdá vázat v duchu principu prevence náhradu škody na preventivní opatření po vzoru Německa. Koncepce minimálního standartu ochrany by, jak vyplývá z jejich zkušeností, mohla zabránit až 95 % vlčích útoků.¹⁷⁷ Zakotvení tohoto konceptu by se však mělo nacházet nikoli v koncepčním nástroji – Programu

¹⁷⁵ Blíže Ministerstvo životního prostředí. *Program péče o vlka obecného*. ©2020. str. 13-14.

¹⁷⁶ ZDRÁHALOVÁ, Lucie. Přístupy ke škodám způsobeným vlkem. *Ochrana přírody*. 2020; 3/2020. str. 25. ISSN: 1210-258X.

¹⁷⁷ *Vlčice, která byla před 14 dny nalezena u silnice na Kokořínsku, má v těle zbytky střely* [online]. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, ©2020 [cit. 30.11.2020].

péče, nýbrž v prováděcím právním předpisu. Tuto povinnost by měly následovat dotace na podporu výstavby takovýchto preventivních opatření. V dnešní době je sice propláceno 100 % nákladů z Operačního programu Životního prostředí 2014-2020, nicméně lze čerpat částku v maximální výši 20 000 eur v průběhu tří let. To může být mnohdy nedostačující. V Polsku je prevence řešena v čl. 126 odst. 4 a 5 Ochr. Prz. Prz., kde je dána možnost tato preventivní opatření dopředu diskutovat s příslušnými orgány a žádat na ně dotace či je nechat rovnou realizovat. Takový vstřícný krok vůči potenciálním poškozeným v českém právním řádu postrádám. A přitom je nutné tyto kroky podnikat, aby nedocházelo k nevoli lidí v otázce návratu vlka obecného do naší krajiny.

5. Chov vlka a obchod s ním

Domestikace divokých zvířat, tedy i vlků, a jejich chov v zajetí je otázkou, která doposud není řádně právně podchycena. Pokud se živý jedinec vlka obecného dostane do legální držby, resp. vlastnictví člověka, popř. se již v takovém režimu narodí, nelze jej považovat ani za *res nullius*,¹⁷⁸ ani za volně žijícího živočicha. Takovýmito jedinci je totiž ve smyslu § 54 odst. 4 věty 3. ZOPK odebrán i právní status chráněných volně žijících živočichů. Ochranu je jim tedy třeba zajistit jinými právními prostředky.

Se zájmovým chovem významně souvisí nakládání s chovanými jedinci, především obchodování. Tuto problematiku bylo třeba řešit již v zájmu ochrany volně žijících živočichů, aby nedocházelo k nelegálnímu odchytu těchto živočichů z přírody, a proto je zejména mezinárodní obchod s exempláři legislativně dopodrobna upraven, jak je popsáno mj. ve druhé části této práce.

Jelikož se u zájmového chovu jedná o právem téměř nekodifikovanou oblast a naopak u obchodu s vlky o oblast významně harmonizovanou, budu se v této části zabývat pouze platnými právními předpisy v České republice.

5.1 Právní úprava zájmového chovu vlka v ČR

Český právní řád v rámci úpravy zájmového chovu nerozlišuje mezi druhy běžných, domácích zvířat a jinak zvláště chráněných živočichů. Zvířetem v zájmovém chovu se podle § 3 písm. e) ZOZPT rozumí „*zvíře, u kterého hospodářský efekt není hlavním účelem chovu, a to buď chované v prostorách k tomu určených nebo v domácnosti, jehož chov slouží především zájmové činnosti člověka, nebo zvíře sloužící člověku jako jeho společník.*“¹⁷⁹

Zákonem č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání (ZOZPT), který vychází z Evropské dohody o ochraně zvířat v zájmovém chovu (dále jako „EDoZCH“) sepsané na půdě Radě Evropy roku 1987, je zaváděna nová kategorie, a to druhy zvířat, které vyžadují zvláštní péči. Tyto jsou pak specifikovány ve vyhlášce č. 411/2008 Sb., o stanovení druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči. Vlk obecný by mohl také spadat do této kategorie na základě § 2 odst. 3 písm. b) vyhlášky č. 411/2008 Sb., neboť se také jedná o druh živočichů z řádu šelem (*Carnivora*). Toto ustanovení však z uvedeného vyjímá všechna zvířata, která jsou chovaná jako zvěř v zajetí ve smyslu § 7 ZoM.

¹⁷⁸ Blíže část druhá, kap. III., podkap. 2. této práce.

¹⁷⁹ Ustanovení § 3 písm. e) ZOZPT.

Vyvstává tak otázka, zda zájmový chov vlka, v rámci kterého tento druh ztrácí svůj status zvláště chráněného volně žijícího živočicha podle ZOPK, spadá do režimu zákona o myslivosti, který upravuje chov zvěře jakožto divoce žijících zvířat, nebo do režimu ZOZPT a vyhlášky č. 411/2008 Sb., které by vlkům přiznávali status zvířete vyžadujícího zvláštní péči, což není v našem právním řádu zcela vyjasněno. Tímto se budu zabývat dále.

Bez ohledu na řešení této otázky se vztahují na vlky obecně platná ustanovení společná všem zvířatům chovaných zájmově. Zákon na ochranu zvířat proti týrání mezi takové živočichy řadí každé „zvíře, u kterého hospodářský efekt není hlavním účelem chovu, a to buď chované v prostorách k tomu určených nebo v domácnosti, jehož chov slouží především zájmové činnosti člověka, nebo zvíře sloužící člověku jako jeho společník.“¹⁸⁰ Z uvedeného je zřejmé, že zájmový chov má být provozován zejména z důvodu zájmové činnosti či osobní spotřeby drobných chovatelů.¹⁸¹

Podmínky chovu jsou upraveny zejména § 13 ZOZPT. Již v první odstavci tohoto ustanovení je stanovena povinnost každého zajistit zvířeti v zájmovém chovu jeho biologické potřeby a vytvoření přiměřených podmínek pro zachování jeho fyziologických funkcí tak, aby nedocházelo k bolesti, utrpení nebo poškození zdraví zvířete. Za tuto povinnost podle komentáře „odpovídá chovatel zvířat v zájmovém chovu, ale i ten, kdo se ujal toulavého nebo opuštěného zvířete.“¹⁸² Pokud tyto podmínky zaručeny nejsou nebo pokud se zvíře nemůže adaptovat, přestože byly zabezpečeny, je zakázáno zvíře v zájmovém chovu držet. Z EDoZCH dále vyplývají další povinnosti, které nejsou českým právem blíže specifikovány, a to např. v čl. 4 odst. 2 EDoZCH demonstrativně rozšiřuje povinnosti, které je nutné zachovávat, a to zejména poskytovat zvířeti možnost přiměřeného pohybu, poskytovat mu krmivo a vodu a učinit přiměřená opatření k zabránění jejich úniku. Negativní podmínky chovu obsahuje § 13 odst. 3 ZOZPT, který zakazuje chovat zvířata, u kterých by za chovatelem vytvořených podmínek v dalších generacích na základě dědičnosti došlo k degenerativním změnám. Dále nesmí být zvíře darováno či prodáno osobě mladší 15. let při absenci souhlasu rodičů nebo osobě s omezenou svéprávností. Tento věk mohl být uzákoněn díky výhradě České republiky uplatněné při podpisu EDoZCH.

¹⁸⁰ Ustanovení § 3 písm. e) ZOZPT.

¹⁸¹ DAMOHORSKÝ, Milan et al. *Právo životního prostředí*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, ©2010. str. 410. ISBN: 978-80-7400-338-7.

¹⁸² HŮLOVÁ, Markéta. *Zákon na ochranu zvířat proti týrání* [online]. Komentář. Praha: Wolters Kluwer, a. s., ©2020, [cit. 23.12.2020]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz>.

Další obecné povinnosti chovatelů vlků jsou uvedeny v zákoně č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (ZoVP). Těmi jsou podle § 4 ZoVP zejména předcházení poškození jejich zdravotního stavu, tento stav sledovat a při zhoršení buď poskytnout první pomoc či se obrátit na odbornou veterinární pomoc a bránit vzniku a šíření nákaz. Důležité je podotknout, že ač jsou v § 4 odst. 1 písm. f) ZoVP vyjmenovány některé psovité šelmy, které musejí být očkovány proti vzteklině, vlk mezi nimi uveden není.

U vlka v zájmovém chovu je podstatné též to, že je zahrnut do „volně žijících zvířat“ definovaný v § 3 písm. b) ZOZPT, jelikož je druhem, jehož populace se udržuje v přírodě samovolně. Pro tuto kategorii bylo Ministerstvem zemědělství ČR vydáno doporučení Ústřední komise pro ochranu zvířat ohledně podmínek chovu savců volně žijících druhů v zajetí, ve kterém jsou uvedeny různé nároky na prostředí, ve kterém by se vlci měli chovat, jako např. různé vizuální zábrany, kmeny, skály, keře, dále teplotu ubikace a krmivo apod.¹⁸³ Tato doporučení se netýkají chovu pro myslivecké účely, v cirkusech či zoologických zahradách.

Dále je u volně žijících zvířat zakázán podle § 14 odst. 7 ZOZPT odchyt jedinců pro zájmový chov nebo chov, jehož cílem je domestikace, včetně drezúry (výcviku) a podle § 14a odst. 1 písm. a) ZOZPT provoz mobilních zařízení, v nichž jsou takové jedinci umístěni převážně v prostoru dopravního prostředku (s výjimkou cirkusových zvířat). Tímto obecná ochrana vlků v zájmovém chovu končí.

5.1.1 Vlk jako zvěř chovaná v zajetí

Při řešení výše postavené otázky, zda se na vlčí zájmový chov vztahuje též ZoM, lze za použití jazykového výkladu dojít k závěru, že vlk obecný bude za všech okolností zvěří podle ZoM, jelikož v § 2 písm. c) ZoM nejsou ani ochočená či dokonce zdomácnělá zvířata vyňata z tohoto pojmu. Zároveň nespadá zájmový chov do kategorií uvedených v § 7 odst. 1 věty 4. ZoM, kde jsou vymezeny chovy, které se za chov zvěře v zajetí nepovažují. Z výše uvedeného lze tak dovodit, že chov vlka obecného bude podřízen režimu ZoM, a tím pádem nebude spadat do kategorie zvířat vyžadujících zvláštní péči ve smyslu § 2 odst. 3 písm. b) vyhlášky č. 411/2008 Sb.

V tomto případě by byl chov vlka možný jen se souhlasem orgánu státní správy myslivosti, přičemž v žádosti o takové povolení by musel žadatel předložit též vyjádření

¹⁸³ Blíže HOLEČKOVÁ, Hana a DOUSEK, Jiří. *Doporučení Ústřední komise pro ochranu zvířat. Podmínky chovu savců volně žijících druhů v zajetí*. 3. vydání. Praha: Ministerstvo zemědělství ČR, ©2006. str. 31-32. ISBN: 80-7084-556-2.

veterinárních orgánů podle ZoVP a orgánů na ochranu zvířat podle ZOZPT. Podle § 5 odst. 1 písm. c) ZoM je pak zakázáno takové jedince vypouštět do honitby, pokud k tomu nebyla udělena výjimka orgánem státní správy myslivosti.

Podle mého názoru lze do tohoto režimu zahrnout pouze ty případy chovu vlků, kdy jsou odchováni v zajetí, příp. se v něm narodí, za budoucím účelem znovuosídlení nových oblastí, popř. jejich reintrodukce zpět do přírody. V rámci takového chovu tak u těchto jedinců zcela nevytizí jejich divokost a schopnost se o sebe postarat v divoké přírodě.

5.1.2 Vlk jako zvíře vyžadující zvláštní péči

Za užití teleologického výkladu ZOZPT ve spojení s vyhláškou č. 411/2008 Sb. je zřejmé, že účelem zařazení do kategorie zvířat vyžadujících zvláštní péči je zvýšená kontrola a ochrana vyjmenovaných druhů živočichů. Pokud by byl úmysl tvůrce předpisů takový, že by chtěl druh *Canis lupus* vyjmout z režimu takové ochrany, dá se předpokládat, že by jej v § 2 odst. 3 písm. b) vyhlášky č. 411/2008 Sb. uvedl výslovně, stejně jako druh *Canis familiaris*. Chránit vlka jako kriticky ohrožený druh touto formou je přitom více než žádoucí a jeho zařazení mezi zvířata vyžadující zvláštní péči by tak bylo logické.

V tomto případě nebude nutné pro takový chov žádat rozhodnutí podle § 7 odst. 1 ZoM, nýbrž postačí povolení podle § 13 odst. 5 ZOZPT, které vydává krajská veterinární správa příslušná podle místa chovu zvířete a ve kterém mohou být stanoveny podmínky zájmového chovu. Takové povolení není potřeba pro chov v zoologických zahradách a záchranných stanicích. Chovatelem vlka, jakožto druhu vyžadující zvláštní péči, smí být fyzická osoba starší 18 let nebo právnická osoba (u té musí být stanovena fyzická osoba starší 18 let, které bude svěřena péče o zvíře). Rozhodnutí o povolení se vydává na tři roky, přičemž může být na základě písemné žádosti prodlouženo. Kontrolu všech podmínek, zejména těch pro zajištění biologických potřeb atd., je povinna alespoň jednou za rok provést příslušná krajská veterinární správa. Pokud shledá, že chovatel v něčem pochybil, může rozhodnutím změnit povolení či jej zcela odejmout. Pro doplnění, ani takovéto vlky odchované v lidské péči není možné podle § 54 odst. 3 ZOPK vypouštět do volné přírody, pokud k tomu nebyl dán souhlas orgánem ochrany přírody.

Tento režim by se dle mého měl vztahovat na všechny již zdomácnělé jedince vlka obecného, kteří jsou chováni za účelem chovu v domácnosti, zejména jako

lidského společníka. V čem spatřuji nedostatečnost režimu podle ZOZPT, je to, že nezavádí, např. oproti Polsku,¹⁸⁴ registr chovatelů. Chybí pak přehlednost a kontrolovatelnost takového chovu.

5.1.3 Veřejné vystoupení vlků

Zákon na ochranu zvířat proti týrání pamatuje též na situace, kdy jsou zvířata užívána chovateli k určitému veřejnému výkonu. Takovým vystoupením se podle § 8 odst. 1 ZOZPT rozumí provádění určité činnosti zvířetem či zvířaty, které je veřejně přístupné, „*a to i prostřednictvím hromadných sdělovacích prostředků, za účelem výchovy, vzdělání, reklamy, soutěže nebo za účelem podnikání,*“¹⁸⁵ nebo činnosti, „*při které vznikne doklad o zvířeti, která je hodnocením jeho vzhledu, výkonu nebo určitých vloh.*“¹⁸⁶ Co se týká vlků, jednalo by se tak s největší pravděpodobností o jejich využití v cirkusech, ale také i pro natáčení různých filmů a reklam, které mají být vysílány prostřednictvím televizí, kin apod. Může se též jednat i pouze o zvukovou stopu, kdy je vlk motivován k vytí, které je následně do filmu zakomponováno. Pořadatel, který může být jak fyzickou, tak právnickou osobou, je povinen při tomto vystoupení zajistit přítomnou fyzickou osobu, která je schopna odborné manipulace se zvířetem, zejména rozpoznat zhoršení jeho zdravotního stavu, zjistit změny v jeho chování a určit, zda je celkové prostředí vhodné k zachování zdraví a pohody zvířete. Podle § 8 odst. 3 ZOZPT musí pořadatel provádění vystoupení spolu s dalšími informacemi oznámit alespoň 14 dnů předem krajské veterinární správě, předložit seznam činností se zvířaty, poučit osoby, jak manipulovat se zvířaty, případně oznámit porušení podmínek ochrany zvířat. Vlci jsou však k využití např. v cirkusech zcela nevhodní, neboť se jedná o specifická zvířata co do potřeby velikosti přirozeného výběhu či do sociálních vazeb na ostatní jedince. Toto dovedli sami autoři doporučení Ústřední komise pro ochranu zvířat vydaného Ministerstvem zemědělství ČR v roce 2001, které upravuje podmínky chovu savců v cirkusech. Ti se v tomto dokumentu zcela vymezili proti udělení nových povolení pro chov či přepravu vlků v cirkusech, a to proto, že „*vlci žijí ve smečkách. Velikost smečky je závislá na ekologických podmínkách. Ve smečce vznikají různé sociální interakce. Sociální organizace se neustále mění. Vztah mezi alfa zvířetem a podřízenými se mění tak často, že tato zvířata potřebují velké prostory, aby se vyhnula*

¹⁸⁴ Viz čl. 64 Ochr. Przycz.

¹⁸⁵ Ustanovení § 8 odst. 1 ZOZPT.

¹⁸⁶ Ibidem.

trvalému stresu. Vlci mají velkou potřebu pohybu, kterou v cirkusových podmínkách není možné naplnit.“

5.2 Obchod s vlkem v České republice

K obchodu s vlky se váže mnoho právních předpisů. Tato právní oblast je významně legislativně podchycena zejména proto, že „*využívání divoké přírody pro účely mezinárodního obchodu [je] druhou nejvýznamnější příčinou ubývání druhů na naší planetě, a to hned za ničením přirozených stanovišť.*“¹⁸⁷ Proto bylo po přistoupení Evropské unie k úmluvě CITES, která je základním dokumentem upravujícím obchod s volně žijícími živočichy, zavedeno nařízení OFFRO, jak je již výše uvedeno. Česká republika následně oba tyto mezinárodní závazky doplnila zákonem o obchodu s ohroženými druhy (ZOOD) a vyhláškou č. 210/2010 Sb. o provedení některých ustanovení zákona o obchodování s ohroženými druhy (dále jako „*předpisy CITES*“). Mimo tyto předpisy se v určitých případech vztahuje na obchod s vlky též ZOZPT, a to zejména prostřednictvím svého § 13a, dále pak ZOPK či ZoVP.

5.2.1 Obchod CITES

Jaký má vlk právní status v rámci obchodování s ním je uvedeno ve druhé části této práce. Dále se však budu zabývat zejména vlky spadající do přílohy A nařízení OFFRO. Tito budou dále značeni jako „*Avlci*“.

Předpisy CITES upravují zejména dovoz, vývoz, zpětný vývoz a přemísťování ohrožených druhů. Velmi významným je pak pro doplnění zákaz obchodních činností v čl. 8 odst. 1 nařízení OFFRO, které ve vztahu k vlkům zakazuje „*nákup, nabízení ke koupi, nabývání pro obchodní účely, veřejné vystavování pro obchodní účely, využívání pro obchodní zisk a prodej, držení za účelem prodeje, nabízení k prodeji nebo převážení za účelem prodeje*“¹⁸⁸ jejich exemplářů, ze kterých pak může Ministerstvo životního prostředí ČR (dále pro tuto část jako „*ministerstvo*“) na základě žádosti podle § 15a odst. 1 ZOOD podané u krajského úřadu povolit výjimku, a to např. z důvodu chovatelských účelů, které přinesou užitek pro zachování vlčího druhu nebo výzkumných či vzdělávacích účelů zaměřených na ochranu nebo zachování tohoto druhu.

¹⁸⁷ KLOUČEK, Ondřej. *CITES – základní informace* [online]. Praha: Ministerstvo životního prostředí, ©2020 [cit. 18.11.2020], str. 1.

¹⁸⁸ Čl. 8 odst. 1 nařízení OFFRO.

Důležité je i zmínit čl. 7 odst. 1 nařízení OFFRO, který stanoví, že pro exempláře narozené a odchované v zajetí a zároveň spadající pod přílohu A platí stejná ustanovení, jako na exempláře druhů zařazených do přílohy B. Tito budou spolu s vlčími populacemi řazenými do přílohy B nařízení OFFRO značeni jako „Bvlci“.

Dovoz, vývoz, zpětný vývoz a přemísťování vlků je možný pouze po provedení potřebných kontrol a po předložení dovozního a vývozního povolení či potvrzení o zpětném vývozu, které vydává ministerstvo vždy po splnění podmínek stanovených nařízením OFFRO a ZOOD. Například podle čl. 4 odst. 2 nařízení OFFRO jsou podmínkami udělení vývozního povolení u Avlků písemné oznámení vědeckého orgánu, kterým je v České republice podle § 27 ZOOD Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, že *„odchyt či sběr exemplářů ve volné přírodě nebo jejich vývoz nebude mít škodlivý účinek na stav zachování druhu nebo na rozsah území, na kterém se příslušná populace daného druhu vyskytuje.“*¹⁸⁹ Podmínky nařízení OFFRO jsou pak doplněny § 8 odst. 2 ZOOD, který stanoví, co je třeba přiložit k formulářové žádosti, tj. například popis podmínek, za kterých bude živý exemplář dopravován během přepravy a umístěn po dovozu, nebo stručný popis chovu exempláře narozeného v zajetí. U povolovacích dokumentů platí, že pro skupinu Avlků jsou vždy zavedena přísnější pravidla než pro skupinu Bvlků, u kterých je komerční využívání více rozvolněné. U přemísťování živých exemplářů Avlků v rámci EU je stanoveno, že se vyžaduje předběžné povolení ministerstva k přemístění. V jiných případech přemístění je povinností zodpovědné osoby mít při sobě doklad o legálním původu exempláře. Naopak k přemísťování živých exemplářů Bvlků se čl. 9 odst. 4 vyjadřuje pouze tak, že *„může držitel exemplář opustit teprve poté, co zajistil, aby zamýšlený příjemce byl odpovídajícím způsobem informován o ubytování, vybavení a postupech potřebných k zajištění řádné péče o exemplář.“*¹⁹⁰

Aby mohl být celý systém řádně kontrolován, stanoví § 23 ZOOD povinnost vlastníkovi či dlouhodobému držiteli registrovat exempláře spadající do přílohy A u příslušného krajského úřadu. Tato povinnost se však na vlky nevztahuje, jelikož se vyskytují přirozeně v naší přírodě a tudíž se na ně vztahuje výjimka § 23 odst. 1 písm. a) č. 1 ZOOD. Stále se však na ně vztahuje povinnost být nezaměnitelně označeni ve smyslu § 23c odst. 1 ZOOD. Dále je pak povinen každý, kdo *„drží, chová, (..) přepravuje, veřejně vystavuje, prodává, vyměňuje, nabízí za účelem prodeje nebo*

¹⁸⁹ Čl. 4 odst. 2 písm. a) nařízení OFFRO.

¹⁹⁰ Čl. 9 odst. 4 nařízení OFFRO.

výměny¹⁹¹ vlka na výzvu České inspekce životního prostředí (ČIŽP) či celního úřadu prokázat původ a vést o takovém nakládání písemné záznamy. Stejně tak je podle § 24 odst. 7 povinen vést záznamy o chovu a umožnit jejich kontrolu každý, kdo chová A či Bvlky. Je nutné dodat, že jelikož se vlci neregistrují a také proto, aby mohl chovatel u vlků získat doklad o tom, že se jedná o jedince odchovaného v lidské péči, přichází § 54 odst. 4 ZOPK s možností požádat o osvědčení, které je zároveň zákonným důvodem držby takového jedince. Toto osvědčení „*může být nahrazeno potvrzením o výjimce ze zákazu obchodních činností vydané pro exemplář živočišného druhu narozený a odchovaný v zajetí v souladu s čl. 8 odst. 3 písm. d)*“¹⁹² nařízení OFFRO.

Pokud vyvstanou pochybnosti o legalitě drženého exempláře, má ČIŽP nebo celní úřad možnost podle § 34 ZOOD jej zadržet a následně po prokázání nelegálnosti držby exemplář podle § 34a ZOOD zabavit. Toto ustanovení lze užít alternativně k § 89 ZOPK, který stanoví pravomoc orgánu ochrany přírody a krajiny odebrat nedovoleně držené jedince zvláště chráněných druhů živočichů. Aplikace tohoto ustanovení může nastat v případě, že nebyl na výzvu orgánu ochrany přírody a krajiny tím, kdo držel vlka či s ním jinak nakládal, prokázán původ podle § 54 odst. 1 ZOPK.

5.2.2 Zvláštní podmínky pro obchod podle ZOZPT

Nad povinnosti týkajícími se obchodu s vlky, které jsou uvedeny výše, stanoví ZOZPT další pravidla pro fyzické nebo právnické osoby, které na základě živnostenského oprávnění chovají zvířata určená pro zájmové chovy pro účely obchodu s nimi nebo s těmito zvířaty obchoduje. Pro připomenutí, živností se rozumí „*soustavná činnost provozovaná samostatně, vlastním jménem, na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku a za podmínek stanovených*“¹⁹³ zákonem č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (dále jako „ŽZ“). Zvláštními podmínkami jsou podle § 13a ZOZPT zejména povinnost ohlásit do 30 dnů před zahájením či ukončením podnikání potřebné informace krajské veterinární správě, která následně provádění živnosti kontroluje. Pokud shledá porušení, smí dát podnět živnostenskému úřadu k zahájení řízení o zrušení či pozastavení živnostenského oprávnění. Podnikatel musí vést evidenci o nakoupených a prodaných jedincích po dobu alespoň 3 let a bezplatně poskytnout

¹⁹¹ Ustanovení § 24 odst. 1 ZOOD.

¹⁹² VOMÁČKA, Vojtěch. § 54 [Prokázání původu]. In: VOMÁČKA, Vojtěch et al. *Zákon o ochraně přírody a krajiny*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, ©2017, str. 423-424. ISBN: 978-80-7400-675-3.

¹⁹³ Ustanovení § 2 ŽZ.

kupujícímu v písemné podobě správné a podrobné informace o podmínkách chovu a péči o zdraví a pohodu kupovaného zvířete.

5.3 Souhrn

Jak je psáno výše, obchod a zájmový chov spolu významně souvisí. Pokud se totiž člověk rozhodne chovat vlka jako svého společníka či za komerčními účely, vztahují se na něj pravidla stanovená nejen předpisy CITES, které upravují obchodování s vlky, jakožto druhem přímo ohroženým vyhynutím, ale také ZOZPT, co se standartu chovu a tzv. zvířecího welfare¹⁹⁴ týče. Vlka obecného lze do držení získat vícero způsoby. Pro převod vlastnictví musí mít obchodník s vlky povolení ze zákazů podle § 15a odst. 1 ZOOD a pokud půjde i o mezistátní přemístění, musí být vyžádáno předběžné povolení o přemístění vlka. Jelikož je však vlk v naší přírodě přítomen jako volně žijící živočich, lze povolit též odchyt vlka udělením výjimky podle § 56 ZOPK a následně i povolením k lovu, resp. odchytu podle § 39 ZoM (právním důvodem nabytí a zároveň zákonným průkazem původu je pak rozhodnutí o povolení výjimky podle § 56 ZOPK¹⁹⁵). Když se tedy podaří nabyt takového jedince do vlastnictví a zahájí se zájmový chov, musí být vlkovi zajištěno zejména jeho přirozené prostředí ve smyslu § 13 ZOZPT, které je blíže specifikováno v doporučení Ústřední komise pro ochranu zvířat. Je možné, že v rámci takového chovu vzejdou z chovaných vlků též potomci, vlčata. Pokud je chovatel podnikatelem, rovnou si může zažádat o výjimku ze zákazů obchodování podle 15a odst. 1 ZOOD. Pokud jím však není, musí zažádat alespoň o osvědčení podle § 54 odst. 4 ZOPK. V případě, že by ani jeden z dokumentů neměl, mohlo by mu být takové vlče státními orgány odebráno nebo zabaveno.

Tento systém obchodu a chovu, ač se zdá být velmi složitý a na mnoha místech v zákonech a jiných předpisech nepřehledný, zaručuje vcelku ucelenou ochranu vlkům ať žijícím v zájmových chovech či ve volné přírodě. Skrze zvýšenou administrativní povinnost tak stát smí efektivně kontrolovat nakládání a držení těchto zvířat přímo ohrožených vyhynutím. Celostátně však chybí evidence všech chovaných vlků v zajetí. Toto opatření již je však navrhováno v rámci Programu péče.¹⁹⁶

¹⁹⁴ Viz DAMOHORSKÝ, Milan et al. *Právo životního prostředí*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, ©2010. str. 410. ISBN: 978-80-7400-338-7.

¹⁹⁵ VOMÁČKA, Vojtěch. § 54 [Prokázání původu]. In: VOMÁČKA, Vojtěch et al. *Zákon o ochraně přírody a krajiny*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, ©2017, str. 416. ISBN: 978-80-7400-675-3.

¹⁹⁶ Viz Ministerstvo životního prostředí. *Program péče o vlka obecného*. ©2020. str. 15.

Další důležitou otázkou, na kterou český právní řád nedává jednoznačnou odpověď, je ta, zda odebraný jedinec druhu *Canis lupus* přestává být zvěří ve smyslu ZoM, či zda i nadále spadá do kategorie § 2 písm. c) ZoM. Jak jsem již výše uvedl, je podstatné rozlišovat mezi úmysly, s jakými je vlk chován. Stále však proti této myšlence vyvstává znění § 5 odst. 1 písm. c) ZoM, které *a priori* zakazuje vypouštět zvěř drženou v zajetí do honitby. Podmíněné vypouštění takových jedinců by však bylo smysluplné ve chvíli, kdy by stát chtěl takové jednání kontrolovat, což je jistě záměrem tohoto ustanovení. Právní teorie, jak uvádí komentář k §5 odst. 1 písm. c) ZoM, považuje na druhou stranu toto ustanovení za nadbytečné s tím, že *„jde o evidentní chybu vzniklou při projednávání zákona, kdy pro rozhodování místo součinnosti orgánu ochrany přírody byla zakotvena (...) výlučná působnost“* orgánu státní správy myslivosti. Stále totiž obecně platí § 54 odst. 3 ZOPK a jeho režim vypouštění do volné přírody.

Závěr

Ve své práci jsem se snažil poukázat na to, že přítomnost vlka obecného ve volné přírodě spolu s ostatními velkými šelmami je zcela zásadní pro rozmanitost a funkčnost celého ekosystému. I přes nárůst případů pytláctví, zvyšující se míru urbanizace spolu s rozvojem infrastruktury, se kterými souvisí fragmentace a neprostupnost krajiny, a odmítavý postoj veřejnosti se vlkům daří přežívat a rozmnožovat se na území České republiky.

Právní status, který je vlkům přiznáván jak na mezinárodní, tak národních úrovních, odpovídá míře ohrožení tohoto druhu. Je tedy zcela na místě považovat vlka obecného za prioritní druh, který vyžaduje zvláštní právní ochranu. Díky zakotvení jeho právního postavení především v evropském sekundárním právu, které má v této oblasti harmonizační účinky, ale i v dalších mezinárodních závazcích je tak vytvářen prostor, ve kterém se vlci mohou bez větších obtíží rozšiřovat, čímž je snižována míra jejich ohrožení. Tím, že se vlčí právní statusy v zemích bezprostředně sousedících s naší republikou podobají, jsou české vlčí smečky řádně chráněny i při přecházení hranic sousedních států. Jediným z těchto států, u kterého není garantováno celoroční zachování statusu vlka jako zvláště chráněného živočicha, je Slovenská republika, která omezeným legálním lovem působí negativně na úspěšnou obnovu vlčích subpopulací žijících na našem území.¹⁹⁷ Rozhodnutí přiklonit se k celoroční ochraně vlka na Slovensku je však otázkou nikoliv právní, ale politickou. Nezbyvá tedy, než komunikovat se slovenskou stranou, a věřit, že i oni jednou zařadí druh *Canis lupus* mezi své chráněné živočichy.

Dále jsem se zabýval otázkou, pokud právní řády přiznávají vlkům určitý právní status, jaká konkrétní ochrana jim z něj vyplývá. I zde hraje nepřehlédnutelnou a podstatnou roli evropské právo, především pak směrnice OFFB. Ta velmi přísně zapovídá zejména usmrcování, odnímání, nakládání nebo rušení jedinců tohoto druhu. Působení těchto zákazů pak zesiluje garanci ochrany přirozeného vlčího biotopu, čímž chrání přirozené prostředí vlků, zejména před negativními důsledky lidských činností. Jednotlivé státy tak již nemají příliš prostoru, ale vlastně ani potřeby, ke zpříšňování této už tak vysoké ochrany. Směrnice OFFB též upravuje postup států v případě potřeby povolit určitou ve vztahu k vlkům zakázanou činnost. Jednotlivé státy si sice i zde

¹⁹⁷ KUTAL, Miroslav a DULA, Martin. Evidence-based hunting policy needed in Slovakia. *Science*. AAAS, ©2020; **370**(6521), str. 1174. ISSN: 1095-9203.

mohou stanovit své vlastní podmínky pro povolení výjimky ze zákazu, ale opět musí splňovat minimální požadavky směrnice OFFB, které dále v mnoha svých judikátech upřesnil Soudní dvůr EU. Právní úprava většiny států se tak, co se právního statusu a jeho obsahu týká, příliš neliší.

To vše, jak ukazují v této práci, má přímý dopad na právní ochranu při lovu vlků. Ti totiž jak v Česku, tak na Slovensku spadají pod zákonný pojem zvěř, k němuž se vážou další rozsáhlá práva a povinnosti. Český ZoM sice řadí vlky mezi zvěř, kterou nelze lovit, stále však mohou nastat situace, ve kterých je nezbytné konkrétního jedince z volné přírody odejmout. V našich podmínkách toto může přicházet v úvahu zejména tehdy, kdy si vlk příliš navykne na lidskou přítomnost a začne útočit na lehce ulovitelná hospodářská zvířata. Lov není v našem právním systému přímo definován, nicméně jakákoliv manipulace s chráněnými vlčími jedinci odpovídající tomuto pojmu je zdárně podchycena administrativně-právními nástroji, možná až zbytečně složitě. Skutečnost, že ochranou vlka se samostatně zabývá jak ZOPK, tak ZoM, přináší do rozhodování o lovu vlka určitou dvojkolejnost, tj. rozhodování dvěma na sobě nezávislými správními orgány, každým podle jiného právního režimu. K povolení lovu vlka jsou tak současně potřebné dva správní akty. V rámci povolovacího řízení podle ZOPK je pak dána možnost veřejnosti, resp. občanského sdružení či spolku s ekologickým zaměřením, stát se účastníkem takového řízení a ovlivnit jeho výsledek. Jedná se o jedinou příležitost občanů aktivně bránit vlka obecného právními nástroji. Je zřejmé, že při rozhodování o povolení lovu odpovídající činnosti je vždy důležitá spolupráce příslušných správních orgánů, tj. orgánu státní správy myslivosti s orgánem ochrany přírody. Stejně tak je zdárně zajištěna i kontrola způsobu provádění lovu, který musí respektovat zásady humánního zacházení se zvířaty vyplývající mj. z mezinárodních závazků.

V další části práce jsem se zabýval problematikou odpovědnosti za škodu způsobenou vlky, která je velmi významným tématem z hlediska možného soužití chovatelů hospodářských zvířat (především ovcí) s touto šelmou. Aby nebyli tito hospodáři tlačeni přímou právní ochranou vlka až do situací, které pro ně mohou být ekonomicky likvidační, je nutné v zákonech ukotvit dostatečné kompenzační opatření, které nahradí vzniklou škodu. Tím bude docíleno toho, že chovatelé nebudou frustrováni z podobných vlčích útoků a motivováni ze zoufalství převzít spravedlnost do vlastních rukou. Toto současně představuje opatření, byť nepřímé, pro ochranu vlka. Dvoufázový systém náhrad škod, zakotvený v právním řádu České republiky, tedy ohlášení škody a následné uplatnění nároku, je nejčastěji používaným i okolními státy.

Ve srovnání s nimi však není český systém náhrad škod dostatečný. Problém v Česku u této nepřímé ochrany vlka nespočívá v samotném systému právní úpravy, nýbrž především v nedostatečně širokém výčtu předmětů náhrady, nezohledňování individualit při stanovení výše náhrady (např. škoda na plemenném chovu ovcí představuje vyšší majetkovou újmu než na chovu běžném) i v krátkých prekluzivních lhůtách. Kupříkladu bývá mnohdy těžké dokázat to, že škoda byla opravdu způsobena vlky, když se ztratí ovce, byť lze z dalších skutečností dovodit, že se za její ztrátou skrývá vlčí útok. Hospodář tak musí na její dohledávku vynaložit další náklady, které však již nejsou ze zákona státem hrazeny. Je tak postaven před otázkou, zda se mu vyplatí ovci hledat, aby mohl ohlásit škodu a uplatnit nárok na náhradu, či zda pro něj bude ekonomicky výhodnější pouze ztratit jednu ze svých ovcí a dále útok nijak neřešit. Podle mého názoru bychom se v rámci této problematiky měli inspirovat u našich sousedů, zejména u Polska a Německa, kteří podobné situace řeší i náhradou těchto vedlejších nákladů. Nelze si však stěžovat pouze na nedostatky ze strany legislativy. I sami poškození by měli do budoucna respektovat zvyšování nároků na minimální preventivní ochranu, neboť, jak vyplývá též z principu prevence, nejlepší ochranou před vznikem škody je jí předcházet. Mám za to, že by tato prevenční povinnost měla být stejně jako v Německu po jejím zakotvení v právním řádu významně podpořena dotacemi ze strany státu.

S otázkou ochrany vlka, jak ve své práci uvádím, je těsně spjata i problematika hybridizace vlků se psy domácími a další páření těchto křížených jedinců s jejich čistokrevnými protějšky, což je významným faktorem, jenž může příznivý stav vlka z hlediska jeho zachování v naší přírodě negativně ovlivnit. České právo jako by ignorovalo tuto potenciální hrozbu a ohledně právní definice hybridů a zacházení s nimi mlčí. A přitom je právní postavení kříženců zásadní otázkou, která musí být vyřešena dříve, než je s takovým jedincem jakkoliv nakládáno. Jelikož může v praxi docházet k záměně kříženců jak za vlky, tak i za toulavé psy, mělo by být dle mého odpovědí na tuto otázku postavení „wold-dog“ hybridů na roveň jejich vlčím předkům, co se jejich ochrany týče. Zároveň by se však měl český stát snažit tyto divoče žijící jedince identifikovat a jako příčinu ohrožení vlka obecného z přírody odnímat.

Pokud si obyvatelé Česka v budoucnu zvyknou na přítomnost vlka v naší přírodě, měly by se české zákony v neposlední řadě připravit na možný rozmach zájmu lidí chovat vlka obecného jako svého společníka ve svých domovech. K tomu je však třeba postavit najisto, jakým způsobem je na vlky v zájmových chovech nahlíženo a zda

nezískávají zcela jiný status, a to zvířat domestikovaných, nikoli divokých. Nebylo by proto od věci vytvořit takový zákon, který by sjednotil právní úpravu podmínek chovu této šelmy v lidském zajetí, které by garantovaly vlčí welfare, její ochranu v rámci tohoto chovu a vnitrostátní nakládání s ní, včetně dalších povinností chovatelů, jako např. povinnost předcházet křížení s jedinci žijícími ve volné přírodě nebo povinnost označit či očipovat takto chovaného jedince. Českému právnímu řádu dokonce chybí centrální seznam chovatelů vlků. Možnost evidovat jednotlivé držitele či vlastníky lze dnes jen díky systému fungujícímu v rámci obchodu s tímto druhem živočichů, avšak ani tento není zcela bez chyb. Přehlednost a sjednocení právních předpisů souvisejících se zájmovým chovem a obchodem by jistě prospěla nejen ve vztahu k vlkům a jejich ochraně.

Chtěl bych doplnit, že pro rozvoj nejen právní ochrany vlka v Česku považuji za velmi důležitý Program péče vydaný v roce 2020 Ministerstvem životního prostředí ČR, který nejen hodnotí současnou situaci, ale též navrhuje zlepšení do budoucna. Jsem si jist, že při zavedení opatření v něm uvedených se úroveň této ochrany zvýší. Tomuto koncepčnímu nástroji ochrany vlků jsem se však z důvodu velké obsáhlosti tématu nemohl více věnovat.

Problematika právní úpravy ochrany vlka v České republice je podle mého názoru aktuálním tématem, které se v průběhu času dynamicky vyvíjí, a to téměř ve všech jeho odvětvích. Abychom se dokázali poučit z toho, co se nedaří, a mohli zavést funkční systém ochrany této šelmy, je třeba se inspirovat i u jiných států. Z toho důvodu jsem si ke komparaci použil právní řády států, s nimiž sousedíme, a pokusil se poukázat na to, co v daném státu považuji za efektivní či naopak. Polsko a Německo, resp. Sasko, jsem vybral pro jejich významný vliv na naše vlčí populace, Slovensko mj. pro jeho odlišný přístup k řešení vlčí otázky. Rakousku a Bavorsku, ač s námi též sousedí, jsem se nevěnoval zejména proto, že dopad jejich legislativ má na vlčí smečky žijící v Česku je malý, a také z důvodu omezeného rozsahu diplomové práce.

Věřím tedy, že cílům, které jsem si v úvodu stanovil, obsah této práce zdárně odpovídá, analyticky popisuje stávající právní úpravu, komparuje s platnými právními předpisy sousedních států a komplexně předkládá možná řešení nedostatků, které české právo obsahuje. Nezbyvá mi tedy než dodat, že doufám i ve zlepšení vztahu veřejnosti k této šelmě, kterému může zákonná úprava významně napomoci. Výskyt vlka, onoho mystického ztvárnění nebezpečna, je pro nás všechny v době přírodní nestability spíše

obrazem naděje, který spočívá ve schopnosti přírody se za pomoci lidí a práva navracet zpět do přirozeného stavu.

Seznam používaných zkratk

AOPK	Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky
Bernská úmluva	Úmluva o ochraně evropských planě rostoucích rostlin, volně žijících živočichů a přírodních stanovišť
BJagdG	Bundesjagdgesetz
BNatSchG	Bundesnaturschutzgesetz
CITES	Úmluva o mezinárodním obchodu ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin
EDoZCH	Evropská dohoda o ochraně zvířat v zájmovém chovu
EVL	Evropsky významná lokalita
GG	Grundgesetz
Hnutí DUHA	Hnutí DUHA – Friends of the Earth Czech Republic
CHKO Beskydy	Chráněná krajinná oblast Beskydy
CHKO Kysuce	Chráněná krajinná oblast Kysuce
Listina	Listina základních práv a svobod
Nařízení OFFRO	Nařízení Rady (ES) č. 338/97, ze dne 9. prosince 1996, o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi
Ochr. Przyr.	Ustawa o ochronie przyrody
OZ	zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
RwSOGZ	Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt
Směrnice OFFB	Směrnice Rady (ES) 92/43/EHS ze dne 21. května 1992 o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin
StGB	Strafgesetzbuch
STZ	Zákon č. 300/2005 Z. z., trestný zákon
SZOPK	Zákon č. 543/2002 Z. z., o ochrane přírody a krajiny

TZ	Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
ZNSŽ	Zákon č. 115/2000 Sb., o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy
ZOOD	Zákon č. 100/2004 Sb., o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi a dalších opatřeních k ochraně těchto druhů a o změně některých zákonů
ZoP	Zákon č. 274/2009 Z. z., o poľovníctve
ZOPK	Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny
ZoVP	Zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů
ZOZPT	Zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání
ŽZ	Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

ANDĚRA, Miloš a ČERVENÝ, Jaroslav. *Velcí savci v České republice rozšíření, historie a ochrana*. 2. Šelmy (*Carnivora*). Praha: Národní muzeum, ©2009. ISBN 978-80-7036-259-4

ANDRESKA, Jan a ANDRESKA, Dominik. Lovecké techniky a právní normy vedoucí k vyhubení vlka evropského (*Canis lupus*) v Českých zemích. In: *Prameny a studie 49. Z historie zemědělství II*. Praha: Národní zemědělské muzeum Praha, ©2012. ISBN: 978-80-86874-44-9

BARTOŠOVÁ, Dana a KUTAL, Miroslav. Obtížný návrat vlků do České republiky. *Ochrana přírody*. 2014; 3/2014. ISSN: 1210-258X

BERAN, Luboš. První doložené rozmnožování vlků v Čechách po více než 200 letech. *Ochrana přírody*. 2015; 2/2015. ISSN: 1210-258X

BOHUSLAV, Petr, ČECHURA, Vladimír, KOSTEČKA, Jaroslav, MAXA, Hubert, PETR, Jindřich, ŠPRONGL, Jaroslav. *Zákon o myslivosti*. Komentář. Praha: Wolters Kluwer, a. s., ©2015. ISBN 978-80-7478-781-2

BOITANI, Luigi, PHILLIPS, Mike a JHALA, Yadvendraven. *Canis lupus*, Grey Wolf. In: *The IUCN Red List of Threatened Species*. IUNC, ©2018 [errata verze 2020]. ISSN 2307-8235

BRAINERD, Scott M., ANDRÉN, Henrik, BANGS, Edward E., BRADLEY, Elizabeth H., FONTAINE, Joseph A., HALL, Wayne, ILIOPOULOS, Ytgos, JIMENEZ, Michael D., JOZWIAK, Elizabeth A., LIBERG, Olof, MACK, Curt M., MEIER, Thomas J., NIEMEYER, Carter C., PEDERSEN, Hans C., SAND, Hakan, SCHULTZ, Ronald N., SMITH, Douglas W., WABAKKEN, Petter, WYDEVEN, Adrian P. The Effects of Breeder Loss on Wolves. *The Journal of Wildlife Management*. Willey, ©2008. 72(1). ISSN:0022-541X

ČERVENÝ, Jaroslav, ANDĚRA, Miloš, KOUBEK, Petr, HOMOLKA, Miroslav, TOMAN, Aleš. Recently expanding mammal species in the Czech republic: distribution, abundance and legal status. *Beitrage zur Jagd- Wildforschung*. 26. GWJF, ©2001. ISSN: 1436-3895

ČERVENÝ, Jaroslav, BUFKA, Luděk a KOUBEK, Petr. Velké šelmy v České republice: I. Mýty a skutečnost. *Vesmír*. VESMÍR, ©2005; 84(11). ISSN: 1214-4029

DAMOHOŘSKÝ, Milan, DROBNÍK, Jaroslav, SMOLEK, Martin, SOBOTKA, Michal, STEJSKAL, Vojtěch. *Právo životního prostředí*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, ©2010. ISBN: 978-80-7400-338-7

ENSERINK, Martin a VOGEL, Gretchen. The Carnivore Comeback. *Science*. AAAS, ©2006; 314(12). ISSN: 1095-9203

FRANKHAM, Richard, BALLOU, Jonahtan D. a BRISCOE, David A. *A Primer of Conservation Genetics*. New York: Cambridge University Press, ©2004. ISBN: 0521831105

- HOLEČKOVÁ, Hana a DOUSEK, Jiří. *Doporučení Ústřední komise pro ochranu zvířat. Podmínky chovu savců volně žijících druhů v zajetí*. 3. vydání. Praha: Ministerstvo zemědělství ČR, ©2006. ISBN: 80-7084-556-2
- CHOBOT, Karel a NĚMEC, Michal. *Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Obratlovci*. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, ©2017. ISBN: 978-80-88076-46-9
- KRAJHANZL, Jan, CHADABA, Tomáš a SVOBODOVÁ, Renata. *Vztah české veřejnosti k přírodě a životnímu prostředí*. Reprezentativní studie veřejného mínění. Brno: Masarykova universita, ©2018. ISBN: 978-80-210-8966-2
- KUTAL, Miroslav, VÁŇA, Martin, SUCHOMEL, Josef, CHAPRON, Guillaume, LÓPEZ-BAO, José V. *Trans-Boundary Edge Effects in the Western Carpathians: The Influence of Hunting on Large Carnivore Occupancy*. *PLOS Biology*. PLOS ONE, ©2016; 11(12). ISSN: 1544-9173
- KUTAL, Miroslav, BELOTTI, Elisa, VOLFOVÁ, Josefa, MINÁRIKOVÁ, Tereza, BUFKA, Luděk, POLEDNÍK, Lukáš, KROJEROVÁ, Jarmila, BOJDA, Michal, VÁŇA, Martin, KUTALOVÁ, Leona, BENEŠ, Jiří, FLOUSEK, Jiří, TOMÁŠEK, Václav, KAFKA, Petr, POLEDNÍKOVÁ, Kateřina, POSPÍŠKOV, Jana, DEKAŘ, Pavel, MACHCINÍK, Beňadik, KOUBEK, Petr, DUĽA, Martin. *Výskyt velkých šelem – rysa ostrovida (*Lynx lynx*), vlka obecného (*Canis lupus*) a medvěda hnědého (*Ursus arctos*) – a kočky divoké (*Felis silvestris*) v České republice a na západním Slovensku v letech 2012–2016 (Carnivora)*. *Lynx, n. s.* Praha: ©2017; 48. ISSN: 0024-7774
- KUTAL, Miroslav. *Velké šelmy v českých lesích. Význam z pohledu ochrany přírody a myslivosti*. 2. vydání. Olomouc: Hnutí DUHA Olomouc, ©2013. ISBN: 978-80-904530-4-3
- KUTAL, Miroslav a DUĽA, Martin. *Evidence-based hunting policy needed in Slovakia*. *Science*. AAAS, ©2020; 370(6521). ISSN: 1095-9203
- KUTAL, Miroslav, KOVAŘÍK, Petr, KUTALOVÁ, Leona, BOJDA, Michal, DUŠKOVÁ, Martina. *Attitudes towards large carnivore species in the West Carpathians: shifts in public perception and media content after the return of the wolf and the bear*. In: *Large Carnivore Conservation and Management*. Human Dimensions. 1. vydání. New York: Routledge, ©2018. ISBN: 978-1-138-03999-5
- KUTAL, Miroslav, SUCHOMEL, Josef, ČERNÁ BOLFÍKOVÁ, Barbora, BARTOŠOVÁ, Dana, BEDNA, Pavel, BOJDA, Michal, DUHONSKÝ, Dušan, FLOUSEK, Jiří, HULVA, Pavel, KAFKA, Petr, KLITSCH, Marek, KOVAŘÍK, Petr, KRAJMEROVÁ, Diana, KUNA, Petr, MACHALOVÁ, Leona, PAVEL, Václav, PUDIL, Martin, ROMPORTL, Dušan, SMETANOVÁ, Milena, TEJROVSKÝ, Vít, VÁŇA, Martin. *Velké šelmy na Moravě a ve Slezsku*. 1. vydání. Olomouc: Universita Palackého v Olomouci, ©2014. ISBN: 978-80-244-4072-9
- LMANOVÁ, Kateřina, MACHALOVÁ, Leona a KUTAL, Miroslav. *Po stopách velkých šelem v české krajině*. Olomouc: Hnutí DUHA Olomouc, ©2015. ISBN: 978-80-904530-9-8
- MECH, David L. *Canis lupus*. *Mammalian Species* No. 37. Minnesota: The American Society of Mammalogist, ©1974. ISSN 0076-3519

MINÁRIKOVÁ, Tereza, ANDĚL, Petr a HLAVÁČ, Václav. Opatření na ochranu migrační propustnosti krajiny pro velké savce. In: ANDĚL, Petr et al. *Ochrana průchodnosti krajiny pro velké savce*. Liberec: EVERNIA, ©2010. ISBN: 978-80-903787-5-9

Ministerstvo dopravy ČR. *Migrační objekty pro zajištění průchodnosti dálnic a silnic pro volně žijící živočichy*. 1. vydání. Liberec: EVERNIA, ©2006. ISBN: 80-903787-0-6

PLESNÍK, Jan. Červené knihy a seznamy Mezinárodní unie ochrany přírody slaví půlstoletí. *Ochrana přírody*. 2015; 2/2015. ISSN: 1210-258X

SILLERO-ZUBIRI, Claudio. Family Canidae (Dogs). In: MITTERMEIER, Russel A. a WILSON, Don E. *Handbook of the Mammals of the World. Vol. 1. Carnivores*. Barcelona: Lynx Editions, ©2009. ISBN 978-84-96553-49-1

STRNAD, Martin, MINÁRIKOVÁ, Tereza a ROMPORTL, Dušan. Vazba koridorů na sousední státy. In: ANDĚL, Petr et al. *Ochrana průchodnosti krajiny pro velké savce*. Liberec: EVERNIA, ©2010. ISBN: 978-80-903787-5-9

ŠÁMAL, Pavel, GŘIVNA, Tomáš, HERCZEG, Jiří, KRATOCHVÍL, Vladimír, PÚRY, František, RIZMAN, Stanislav, ŠÁMALOVÁ, Milada, VÁLKOVÁ, Helena, VANDUCHOVÁ, Marie. *Trestní zákoník*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, ©2012. ISBN: 978-80-7400-428-5

ULMANOVÁ, Kateřina, MACHALOVÁ, Leona a KUTAL, Miroslav. *Po stopách velkých šelem v české krajině*. Olomouc: Hnutí DUHA Olomouc, ©2015. ISBN: 978-80-904530-9-8

VOMÁČKA, Vojtěch, KNOTEK, Jaroslav, KONEČNÁ, Michaela, HANÁK, Jakub, DIENSTBIER, Filip, PRŮCHOVÁ, Ivana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, ©2017. ISBN: 978-80-7400-675-3

ZDRÁHALOVÁ, Lucie. Přístupy ke škodám způsobeným vlkem. *Ochrana přírody*. 2020; 3/2020. ISSN: 1210-258X

2. Seznam použitých internetových zdrojů

ANDĚL, Petr, GORČICOVÁ, Ivana, BELKOVÁ, Helena, SEMERÁDOVÁ, Lenka, ZÝKA, Vladimír, ROMPORTL, Dušan, HLAVÁČ, Václav, STRNAD, Martin, VĚTROVCOVÁ, Jitka, SLADOVÁ, Michaela. *Metodika na ochranu krajiny před fragmentací z hlediska druhů lesních ekosystémů* [online]. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR [cit. 17.11.2020], str. 3. Dostupné z: <https://www.ochranaprirody.cz/res/archive/367/055476.pdf?seek=1503299933>

ANTAL, Vladimír, BOROŠ, Milan, ČERTIKOVÁ, Marianna, CIBEREJ, Juraj, DÓCZY, Jozef, FINĎO, Slavomír, KAŠTIER, Peter, KROPIL, Rudolf, LUKÁČ, Juraj, MOLNÁR, Ladislav, PAULE, Ladislav, RIGG, Robin, RYBANIČ, Rastislav, ŠRAMKA, Štefan. *Program Starostlivosti o vlka dravého (Canis lupus) na Slovensku*. Projekt Výskum a monitoring populácií veľkých šeliem a mačky divej na Slovensku [online]. ©2015. Dostupné z: <https://www.minzp.sk/files/sekcia-ochranyprirodyakrajiny/druhova-ochrana-prirody/programy-starostlivosti/ps-vlka-draveho-slovensku.pdf>

- CITES. *List of Contracting Parties*. CITES, ©2020 [cit. 18.11.2020]. Dostupné z: <https://www.cites.org/eng/disc/parties/chronolo.php>
- CITES. *Reservations entered by Parties*. CITES, ©2020 [cit. 18.11.2020]. Dostupné z: <https://www.cites.org/eng/app/reserve.php>
- Council of Europe. *Full list*. Strasbourg: Council of Europe, ©2020 [cit. 18.11.2020]. Dostupné z: https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/104/signatures?p_auth=dLf6DrBM
- DVOŘÁK, Jan. *Vlci ze Šumavy nevyimizeli. V roce 2019 vychovali další mláďata* [online]. Vimperk: Národní Park Šumava, ©2016 [cit. 17.11.2020]. Dostupné z: <https://www.npsumava.cz/vlci-ze-sumavy-nezmizeli-v-roce-2019-vychovali-dalsi-mladata/>
- HLAVÁČ, Václav a ANDĚL, Petr. *Metodická příručka k zajišťování průchodnosti dálničních komunikací pro volně žijící živočichy* [online]. Havlíčkův Brod: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR [cit. 17.11.2020], str. 5. Dostupné z: <https://zdarskevrchy.ochranaprirody.cz/publikacni-cinnost/metodicka-prirucka-k-zajistovani-pruchodnosti-dalnicnich-komunikaci-pro-volne-zijici-zivocichy/>
- HUISMAN, Nick. *Brutal wolf killing continues across Europe despite its protection* [online]. European Wilderness Society, ©2019 [cit. 17.11.2020]. Dostupné z: <https://wilderness-society.org/brutal-wolf-killing-continues-across-europe/>
- HUISMAN, Nick. *How Spain brutally reduces its wolf population* [online]. European Wilderness Society, ©2017 [cit. 17.11.2020]. Dostupné z: <https://wilderness-society.org/how-spain-brutally-reduces-its-wolf-population/>
- HŮLOVÁ, Markéta. *Zákon na ochranu zvířat proti týrání* [online]. Komentář. Praha: Wolters Kluwer, a. s., ©2020, [cit. 23.12.2020]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz>
- IUNC. *A manifesto for large carnivores conservation in Europe* [online]. ©2013. Dostupné z: <https://www.rewildingeurope.com/wp-content/uploads/2014/06/Manifesto.pdf>
- IUCN. *About* [online]. IUCN, ©2020 [cit. 18.11.2020]. Dostupné z: <https://www.iucn.org/about>
- IUCN. *IUCN Members* [online]. IUCN, ©2020 [cit. 18.11.2020]. Dostupné z: <https://www.iucn.org/about/members/iucn-members>
- Karte der Totfunde von Wölfen in Deutschland* [online]. DBBW – Dokumentations- und Beratungsstelle des Bundes zum Thema Wolf, ©2020 [cit. 17.11.2020]. Dostupné z: <https://www.dbb-wolf.de/totfunde/karte>
- KLOUČEK, Ondřej. *CITES – základní informace* [online]. Praha: Ministerstvo životního prostředí, ©2020 [cit. 18.11.2020]. Dostupné z: [https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/cites_obchod_ohrozenymi_druhy/\\$FILE/ODOIMZ-CITES_ZAKLADNI_%20INFO-200327.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/cites_obchod_ohrozenymi_druhy/$FILE/ODOIMZ-CITES_ZAKLADNI_%20INFO-200327.pdf)
- KOTRSCHAL, Kurt. *Warum in Österreich die Wölfe wieder verschwinden* [online]. Heute.at [cit. 17.11.2020]. Dostupné z: <https://tierisch.heute.at/a/40688338/warum-in-osterreich-die-wolfe-wieder-verschwinden>
- LÁNSKÝ, Tomáš. *Auto srazilo v Českém ráji vlčici, ochranáři hledají dobrovolníky do hlídek* [online]. Liberec: iDNES.cz, ©2020 [cit. 17.11.2020]. Dostupné z:

https://www.idnes.cz/liberec/zpravy/srazeny-vlk-u-turnova-byl-prvni-po-vice-nez-sto-letech.A200123_090836_liberec-zpravy_tml

LINDDAHL, Marie. *Dømt for ulvedrab: Jeg har aldrig troet det var en ulv* [online]. Holstebro: TV MIDTEVEST, ©2019 [cit. 17.11.2020]. Dostupné z: https://www.tvmidtvest.dk/ulvedrabet/domt-ulvedrab-jeg-har-aldrig-troet-det-var-en-ulv?fbclid=IwAR1fnzDyHuCnvDUmbLwGoIR-btY9r25tZAuz6-JRgtrVhV7s_K_8rQCokEE

MAIR, Benedikt. *Wolf in Sellrain. In den Bauch geschossen und geköpft* [online]. Tiroler Tageszeitung, ©2019 [cit. 17.11.2020]. Dostupné z: <https://www.tt.com/artikel/15908718/wolf-im-sellrain-in-den-bauch-geschossen-und-gekoepft>

Ministerstvo životního prostředí. *Mezinárodní svaz ochrany přírody (IUCN)* [online]. Ministerstvo životního prostředí, ©2020 [cit. 18.11.2020]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/mezinarodni_svaz_ochrany_prirody

MÍCHAL, Igor. *Evropská ekologická síť. Časopis pro aplikovanou biologii* [online]. Bratislava: Společnost pro trvale udržitelný život, ©2000 [cit. 18.11.2020]. Dostupné z: <http://stuz.cz/Zpravodaje/Zpravodaj002/michal01.htm>

Místní šetření škody [online]. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR [cit. 28. listopadu 2020]. Dostupné z: <https://www.navratvlku.cz/skodni-udalost-mistni-setreni-skody/>

Na Kokořínsku zemřela vlčice, zabila ji nejspíše srážka s vozidlem [online]. Olomouc: Hnutí DUHA Olomouc, ©2020 [cit. 27.11.2020]. Dostupné z: <https://www.selmy.cz/clanky/na-kokorinsku-zemrela-vcice-zabila-ji-nejpis-srazka-s-vozidlem/>

Po deseti letech se do Jeseníku vrátil vlk [online]. Olomouc: Hnutí DUHA Olomouc, Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Lesy ČR, ©2016 [cit. 17.11.2020]. Dostupné z: <https://www.selmy.cz/tiskove-zpravy/po-deseti-letech-se-do-jeseniku-vratil-vlk/>

Policie nenašla pytláka, který na Mělnicku zastřelil vlčici [online]. Mělník: Novinky.cz, ©2019 [cit. 17.11.2020]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/krimi/clanek/policie-nenasla-pytlaka-ktery-na-melnicku-zastrelil-vcici-40301191>

Přehled škodních událostí 2020 [online]. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR [cit. 1.12.2020]. Dostupné z: <https://www.navratvlku.cz/skodni-udalost-prehled-skodnich-udalosti-2020/>

Přemožení divočáci míří do měst. Za odstřel stát výrazně snížil odměnu [online]. Praha: Česká televize, ©2019 [cit. 17.11.2020]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2923976-premnozeni-divocaci-miri-do-mest-za-odstrel-uz-prestal-stat-vyplacet-odmenu>

Rozšíření vlka obecného [online]. Olomouc: Hnutí DUHA Olomouc, ©2018 [cit. 17.11.2020]. Dostupné z: <https://www.selmy.cz/vlk/rozsireni-vlka/>

Slovník spisovného jazyka českého [online]. Ústav pro jazyk český, v. v. i., 2011 [cit. 26.11.2020]. Dostupné z: <https://sjc.ujc.cas.cz/search.php?hledej=Hledat&heslo=lov&sti=EMPTY&where=hesla&hsubstr=no>

Současné rozšíření. *Výskyt vlka* [online]. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR [cit. 17.11.2020]. Dostupné z: <https://www.navratvlku.cz/o-vlkovi-historicke-a-soucasne-rozsireni/#>

Společná tisková zpráva Agentury ochrany přírody a krajiny ČR, Hnutí DUHA a Správy CHKO Kysuce z monitoringu velkých šelem 2018 [online]. Olomouc: Hnutí DUHA Olomouc, ©2018 [cit. 17.11.2020]. Dostupné z: <https://www.selmy.cz/tiskove-zpravy/do-oblasti-beskyd-se-po-letech-vratila-vlci-smecka-zije-zde-i-desitka-rysu-a-medved/>

Status of large carnivore populations in Europe 2012-2016 [online]. Brusel: Evropská komise, ©2016 [cit. 17.11.2020]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/species/carnivores/conservation_status.htm

Stav divoké populace [online]. ČSOP Rejstějn, ©2016 [cit. 20.12.2020]. Dostupné z <https://www.csoprejstejn.cz/cs/vlk-na-sumave/stav-divoke-populace>

TAYLOR, Matthew. *Wild wolf shot and killed Denmark* [online]. Guardian News and Media Limited, ©2018 [cit. 17.11.2020]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/environment/2018/may/01/wild-wolf-shot-and-killed-in-denmark>

Tlačové správy. Bude sa na Slovensku loviť vlk? [online]. Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, ©2020 [cit. 8.12.2020]. Dostupné z: <https://www.mpsr.sk/bude-sa-na-slovensku-lovit-vlk/52-37--15973>

VANDLÍČKOVÁ, Jana. *Na Šumavě jsou dvě potvrzené vlčí smečky* [online]. Prachatice: Prachatický deník, ©2020 [cit. 17.11.2020]. Dostupné z: https://prachaticky.denik.cz/zpravy_region/na-sumave-jsou-dve-potvrzene-vlci-smecky-20200911.html

Ve slezských Beskydech i v Javorníkách se narodila vlčata [online]. Olomouc: Hnutí DUHA Olomouc, ©2020 [cit. 17.11.2020]. Dostupné z: https://www.selmy.cz/tiskove-zpravy/ve-slezskych-beskydech-i-v-javornikach-se-narodila-vlcata/?utm_source=Odběratelé+zpravodaje&utm_campaign=1452d9e6cf-E_zpravodaj_selmy_5-6_2019_COPY_01&utm_medium=email&utm_term=0_b681e72ea2-1452d9e6cf-229854450

Vlčata se letos v ČR narodila minimálně v 10 smečkách loni [online]. Olomouc: Hnutí DUHA Olomouc, ©2020 [cit. 17.11.2020]. Dostupné z: https://www.selmy.cz/tiskove-zpravy/vlcata-se-letos-v-cr-narodila-minimalne-v-10-smeckach/?utm_source=Odběratelé+zpravodaje&utm_campaign=05d5d2ee28-E_zpravodaj_selmy_5-6_2019_COPY_01&utm_medium=email&utm_term=0_b681e72ea2-05d5d2ee28-229854450

Vlčice, která byla před 14 dny nalezena u silnice na Kokořínsku, má v těle zbytky střely [online]. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, ©2020 [cit. 27.11.2020]. Dostupné z: <https://www.ochranaprirody.cz/o-aopk-cr/aopk-cr-informuje/aktuality/vlcice-ktera-byla-pred-14-dny-nalezena-u-silnice-na-kokorinsku-ma-v-tele-zbytky-strely/>

Vlčí smečka v Dokesku se rozrostla i loni [online]. Olomouc: Hnutí DUHA Olomouc, Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, ©2016 [cit. 17.11.2020].

Dostupné z: <https://www.selmy.cz/tiskove-zpravy/vlci-smecka-na-dokesku-se-rozrostla-i-loni/>

Wolfsmanagement in Österreich. Grundlagen und Empfehlungen [online]. Wien: Koordinierungsstelle für den Braunbären, Luchs und Wolf, ©2012 [cit 8. 12. 2020], str. 8. ISBN: 978-3-200-02965-1. Dostupné z: https://www.bundesforste.at/fileadmin/jagd/2012_12_MP-Wolf_Oe_final.pdf

ZÁZVORKA, Jan a NOVOTNÁ, Karolína. *Současný způsob ochrany vlků je proti zdravému rozumu, říká chovatel* [online]. Praha: iDNES.cz, ©2020 [cit. 17.11.2020]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/rozstrel-odstrel-vlku-chovatele.A200221_152543_domaci_knn

40 dages betinget fængsel i ulvesagen [online]. Danmarks Jægerforbund, ©2018 [cit. 17.11.2020]. Dostupné z: <https://www.jaegerforbundet.dk/om-dj/dj-medier/nyhedsarkiv/2018/40-dages-betinget-faengsel-i-ulvesagen/>

3. Seznam použitých právních předpisů

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů

Smlouva o fungování Evropské unie

Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 572/1992 Sb. m. s., o sjednání Úmluvy o mezinárodním obchodu ohroženými druhy volně žijících živočichů a rostlin

Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 19/2000 Sb. m. s., o sjednání Evropské dohody o ochraně zvířat v zájmovém chovu

Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 107/2001 Sb. m. s., o přijetí Úmluvy o ochraně evropských planě rostoucích rostlin, volně žijících živočichů a přírodních stanovišť

Nařízení Rady (EHS) č. 3254/91, ze dne 4. listopadu 1991, o zákazu používání nášlapných pastí ve Společenství a dovozu kožešin a zboží z určitých volně žijících živočichů ze zemí, kde jsou tyto živočichové odchytáváni pomocí nášlapných pastí nebo jiných metod odchytu, které nesplňují mezinárodní normy humánního odchytu do pastí

Nařízení Rady (ES) č. 338/97, ze dne 9. prosince 1996, o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1774/2002 ze dne 3. října 2002, o hygienických pravidlech pro vedlejší produkty živočišného původu, které nejsou určeny pro lidskou spotřebu

Nařízení Komise (ES) č. 1497/2003 ze dne 18. srpna 2003, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 338/97 o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi

Směrnice Rady (ES) 92/43/EHS ze dne 21. května 1992 o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/147/ES, o ochraně volně žijících ptáků

Usnesení Evropského parlamentu ze dne 3. května 2018 o současné situaci a výhledu do budoucna odvětví chovu ovcí a koz v Unii, č. 2017/2117(INI)

Doporučení č. 173 (2014) k hybridizaci mezi divokými vlky obecnými (*Canis lupus*) a domácími psy (*Canis lupus familiaris*)

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

Zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání

Zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů

Zákon č. 115/2000 Sb., o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy

Zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti

Zákon č. 100/2004 Sb., o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi a dalších opatřeních k ochraně těchto druhů a o změně některých zákonů

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád

Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Vyhláška č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona České národní rady č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

Vyhláška č. 360/2000 Sb., o stanovení způsobu výpočtu výše náhrady škody způsobené vybranými zvláště chráněnými živočichy na vymezených

domestikovaných zvířatech, psech sloužících k jejich hlídání, rybách, včelstvech, včelařském zařízení, nesklizených polních plodinách a na lesních porostech

Vyhláška č. 500/2006 Sb., o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a o způsobu evidence územně plánovací činnosti

Vyhláška č. 411/2008 Sb., o stanovení druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči

Vyhláška č. 210/2010 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o obchodování s ohroženými druhy

Zákon č. 543/2002 Z. z., o ochraně přírody a krajiny

Zákon č. 300/2005 Z. z., trestný zákon

Zákon č. 274/2009 Z. z., o poľovníctve

Vyhláška č. 24/2003 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny

Vyhláška č. 344/2009 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon o poľovníctve

Grundgesetz

Bundesjagdgesetz

Bundesnaturschutzgesetz

Strafgesetzbuch

Umweltschadensgesetz

Sächsisches Naturschutzgesetz

Sächsisches Jagdgesetz

Sächsisches Jagdverordnung

Verwaltungsvorschrift Wolf

Kodeks karny

Ustawa o ochronie przyrody

Rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt

Rozporządzenie Ministra Środowisko w sprawie szacowania szkód wyrządzonych przez niektóre gatunki zwierząt objęte ochroną gatunkową

Finský zákon č. 848/90 ze dne 14. září 1990, o péči o soby

4. Seznam použité judikatury

Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 14. června 2007, věc C-342/05

Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 10. října 2019, věc C-674/17,

Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 11. června 2020, věc C-88/19

Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 4. prosince 1974, věc 41/74

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. prosince 2015, č.j. 2 As 49/2013-109

Rozsudek Trybunału Konstytucyjnego ze dne 21. července 2014, Dz. U. 2014.1002.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky, sp. zn. 11 Tdo 268/2016, ze dne 26.10.2016

Nález Ústavního soudu ze dne 13. 12. 2006, sp. zn. Pl. ÚS 34/03.

Nález Ústavního soudu ze dne 25. 9. 2018, sp. zn. Pl. ÚS 18/17

5. Seznam ostatních zdrojů

BUBELÍNY, Lubomír. *Lov a jeho úprava*. Praha, ©2014. Disertační práce. Právnická fakulta University Karlovy v Praze. Školitel prof. JUDr. Milan Damohorský, DrSc.

Evropská komise. *Status, management and distribution of large carnivores – bear, lynx, wolf and wolverine – in Europe*. Part 1. ©2012

HAVRLANT, Jiří. *Kausa vlk*. Vernéřovice: ©2018.

Ministerstvo životního prostředí. *Program péče o vlka obecného*. ©2020.

Osobní sdělení AOPK ČR ze dne 1. 10. 2020.

The Dictatore of Democratic Governance. *Recommendation No. 173 (2014) of the Standing Committee on hybridisation between wild grey wolves (Canis lupus) and domestic dogs (Canis lupus familiaris)*. ©2014.

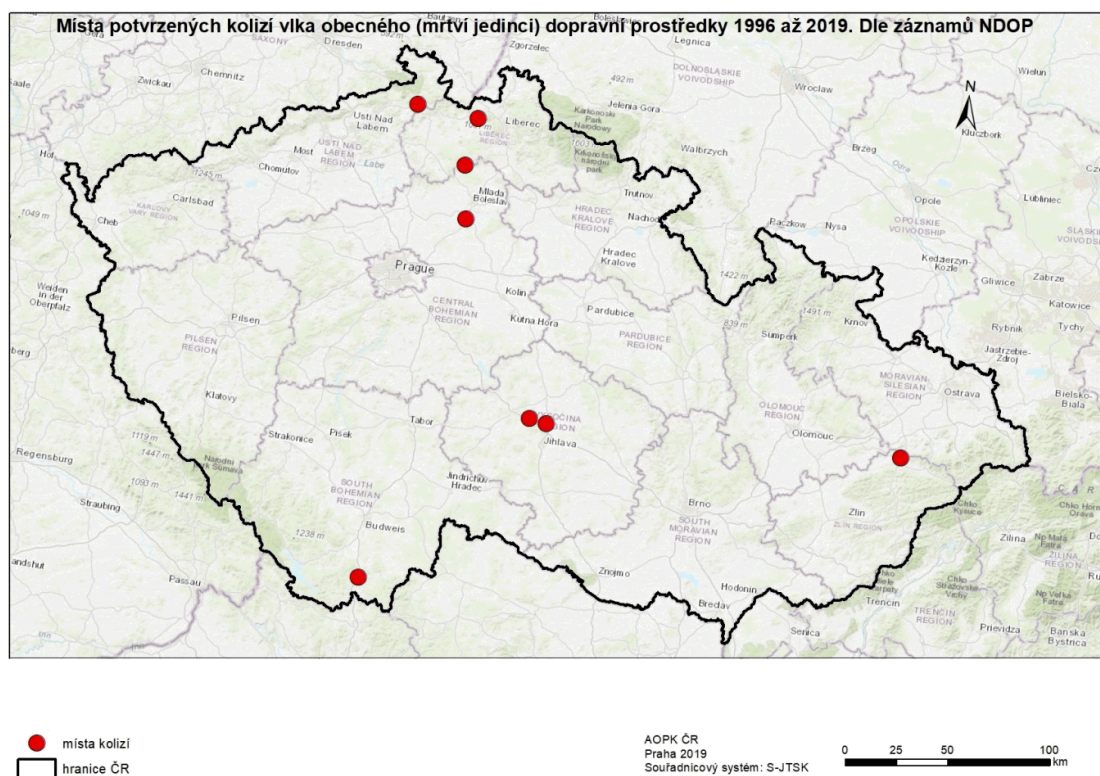
Usnesení Evropského parlamentu ze dne 3. května 2018 o současné situaci a výhledu do budoucna odvětví chovu ovcí a koz v Unii (2017/2117(INI)). In: *Úř. věst. C 41, 6.2.2020, s. 50–63*. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52018IP0203&qid=1604858672273>

Vláda. Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona o myslivosti, č. 449/2001 Dz.

Vláda. Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy, č. 112/2000 Dz.

Seznam příloh

Příloha č. 1 – místa potvrzených kolizí vlka obecného (mrtví jedinci) dopravní prostředky 1996 až 2019. Zdroj Agentura ochrany přírody a krajiny ČR

Právní úprava ochrany vlka v České republice

Abstrakt

Cílem této diplomové práce je zhodnotit platnou právní úpravu ochrany vlka obecného v České republice a skrze provedenou komparaci s právními řády našich sousedů a mezinárodně-právním prostředím nabídnout řešení nalezených nedostatků, jelikož, jak je v práci také popisováno, vlků žijících ve volné přírodě na území Česka postupně přibývá. Zkoumána je jak otázka přímé ochrany neboli právního statusu, který je vlkovi obecnému platným právem přisuzován, tak také s ní související administrativně právní překážky lovu tohoto živočišného druhu, resp. jeho podmínky a způsoby jeho provádění. Práce se dotýká i problematiky právního postavení „wolf-dog“ hybridů. Posuzováno je pak z právního hlediska též aktuálně palčivé téma náhrady škod způsobovaných vlky. Na závěr této práce je pozornost věnována ochraně poskytované vlkům v rámci zájmovému chovu a obchodu s nimi.

Klíčová slova

Vlk – *Canis lupus* – právní ochrana – zvláště chráněný živočich – kříženec – lov – náhrada škody způsobená vlky – zájmový chov – obchod

Legal Protection of Wolf in Czech Republic

Abstract

The purpose of this diploma thesis is to evaluate legal protection of grey wolf in the Czech Republic based on comparison carried out with legal codes of our neighbours and international law environment in order to offer a solution for revealed deficiencies, since, as the thesis describes, the number of wolfs dwelling in the wild areas of the country has been gradually growing. It is the question of direct protection and wolf's legal status, which is examined, as well as related administrative obstacles, and conditions or means of hunting, respectively. The thesis also deals with the issue of legal status of "wolf-dog" hybrids. Furthermore, currently pressing matter of compensating damage caused by wolfs is examined. Finally, attention is devoted to the protection provided to wolfs within the field of pet breeding and animal trade.

Key words

Wolf – *Canis lupus* – legal protection – specially protected animal – hybrid – hunt – damages caused by wolf – hobby breeding – trade